

Департамент інформаційної діяльності, культури,
національностей та релігій
Хмельницької обласної державної адміністрації
Хмельницька обласна універсальна наукова бібліотека
Хмельницьке обласне відділення
ВГО Українська бібліотечна асоціація
Хмельницька міська організація
Національної спілки краєзнавців України

Календар

знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини
на 2025 рік

Рекомендаційний бібліографічний довідник

Хмельницький
2024

УДК 006.95(059.3)(477.43)«2025»
К 17

Календар знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини на 2025 рік : реком. бібліогр. довід. / Департамент інформаційної діяльності, культури, національностей та релігій Хмельниц. облдержадмін.; Хмельниц. ОУНБ; Хмельниц. обл. від-ня ВГО Укр. бібл. асоц.; Хмельниц. міська орг. НСК України; уклад. О. М. Шеін. – Хмельницький : Стрихар А. М., 2024. – 172 с.

Друкується за рішенням редакційно-видавничої ради Хмельницької ОУНБ, протокол № 6 від 29.11.2024 року, та Президії Хмельницького обласного відділення ВГО Українська бібліотечна асоціація, протокол № 8 від 16.12.2024 року.

Укладач: *Шеін О. М.*

Редактори: *Маковська В. В.,
Шмаль Т. А.*

Відповідальна за випуск: *Чабан К. А.*

На обкладинці фото:

*Віктора Денисовича Барбалюка,
Герася Соколенка, Остапа (Євстафія) Гоголя*

© Автори статей, 2024

© Хмельницька обласна універсальна
наукова бібліотека, 2024

© Хмельницьке обласне відділення ВГО
Українська бібліотечна асоціація, 2024

Від укладача

До уваги читачів представлений рекомендаційний бібліографічний довідник, що містить в собі відомості про видатних особистостей Хмельниччини та визначні події краю, ювілейні дати яких відзначатимуться у 2025 році.

Видання складається з хронологічної та інформаційної частин. У хронологічній частині спочатку подаються події без визначення конкретної дати, далі – дати з встановленим хронологічним перебігом подій.

У інформаційній частині в авторській редакції розміщено статті науковців, краєзнавців, літературознавців, освітян та працівників культури про окремих ювілярів та ювілейні дати. Бібліографічні списки літератури до інформаційних довідок розміщено за формальними ознаками. Дати, до яких подаються розширені текстові довідки, виділені курсивом.

Допоміжним ключем у виданні виступає покажчик персоналій та зміст. Також подано відомості про авторів історичних та біографічних довідок.

Висловлюємо подяку всім, хто надав інформацію до Календаря.

Видання розраховане на усіх, хто досліджує минуле та цікавиться сьогоденням Хмельниччини: науковців, краєзнавців, журналістів, працівників закладів культури, учнівську та студентську молодь.

Свої зауваження та пропозиції просимо надсилати за адресою: kraj.lhmounb@gmail.com.

❖ Знаменні і пам'ятні дати ❖

Пам'ять – сила.
Завдяки історичній пам'яті
людина стає особистістю,
народ – нацією,
країна – державою.

М. Грушевський

У 2025 році виповнюється

- 785** років з часу першої писемної згадки про Бакоту, центр Подністровського Пониззя у XII – XIII ст. (1240).
- 640** років з часу проголошення Кам'янця столицею Поділля (1385).
- 630** років з часу першої документальної згадки про с. Теліжинці Хмельницького району (1395).
- 625** років з часу першої згадки про селище Ярмолинці (1400).
- 620** років з часу першої документальної згадки про села Боришківці, Княжпіль, Кульчіївці Кам'янець-Подільського району (1405).
- 605** років з часу першої документальної згадки про с. Святець Хмельницького району та селище Теофіполь (1420).
- 595** років з часу першої писемної згадки про с. Куча Кам'янець-Подільського району (1430).
- 580** років з часу першої згадки про с. Бабшин Кам'янець-Подільського району (1445).
- 570** років тому Ярмолинці отримали магдебурзьке право (1455).
- 565** років з часу першої згадки про села Нагоряни, Панівці Кам'янець-Подільського району (1460).
- 560** років з часу першої згадки про с. Мирівка Хмельницького району (1465).
- 530** років з часу першої згадки про с. Боднарівка Хмельницького району (1495).
- 525** років з часу першої згадки про с. Зелена Хмельницького району (1500).
- 520** років з часу першої згадки про с. Грибенинка Хмельницького району (1505).
- 505** років з часу першої писемної згадки про с. Радосівка Шепетівського району (1520).

- 495** років з часу першої писемної згадки про села Голозубинці, Яцьківці, Нігин та Струга Кам'янець-Подільського району (1530).
- 490** років з часу першої згадки про селище Ямпіль (колишній Янушпіль) Шепетівського району (1535).
- 485** років з часу документальної згадки про Головчинецький православний монастир (1540).
- 480** років з часу першої документальної згадки про села Двірець, Білогородка та Кунів Шепетівського району, В'язовець, Гулівці, Дідківці, Корниця, Лепесівка, Семенів Шепетівського району, Великі Малевичі, Воронківці, Махаринці, Самчики Хмельницького району (1545).
- 470** років з часу заснування сіл Миколаїв та Явтухи Хмельницького району (1555).
- 460** років з часу першої згадки про с. Квітневе Шепетівського району, с. Сивороги, Міцівці та заснування сіл Завалля і Залісся Кам'янець-Подільського району (1565).
- 455** років з часу першої писемної згадки про с. Судилків Шепетівського району (1570).
- 445** років з дня народження Симеона (Симона, Шимона) Окоцького (1580 – 1653) – польського історика, геральдиста, домініканського монаха. Народився у м. Кам'янець-Подільський.
- 435** років з часу першої писемної згадки про с. Коськів Шепетівського району (1590).
- 430** років з часу відкриття братської школи в м. Кам'янець-Подільський (1595);
- 430** років з часу поширення селянсько-козацького повстання під проводом С. Наливайка на Летичів, Меджибіж, Остропіль, Старокостянтинів та інші міста й села Північно-Західного Поділля і Південної Волині;
- 430** років з дня народження Богдана Хмельницького (1595 – 1657) – гетьмана України, державного діяча і полководця.

- 425** років з дня народження Максима Кривоноса (бл. 1600 – 1648) – козацького ватажка. У битві під Пилявцями (1648) його військо отримало перемогу над поляками;
- 425** років з часу заснування с. Волиця Хмельницького району (1600).
- 415** років з часу першої писемної згадки про с. Слобідка Малівецька Кам'янець-Подільського району (1610);
- 415** років з дня народження Натана бен Мойсея Ганновера (1610 – 1683) – історика, письменника, єврейського літописця, автора хроніки історичних подій 1648 року на Україні. Народився у м. Ізяслав.
- 405** років з часу першої документальної згадки про с. Прислuch Шепетівського району (1620).
- 360** років з часу заснування с. Сьомаки Хмельницького району (1665).
- 355** років з часу першої згадки про с. Поляни Хмельницького району (1670).
- 350** років з часу перебування в Меджибожі Остапа (Євстафія) Гоголя (? – 1679) – наказного гетьмана Правобережної України.
- 300** років з дня народження Юрія-Геннадія Гусакивського (1725 – 1770) – українського живописця. Народився у с. Попівці Хмельницького району.
- 290** років з дня народження Якова Гнатовича Гловацького (Головацького) – живописця, уродженця селища Вінківці.
- 285** років з часу приїзду Баал Шем Това у Меджибіж та 260-річчя з часу його смерті. (*Довідку див. «Календар ... на 2020 рік»*);
- 285** років з часу першої згадки про с. Томашівка Хмельницького району (1740).
- 280** років з дня народження Шарля-Анрі-Ніколя-Отто де Нассау-Зігена (1745 – 1808) – принца, адмірала,

- дипломата, мандрівника. Після відставки постійно проживав у с. Тинна Кам'янець-Подільського району;
- 280** років з часу будівництва Моломолинської церкви Різдва Пресвятої Богородиці. (*Довідку див. «Календар ... на 2020 рік»*).
- 270** років з дня народження Рафала Дзержека (1755 – 1809) – політичного діяча. У 1792 році був маршалком Летичівського сеймику;
- 270** років з дня народження Єжи Ігнаци Мархоцького (1755 – 1827) – поміщика, ініціатора господарських, суспільних і релігійних реформ у своїх володіннях, видавця. Народився в Тарноруді Кам'янецького повіту. У 1790 році оселився у Миньковецькому маєтку, який очистив від боргів і у 1791 – 1804 рр. перетворив на удільне володіння – «Миньковецьку державу» з центром у Миньківцях.
- 265** років з часу першої документальної згадки про с. Копачівка Хмельницького району (1760).
- 240** років з дня народження Вацлава Севериновича Ржевуського (1785 – 1831) – сходознавця, мандрівника, поета, польського графа. Значний час господарював у своїх маєтках на Поділлі, зокрема у с. Кузьмин Хмельницького району.
- 235** років з дня народження Мар'яна Маврикійовича Подгороденського (1790 – 1856) – одного з керівників польського таємного товариства «Віра. Надія. Любов». Вірогідно народився у с. Глібки Хмельницького району;
- 235** років з дня народження Юліана Ковалевського (1790 – ?) – освітнього діяча. Викладав фізику й математику у Кам'янці- Подільському.
- 230** років з часу заснування суконної фабрики у м. Славута.
- 220** років з дня народження Івана (Яна) Станіславовича Орачевського (1805 – ?) – одного із засновників польського таємного товариства «Віра. Надія. Любов». Народився у с. Берегелі Хмельницького району.

- 215** років з дня народження Густава Белькне (1810 – 1875) – дослідника природи Поділля ХІХ ст., перекладача, автора праць «Короткий нарис історії натуральної Кам'янця-Подільського», «Нарис історії натуральної Кам'янця-Подільського». Народився у с. Пилява Хмельницького району;
- 215** років з дня народження Олександра Івановича Песке (1810 – 1888?) – архітектора. У 1864 році розробив проєкт Новопланівського мосту у м. Кам'янець-Подільський.
- 195** років з дня народження Людвіга Івановича Деревоеда – фармацевта, власника найкращої у м. Проскурів аптеки на початку ХХ століття.
- 185** років з дня народження Дмитра Михайловича Освальда (1840 – 1891) – інженера, архітектора Подільської єпархії;
- 185** років з дня народження *Едмунда Федоровича Фаренгольца (1840 – 1912) – лікаря-хірурга, доктора медицини, члена Подільського товариства лікарів, краєзнавця Поділля. Народився у м. Кам'янець-Подільський;*
- 185** років з дня народження Олексія Олексійовича Казакова (1840 – 1874) – архітектора. У 1865 – 1871 рр. працював молодшим архітектором відділення Подільського губернського правління.
- 180** років з дня народження Митрофана Васильовича Сіماشкевича (1845 – 1933) – відомого історика, етнографа, краєзнавця Поділля, педагога, члена Подільського єпархіального історико-статистичного комітету (1871 – 1902). У 1869 – 1888 рр. жив у Кам'янці-Подільському, був ректором духовної семінарії (1877 – 1884), редактором «Подольских епархиальных ведомостей»;
- 180** років з часу першої документальної згадки про с. Яхнівці Хмельницького району (1845).
- 175** років з дня народження Стефана Михайловича Маковецького (1850 – 1949) – вченого-ботаніка, паркознавця, одного із засновників Подільського

товариства природодослідників. Народився у с. Михайлівка Кам'янець-Подільського району;

- 175** років з дня народження Василя Васильовича Сазонова (1850 – ?) – інженера-архітектора. У 1883 – 1885 рр. працював губернським, єпархіальним архітектором м. Кам'янець-Подільський;
- 175** років з дня народження Святополка Четвертинського (1850 – 1909) – повстанця. Народився у Вищій Погорілій Старокостянтинівського повіту.
- 170** років з дня народження Василя Логіновича Бокова (1855 – ?) – інженера. У 1894 – 1896 рр. працював подільським губернським інженером, молодшим інженером Подільського губернського правління;
- 170** років з дня народження Олександра Октавіановича Михальського (1855 – 1904) – геолога, гірничого інженера, стратиграфа, палеонтолога. Народився у м. Кам'янець-Подільський;
- 170** років Казімежа Длуського (1855 – 1930) – політичного діяча, дипломата, лікаря, ученого, публіциста. У 1875 році отримав атестат зрілості у Кам'янці-Подільському.
- 160** років з часу створення на базі Кам'янець-Подільської духовної семінарії Подільського єпархіального історико-статистичного комітету, який розпочав організоване дослідження Поділля (1865). (*Довідку див. «Календар ... на 2015 рік»*);
- 160** років з дня народження Сосламбека Бекбузарова (1865 – 1930) – військовика, генерал-майора царської армії, Правителя Інгушетії. У 1887 – 1913 рр. служив у 46-му Дніпровському полку, який дислокувався у м. Проскурів. Був репресований, у 1989 р. – реабілітований;
- 160** років з дня народження Казимира Каролевича Дорожинського (1865 – 1921) – поміщика, передостаннього, найвідомішого власника с. Теліжинці на Старосинявщині.

- 155** років з часу заснування Понінківської папірні, нині ТОВ «Понінківська картонно-паперова фабрика» (1870);
- 155** років з дня народження Лева Михайловича Сибірякова (Співака, 1870 – 1938) – співака, соліста Маріїнського театру в Петербурзі, професора Варшавської консерваторії. Народився у м. Полонне.
- 150** років з дня народження Порфирія Яковича (1875 – ?) – начальника дивізії Дієвої армії УНР. Народився у с. Западинці Волинської губернії.
- 145** років з дня народження Войніча Сяноженцького (1880 – 1940) – хіміка. Народився у родинному маєтку Фридрихівка Старокостянтинівського повіту.
- 140** років з дня народження Василя Андрійовича Сочинського (1885 – 1938) – просвітника, секретаря Подільської «Просвіти» (1908 – 1914 рр.), організатора і керівника видавництва «Дністер». Народився у с. Мала Кужелівка Кам'янець-Подільського району.
- 135** років з дня народження Миколи Степановича Гавришка (1890 – ?) – старшини Дієвої армії УНР. Народився у с. Охрімівці Летичівського повіту Подільської губернії;
- 135** років з дня народження Дмитра Івановича Бузька (1890 – 1937) – українського письменника. Літературну діяльність розпочинав на Поділлі. У 1921 р. працював асистентом Кам'янець-Подільського інституту народної освіти. Був репресований. (Довідку див. «Календар ... на 2010 рік»);
- 135** років з часу відкриття лікарні у селищі Ярмолинці.
- 130** років з дня народження Дмитра Демчука (1895 – 1963) – українського громадсько-політичного діяча, сотника Армії УНР, провідного діяча Ліги Українських Націоналістів. Народився у с. Цвітоха Заславського повіту Волинської губернії;

- 130** років з дня народження Вацека Щепана (1895 – 1980) – офтальмолога, доктора медицини. Народився у м. Кам’янець-Подільський;
- 130** років з дня народження Марії Іванівни Морської (П’єткевич-Фессінг, 1895 – 1932) – української актриси. Народилася в Острополі (нині Старому Острополі) Хмельницького району;
- 130** років з дня народження Івана Петровича Трочуна (1895 – ?) – доктора технічних наук, професора. Народився у с. Жижниківці Шепетівського району;
- 130** років з часу заснування Полонського заводу художньої кераміки.
- 115** років з часу заснування Понінківської лікарні;
- 115** років з дня народження Антона Федоровича Бурденюка (1910 – 1986) – доктора ветеринарних наук, професора. Народився у с. Бабшин, нині Кам’янець-Подільського району;
- 115** років з дня народження Павла Павловича Скалацького (1910 – 1943) – Героя Радянського Союзу. Народився у с. Кривачинці Хмельницького району.
- 110** років з дня народження Дениса Петровича Глюзицького (1915 – 1943) – активного організатора підпільної боротьби проти нацистських окупантів на території Славутчини. Народився у с. Новоставці Хмельницького району;
- 110** років з дня народження Івана Романовича Матвєєва (1915 – 1963) – Героя Соціалістичної Праці. Народився у с. Книжківці, нині в складі м. Хмельницький;
- 110** років з дня народження Мефодія Степановича Мончака (1915 – 1944) – Героя Радянського Союзу. Народився у с. Харківці Хмельницького району;
- 110** років з дня народження Андрія Івановича Пономарчука (1915 – 1944) – Героя Радянського Союзу. Загинув, визволяючи Шепетівщину.

- 105** років з дня народження Йосипа Адольфовича Женського (1920 – 1984) – Героя Соціалістичної Праці. Народився у с. Кам’янка Шепетівського району;
- 105** років з дня народження Олексія Григоровича Іванова (1920 – 1944) – Героя Радянського Союзу. Був командиром підривної групи в партизанському з’єднанні ім. Ф. Михайлова, яке діяло у Шепетівському районі;
- 105** років з дня народження Зінаїди Павлівни Скопечкої – Героя Соціалістичної Праці. Народилася у с. Кугаївці Кам’янець-Подільського району.
- 100** років з дня народження Василя Остаповича Кравчука (1925 – 2008) – заслуженого лікаря України, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки. Народився у с. Малі Мацевичі Хмельницького району;
- 100** років з дня народження Дмитра Степановича Сидорова (1925 – 1944) – Героя Радянського Союзу. Загинув, визволяючи Шепетівщину;
- 100** років з часу заснування Старосинявської центральної бібліотеки.
- 95** років з часу введення в експлуатацію Хмельницької макаронної фабрики (1930);
- 95** років тому став до ладу ВАТ «Вінковецький консервний завод»;
- 95** років з часу заснування селища Лозове Хмельницького району;
- 95** років з часу заснування бібліотеки с. Сутківці Хмельницького району;
- 95** років з часу заснування газети «Нове життя». Виходить у селищі Чемерівці Кам’янець-Подільського району;
- 95** років з часу супротиву селян Поділля під назвою «Волинки, або Бабські бунти» проти здійснення колективізації. *(Довідку див. «Календар ... на 2020 рік»).*

- 90** років з дня народження Віри Петрівни Буги (Довженко) – Героя Соціалістичної Праці. Народилася у с. Миньківці Шепетівського району;
- 90** років з часу заснування газети «Красилівський вісник» (м. Красилів);
- 90** років з часу заснування Новоушицького технікуму механізації сільського господарства.
- 75** років з часу заснування Центральної публічної бібліотеки ЦБС Хмельницької міської територіальної громади.
- 65** років з часу заснування Лозівського інструментального заводу Хмельницького району (1960).
- 60** років з часу заснування Хмельницького хлібокомбінату (1965).
- 55** років тому у Кам'янці-Подільському було споруджено найвищий міст в Україні, що отримав назву «Лань, що біжить» (1970);
- 55** років з часу заснування народного фольклорно-етнографічного ансамблю «Кудрявчик» (селище Ярмолинці) (1970);
- 55** років з часу заснування обласного театру ляльок, нині Хмельницький академічний обласний театр ляльок (1970, листопад).
- 35** років з часу заснування Хмельницького обласного осередку Спілки поляків України (1990, травень).
- 25** років з часу заснування Нетішинського міського краєзнавчого музею.

Січень

95 років з часу реорганізації Кам'янець-Подільської музичної профшколи у школу з підготовки культурно-освітніх працівників (тепер Кам'янець-Подільський фаховий коледж культури і мистецтв). *(Довідку див. «Календар ... на 2015 рік»);*

80 років з часу заснування Хмельницької взуттєвої фабрики;

65 років з часу створення Хмельницького футбольного клубу «Динамо». (*Довідку див. «Календар ... на 2010 рік»*).

- 1 140** років з дня народження Григорія Костянтиновича Голоскевича (1885 – 1934) – мовознавця, громадського діяча, одного з укладачів «Російсько-українського словника Української академії наук». Був репресований, реабілітований у 1989 р. Народився у с. Супрунківці Кам'янець-Подільського району;
- **115** років з дня народження Василя Трохимовича Артеменка (1910 – 2001) – художника-оформлювача, модельєра мистецтва та промислової графіки, члена Національної спілки художників України. Народився у м. Кам'янець-Подільський;
- **95** років з дня народження Юрія Марковича Гамрецького (1930 – 2003) – доктора історичних наук, професора. Народився у м. Шепетівка. З 1992 р. проживав у США;
- **80** років з дня народження Анатолія Васильовича Гринчишина (1945 – 1985) – диригента. Працював у Київському драматичному театрі ім. І. Франка. Народився у с. Іванківці Хмельницького району;
- **75** років з дня народження Миколи Єгоровича Скиби – доктора технічних наук, професора, заслуженого працівника народної освіти, відмінника освіти, академіка Української технологічної академії, Міжнародної академії інформатизації, ректора Хмельницького національного університету. (*Довідку див. «Календар на ... 2015 рік»*);
- **75** років з дня народження Валерія Андрійовича Смолія – українського історика, академіка НАН України, заслуженого діяча науки і техніки України, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки. Народився у с. Авратин Хмельницького району;

- **75** років з дня народження Віталія Олексійовича Матеуша – письменника, краєзнавця, члена обласного відділення «Конгресу українських літераторів», члена Національної спілки краєзнавців України. Життєво і творчо пов'язаний з Хмельниччиною.
- 2** **85** років з дня народження Ніли Йосипівни Волошиної (1940 – 2010) – педагогині, докторки педагогічних наук, професорки, членкині-кореспондентки Академії педагогічних наук України. Народилася у с. Думанів Кам'янець-Подільського району;
- **75** років з дня народження Надії Павлівни Гуменюк – поетеси, прозаїчки, публіцистки, членкині Спілки письменників України з 1995 року, заслуженої журналістки України. Народилася у с. Онацьківці Шепетівського району.
- 3** **75 років з дня народження Надії Лаврентіївни Пукас – поетеси, лауреатки Хмельницької міської премії ім. Б. Хмельницького. Народилася у с. Матвійківці Хмельницького району.**
- 4** **100** років з дня народження Володимира Галімовича Зарипова (1925 – 1999) – військового діяча, повного кавалера ордена Слави. Народився у м. Кам'янець-Подільський;
- **90** років з дня народження Надії Петрівни Осніговської – працівниці сільського господарства, Героя Соціалістичної Праці. Народилася у с. Колки Шепетівського району;
- **85 років з дня народження Всеволода Павловича Коваля – господарника, громадського діяча, Почесного громадянина м. Полонне. Впровадив новітні технології та методи роботи у розвиток виробництва, медицини, освіти тощо;**
- **50** років з дня народження Валентина Вікторовича Драчука (1975 – 2014) – учасника російсько-української війни, головного старшини взводу 11-го зенітного

ракетного полку. Нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (2015, посмертно). Народився у м. Шепетівка.

- 5** **90** років з дня народження Володимира Васильовича Семенюка (1935 – 2018) – провізора, заслуженого працівника охорони здоров'я України, майстра народної творчості України. Народився у с. Яблунівка Шепетівського району;
- **80** років з дня народження Олександра Петровича Перепелиці – доктора хімічних наук, професора Національного університету харчових технологій. Народився у с. Волоське Хмельницького району.
- 5-6** **85** років з часу початку роботи новоутвореної Кам'янець-Подільської обласної ради депутатів трудящих (1940).
- 6** **115** років з дня народження Миколи Сергійовича Білецького (1910 – 1977) – актора, заслуженого артиста України. Народився у с. Іванківці Волочиського району;
- **95** років з дня народження Галини Семенівни Собчук (1930 – 2019) – музейної працівниці, лауреатки Державної премії України в галузі науки і техніки, заслуженої працівниці культури України, директорки Національного музею-садиби М. І. Пирогова (1968 – 2010). Народилася у с. Малинки Хмельницького району;
 - **90** років з дня народження Олександра Дмитровича Лисюка (1935 – 1998) – заслуженого лікаря України, головного лікаря санаторію «Україна» у с. Маків (1975 – 1998).
- 7** **120** років з дня народження Зінаїди Власівни Вікторжевської (1905 – 1985) – художниці станкового живопису, членкині Спілки художників України. Народилася у м. Кам'янець-Подільський.
- 8** **85** років з дня народження Анатолія Степановича Глушак – поета, перекладача, члена Спілки письменників СРСР з 1974 року. Народився у с. Писарівка Хмельницького району.

- 9** **175** років з дня народження Казимира Людвиговича Мсциховського (1850 – після 1917) – громадського діяча, інженера шляхів сполучення. Народився у м. Кам'янець-Подільський.
- 11** **120** років з дня народження Онисії Яківни Шреєр-Ткаченко (1905 – 1985) – музикознавиці, кандидатки мистецтвознавства (1947). Народилася у с. Красноставці Кам'янець-Подільського району.
- 12** **265** років з дня народження Софії Потоцької (1760 – 1822) – суспільно-політичної діячки. Життєво пов'язана з м. Кам'янець-Подільський;
- **140** років з дня народження Павла Григоровича Клепатського (1885 – 193?) – українського історика, краєзнавця, ректора Кам'янець-Подільського українського інституту народної освіти (1922 – 1923). (*Довідку див. «Календар ... на 2015 рік»*);
 - **105** років з дня народження Петра Ксенофонтовича Баюка (1920 – 1943) – військовослужбовця, Героя Радянського Союзу. Народився у с. Гальчинці Хмельницького району.
- 13** **55** років з дня народження Володимира Володимировича Чаплінського (1970 – 2014) – активіста Євромайдану, бійця «Небесної сотні», Героя України. Закінчив Нетішинське професійно-технічне училище.
- 14** **120** років з дати смерті Андрія Івановича Димінського (1829 – 1905) – фольклориста, етнографа, краєзнавця Поділля. Помер у с. Струга Кам'янець-Подільського району;
- **105** років з дня народження Мойше Зельмановича Сигала (1920 – 1990) – хірурга-онколога, доктора медичних наук, професора. Народився у м. Кам'янець-Подільський;
 - **105** років з дня народження Василя Олександровича Бородія (за іншими даними 14.02) 1920 – 2007) – хірурга, заслуженого лікаря України, колишнього головного лікаря Красилівської районної лікарні;

- **75** років з дня народження Миколи Івановича Бахмата – фахівця у галузі кормовиробництва та рослинництва, доктора сільськогосподарських наук, професора, ректора Подільського аграрно-технічного університету (2002 – 2014). Народився у с. Завадівка (тепер с. Вишнівчик Кам’янець-Подільського району).
- 15** **110** років з дня народження Лео Мола (Леоніда Григоровича Молодожанина) (1915 – 2009) – скульптора в галузі монументальної і станкової скульптури, кераміста, вітражиста, автора пам’ятників Т. Г. Шевченку у Вашингтоні (1964) та Буенос-Айресі (1971). Народився у м. Полонне. Проживав у м. Вінніпег (Канада). *(Довідку див. «Календар ... на 2015 рік»)*.
- 17** **50 років з дня смерті Ігоря Івановича Собчука (1913 – 1975) – письменника, репресованого в роки сталінізму. Народився у с. Русанівці Летичівського повіту.**
- 19** **180** років з дня народження Казімежа-Фердинанда Пуласького (1845 – 1926) – польського історика, генеалoga. У 1870 – 1918 рр. жив у власному маєтку у с. Завадинці Городоцького району.
- 20** **95** років з дня народження Олександра Трифоновича Щура (1930 – 2012) – українського історика, краєзнавця, публіциста. Народився у с. Балин Кам’янець-Подільського району;
- **75** років з дня народження Надії Михайлівни Орловської – фахівчині з питань освіти та виховання, відмінниці освіти, громадської діячки, депутатки Хмельницької міської ради 4-х скликань. Народилася у с. Андрійківці Хмельницького району. *(Довідку див. «Календар ... на 2020 рік»)*.
- 21** **145** років з дня народження Івана Комарницького (1880 – 1964) – правознавця. У 1919 році – законодавчий референт уряду ЗУНР у м. Кам’янець-Подільський;
- **110** років з дня народження Івана Оверковича Масловського (1915 – 2000) – працівника сільського господарства, Героя Соціалістичної Праці. Народився у

с. Заслучне Хмельницького району.

- 22** **125** років з дня народження Анатолія Никаноровича Гудзовського (1900 – 1984) – громадсько-політичного діяча і публіциста, активного діяча Державного центру УНР за кордоном. Навчався в Кам'янець-Подільській духовній семінарії.
- 24** **85** років з дня народження Мирослава Васильовича Пінчака (1940 – 2016) – педагога, історика, музеєзнавця і перекладача. У 1973 – 2008 роках працював у музейних установах Хмельницької області. (*Довідку див. «Календар ... на 2020 рік»*).
- 25** **150** років з дня народження Григора Афанасійовича Вержбицького (1875 – 1942) – військового діяча, генерал-лейтенанта. Народився у селищі Летичів;
- **105** років з дня народження Григорія Купріяновича Омельчука (1920 – 1983) – підполковника, Героя Радянського Союзу. Народився у с. Мала Боровиця Шепетівського району;
 - **100** років з дня народження Ганни Іванівни Абрамчук (1925 – 2017) – працівниці сільського господарства, Героя Соціалістичної Праці. Народилася у с. Копачівка Хмельницького району.
- 26** **75** років з дня народження Івана Миколайовича Бендери (1950 – 2017) – інженера-механіка, доктора педагогічних наук, кандидата технічних наук, професора, заслуженого працівника освіти України. Народився у с. Рахнівка Кам'янець-Подільського району.
- 27** **155** років з дня народження Станіслава-Адама Губертovichа Стемповського (1870 – 1952) – польського і українського політичного діяча періоду Української Народної Республіки, публіциста, мемуариста, одного з керівників польського масонства. Народився у с. Гута Чернелівецька (тепер Майдан-Чернелівецький Хмельницького району);
- **75** років з дня народження Віктора Климовича Грищука – правознавця, доктора юридичних наук, професора,

заслуженого юриста України. Народився у с. Сохужинці Шепетівського району.

- 28 95** років з дня народження Анатолія Федоровича Ігнащенка (1930 – 2011) – архітектора, лауреата Національної премії імені Т. Г. Шевченка. Народився у с. Захарівці Хмельницького району.
- 29 95** років з дня народження Анатолія Володимировича Сваричевського (1930 – 2014) – педагога, літературознавця, краєзнавця Поділля, публіциста, лауреата обласних премій імені Т. Г. Шевченка, імені Мелетія Смотрицького, імені Якова Гальчевського. Народився у с. Баговиця Кам'янець-Подільського району. *(Довідку див. «Календар ... на 2005 рік»).*
- 31 75** років з дня народження Володимира Михайловича Войціцького – біохіміка, доктора біологічних наук, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки. Народився у м. Кам'янець-Подільський.

Лютий

95 років з часу виходу першого номера газети «Дунаєвський вісник» (м. Дунаївці).

- 1 140** років з дня народження Леона Ігнація Бялковського (1885 – 1952) – польського історика, поділлєзнавця, професора Люблінського Католицького університету, приват-доцента Кам'янець-Подільського державного університету (1917 – 1919), автора наукового дослідження «Поділля в XVI ст.»;
- **85 років з дня народження Василя Івановича Якубовського – історика, археолога, кандидата історичних наук, організатора і дослідника Болохівської землі, професора кафедри історії України Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка.**
- 2 135** років з дня народження Костянтина (Малюшкевича Костянтина Сергійовича) – церковного діяча Української

автокефальної православної церкви. Народився у с. Жилинці Шепетівського району;

- **95** років з дня народження Федора Захаровича Головка – лікаря, заслуженого лікаря України (1996). Народився у с. Купель Хмельницького району.
- 4** **145** років з дня народження Владзімежа Дзвонковського (1880 – 1954) – польського історика і громадського діяча. Народився у м. Красилів. (*Довідку див. «Календар ... на 2020 рік»*);
- **140** років з дня народження Зінаїди Сергіївни Рибчинської (1885 – 1964) – драматичної актриси і співачки (меццо-сопрано). Народилася у м. Кам'янець-Подільський;
- **115** років з дня народження Семена Сергійовича Сербіна (1910 – 1986) – фахівця в галузі агрономії, доктора біологічних наук, професора. У 1956 – 1980 рр. працював у Кам'янець-Подільському сільськогосподарському інституті.
- 5** **75** років з дня народження Ксенії Миколаївни Ігрунової – лікарки, докторки медичних наук. Народилася у с. Гречинці Хмельницького району.
- 7** **125** років з дня народження Захара Кузьмича Кицюка (1900 – 1923) – поета, уродженця с. Іванинці Хмельницького району.
- 11** **135** років з часу заснування Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника (1890);
- **95** років з дня народження Валентина Олександровича Котика (1930 – 1944) – учасника партизанського руху на Поділлі в роки Другої світової війни, Героя Радянського Союзу (1944). Народився у с. Хмелівка Шепетівського району;
- **65** років з дня народження Володимира Віталійовича Грабка – фахівця у галузі електричних систем, доктора технічних наук, професора, заслуженого діяча науки і

техніки України. Народився у с. Велика Левада Хмельницького району.

- 12** **90** років з часу виходу першого номера газети «Красилівський вісник» (м. Красилів).
- 14** **140** років з дня народження Володимира Дмитровича Коваля (1885 – 1927) – кооператора, громадського діяча, засновника і члена Української Центральної Ради, голови Всеукраїнського сільськогосподарського кооперативного союзу. Народився у с. Кульчини Хмельницького району;
- **115** років з дня народження Павла Івановича Бурлуцького (1910 – 1944) – Героя Радянського Союзу. Загинув у бойових діях за визволення Хмельниччини.
- 15** **90 років з часу виходу першого номера газети «Колос» (селище Стара Синява);**
- **80** років з дня народження Валерії Анатоліївни Разумової – педагогині, заслуженої працівниці культури України, відмінниці освіти України, лауреатки Хмельницької обласної премії ім. Т. Шевченка. Працює завідувачкою циклової комісії «Фортепіано» Хмельницького музичного коледжу;
 - **45** років з дня народження Андрія Миколайовича Мачулянського (1980 – 2023) – учасника російсько-української війни, старшого сержанта, повного кавалера ордена «За мужність», Героя України (2023, посмертно). Народився у с. Колом'є Крупецької сільської громади Шепетівського району;
 - **25** років з дня народження Владислава Олеговича Бакаєва (2000 – 2021) – учасника російсько-української війни, солдата, водія-хіміка 703-го окремого полку оперативного забезпечення. Народився у селищі Стара Ущиця.
- 16** **90** років з дня народження Олексія Івановича Довгалюка – учасника трудового фронту Другої світової війни, працівника в галузі культури, волонтера. Народився у с. Щаснівка Хмельницького району;

- **85** років з дня народження Ніли Казимирівни Казимирко (1940 – 2017) – патофізіологині, докторки медичних наук, професорки, заслуженої діячки науки і техніки України. Народилася у с. Летава Кам'янець-Подільського району.
- 17** **85** років з дня народження Анатолія Степановича Лисецького – економіста, доктора економічних наук, професора. Народився у м. Шепетівка.
- 18** **120** років з дня народження Надії Іванівни Колесникової (1905 – 2009) – актриси, заслуженої артистки УРСР. У 1931 – 1980 рр. – актриса Хмельницького українського музично-драматичного театру імені М. Старицького;
- **115** років з дня народження Хаскеля (Хоскеля) Мойсейовича Сандлера (1910 – 1983) – живописця, графіка, члена Спілки художників СРСР. Народився у м. Проскурів. *(Довідку див. «Календар ... на 2020 рік»);*
 - **85** років з дня смерті Софії Федорівни Русової (1856 – 1940) – активної учасниці руху за українізацію освіти та відродження національної держави. *(Довідку див. «Календар ... на 2020 рік»);*
 - **80** років з дня народження Юрія Валентиновича Каверіна (Ряста; 1945 – 2014) – поета, публіциста, перекладача, члена Національної спілки письменників України. У 1952 – 1962 рр. проживав у с. Плужне Шепетівського району.
- 21** **150** років з дня народження Лева (Леонтія) Полікарповича Ковальчука (1875 – 1938) – українського громадсько-політичного діяча періоду національно-демократичної революції 1917 – 1921 рр., освітянина, театрала. Народився у м. Кам'янець-Подільський;
- **100** років з дня народження *Бориса Романовича Ліпмана (1925 – 2015) – музикознавця, композитора, педагога, керівника народної хорової капели Кам'янець-Подільського національного університету у 1950 – 2000 рр. Народився у м. Кам'янець-Подільський.*

- 22** **115** років з дня народження Петра Федоровича Щербини (1910 – 2001) – українського правознавця, доктора юридичних наук, професора. У 1998 – 2001 рр. викладав у Хмельницькому інституті управління та права;
- **60** років з дня народження Сергія Івановича Мельника – українського політика, мера м. Хмельницький у 2006 – 2014 рр., народного депутата України VIII скликання. Народився у с. Моломолинці Хмельницького району.
- 23** **60** років з дня народження Олександра Степановича Бортюка – майстра спорту СРСР з легкої атлетики, майстра спорту СРСР міжнародного класу з бобслею, учасника двох Олімпійських Зимових ігор (1992, 1994). Народився у с. Колосівка Шепетівського району.
- 24** **105** років з дня народження Олександра Кириловича Ушакова (1920 – 1993) – старшого сержанта, Героя Радянського Союзу. Учасник бойових дій за звільнення м. Кам'янець-Подільський від нацистських окупантів.
- 25** **115** років з дня народження Антона Захаровича Одухи (1910 – 1967) – командира партизанського з'єднання, Героя Радянського Союзу (1944). Народився у с. Іванівка Шепетівського району;
- **100** років з дня народження Аріадни Федорівни Литвиненко (1925 – 2018) – лікарки-кардіологині, докторки медичних наук. Народилася у с. Нігин Кам'янець-Подільського району;
 - **90** років з дня народження Миколи Юрійовича Сивого (1935 – 2023) – хірурга, заслуженого лікаря України, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки. Народився у с. Забілка (тепер у складі селища Гриців Шепетівського району);
 - **75** років з дня народження Сергія Васильовича Шаповалова – працівника сільського господарства, заслуженого працівника сільського господарства України, директора СТОВ «Агрофірма Копачівська» (Хмельницький район).

- 26** **115** років з дня народження Сергія Георгійовича Горшкова (1910 – 1988) – військового діяча, двічі Героя Радянського Союзу. Народився у м. Кам'янець-Подільський. *(Довідку див. «Календар ... на 2020 рік»);*
- **95** років з часу виходу першого номера газети «Край Кам'янецький» (м. Кам'янець-Подільський).
- 27** **120** років з дня народження Сави Леонтійовича Карася (1905 – 1963) – військового діяча, Героя Радянського Союзу. Народився у с. Немиринці Хмельницького району.

Березень

- 95** років з часу початку селянських повстань проти насильницької колективізації та закриття церков у Шепетівському окрузі;
- 95** років з часу виходу першого номера газети «Зоря» (м. Волочиськ).
- 1** **135** років з дня народження Аркадія Петровича Животка (1890 – 1948) – політичного діяча, педагога, публіциста, члена подільської «Просвіти», завідувача відділу дошкільного виховання Подільської губернської народної управи у 1919 – 1920 рр. *(Довідку див. «Календар ... на 2015 рік»);*
- **120** років з дня народження Миколи Дмитровича Станіславського (1905 – 1970) – українського режисера, заслуженого артиста України. Працював головним режисером обласного музично-драматичного театру ім. М. Старицького у 1952 – 1959 рр.;
 - **95** років з часу виходу першого номера газети «Вестник рабочих, солдатских и крестьянских депутатов» (тепер «Життя Старокостянтинівщини») (м. Старокостянтинів);
 - **50** років з дня народження Світлани Вікторівни Маховської – філологині, кандидатки філологічних наук, доцентки Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, членкині Національної спілки краєзнавців України. Народилася у с. Яхнівці Хмельницького району.

- 2 **75** років з дати смерті Альберто Герчуноффа (1883 – 1950) – аргентинського письменника, журналіста, сценариста, організатора аргентинського єврейського товариства. Народився у м. Проскурів.
- 3 **105 років з дня народження Герася Соколенка (Герасима Івановича Шмигельського, 1920 – 1945) – українського поета. Народився у с. Михля Шепетівського району;**
 - **105** років з дня народження її Павлівни Хомайко-Мацюк (псевдонім Ісорі, 1920 – 2008) – оперної співачки (драматичне сопрано). Народилася у м. Кам'янець-Подільський. З 1958 р. проживала у США.
- 4 **100** років з дня народження Івана Миколайовича Бондаря (1925 – 2010) – генерал-майора, учасника Другої світової війни, господарника, громадського діяча, одного з організаторів обласної організації ветеранів, її керівника у 1995 – 2010 рр. Народився у с. Слобідка Охрімовецька Кам'янець-Подільського району.
- 5 **105 років з дня народження Остапа Артемовича Данилюка (1920 – 2011) – кавалера 5-ти медалей «За відвагу». Народився у с. Кременчуки Антонінської територіальної громади.**
- 7 **70** років з дня народження Михайла Леонтійовича Вдовцова – письменника, краєзнавця, природоохоронця, члена Національної спілки письменників України (2001) та Національної спілки журналістів України (2000). Закінчив Кам'янець-Подільський педагогічний інститут (1983).
- 8 **70** років з дня народження Олександра Петровича Коняхіна – ветеринарного лікаря, доктора ветеринарних наук, кандидата сільськогосподарських наук. У 1982 році закінчив Подільську аграрно-технічну академію (м. Кам'янець-Подільський), де й працює з 1992 року.
- 9 **130** років з дня народження Івана Дніпровського (Івана Дмитровича Шевченка, 1895 – 1934) – українського поета, прозаїка, драматурга, перекладача. Навчався та працював у м. Кам'янець-Подільський;

- **120** років з дня народження Вадима Олександровича Дорошенка (Дрочинського, 1905 – 1944) – лінгвіста, кандидата філологічних наук. Народився у м. Кам'янець-Подільський. У 1941 р. був репресований. У 1956 р. реабілітований (посмертно);
 - **95** років з дня народження Романа Івановича Болюха (1930 – 2014) – українського поета, фольклориста, члена Спілки письменників України. Народився у с. Мотрунки Хмельницького району;
 - **85** років з дня народження Миколи Михайловича Йолтуховського (1940 – 2008) – військового діяча, генерал-лейтенанта Прикордонних військ України. Народився у с. Явтухи Хмельницького району.
- 12** **115** років з дня народження Олексія Лук'яновича Гуцалюка (1910 – 1980) – працівника сільського господарства, Героя Соціалістичної Праці. Народився у с. Ружичанка Хмельницького району.
- 13** **85** років з дня народження Валерія Павловича Жаворонкова – графіка, живописця, члена Національної спілки художників України. Народився у с. Кам'янка Кам'янець-Подільського району. *(Довідку див. «Календар ... на 2015 рік»).*
- 14** **130** років з дня народження Прокопа Яковича Бідасюка (1895 – ?) – майстра художньої кераміки, члена Спілки художників СРСР. Народився у с. Деркачі Хмельницького району;
- **45** років з дня народження Олега Васильовича Обухівського (1980 – 2014) – учасника російсько-української війни, капітана, помічника начальника зв'язку 30-ї окремої механізованої бригади. Нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (2014, посмертно). Народився у м. Старокостянтинів.
- 18** **190** років з дня народження Каленика Васильовича Шейковського (1835 – 1903) – українського лінгвіста,

етнографа, фольклориста. Народився у м. Кам'янець-Подільський;

- **145** років з дня народження Йосифа Геральовича Лерера (1880 – 1941) – композитора, диригента, педагога. Народився у м. Кам'янець-Подільський;
 - **80** років з дня народження Михайла Григоровича Кудрявцева – літературознавця, публіциста, доктора філологічних наук, професора Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;
 - **50** років з дня народження Олексія Володимировича Сковородіна (1975 – 2014) – учасника російсько-української війни, капітана. Нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (2015, посмертно). Народився у м. Славути.
- 20** **125** років з дня народження Євтея Мойсейовича Гребенюка (1900 – 1944) – військового діяча, Героя Радянського Союзу. Народився у с. Волоське Хмельницького району;
- **105** років з дня народження Володимира Потаповича Шахнюка (1920 – 2003) – письменника. Народився у м. Славути;
 - **100** років з дня народження Оксани Михайлівни Ашер (Драй-Хмари, 1925 – 2018) – української літературознавиці, докторки слов'янської філології, професорки, доньки поета Михайла М. Драй-Хмари. Народилася у м. Кам'янець-Подільський. *(Довідку див. «Календар ... на 2015 рік»).*
- 21** **275** років з дня народження Бенедикта Колишка (1750 – 1834) – польського генерала, керівника польського повстання на Поділлі (1830 – 1831 рр.). Народився у с. Севрюки Хмельницького району. *(Довідку див. «Календар ... на 2020 рік»);*
- **155** років з дня народження Олександра Гнатовича Лотоцького (1870 – 1939) – громадсько-політичного та

державницького діяча доби Української національно-демократичної революції 1917 – 1920 рр. (*Довідку див. «Календар ... на 2020 рік»*);

- **60** років з дня народження Людмили Вікторівни Дитинник – фахівчині в галузі бібліотекознавства, директорки бібліотеки Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, членкині Національної спілки краєзнавців України. Народилася у с. Теперівка Хмельницького району.
- 24** **75** років з дня народження Юрія Володимировича Теплінського – українського математика, доктора фізико-математичних наук, професора, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки. Народився у м. Кам'янець-Подільський.
- 25** **105** років з дня народження Вадима Павловича Костюка (1920 – 2003) – геолога, мінералога, доктора геолого-мінералогічних наук, професора. Народився у м. Славута;
- **100 років з дня народження Ніни Олександрівни Русіної (1925 – 2018) – оstarбайтерки, працівниці сільського господарства, Героя Соціалістичної Праці (1971), Почесної громадянки м. Старокостянтинів, громадської діячки. Народилася у м. Старокостянтинів;**
- **75** років з дня народження Леоніда Макаровича Корженевського – співака, заслуженого артиста України. Народився у с. Левківка Хмельницького району.
- 26** **65** років з дня народження Миколи Олександровича Шумського – оперного співака, народного артиста України, завідуючого кафедри інструментально-виконавської підготовки Ніжинського державного університету. Народився у с. Гречана Хмельницького району.
- 27** **140** років з дня народження Михайла Агафовича Корчинського (1885 – 1937) – громадсько-політичного

діяча. Народився у с. Залуччя Надкордонне Кам'янецького повіту Подільської губернії (тепер Подоляни Кам'янець-Подільського району).

- 28** **170** років з дня народження Миколи Миколайовича Любовича (1855 – 1933) – історика-медієвіста, славіста, члена-кореспондента АН СРСР. У 1877 році викладав історію і географію у Кам'янець-Подільській чоловічій гімназії;
- **90 років з дня народження Віктора Денисовича Барбалука (1935 – 2024) – ветерана праці, спеціаліста з розвитку спорту у м. Хмельницький та області, громадського діяча, заслуженого працівника фізкультури і спорту України, Почесного громадянина м. Хмельницький. Народився у с. Червоногірка Хмельницького району;**
 - **75 років з дня народження Яна-Павла Ленга – церковного діяча Римо-католицької церкви. Народився у м. Городок.**
- 29** **45** років з часу створення Хмельницької обласної організації Національної спілки письменників України. (Довідку див. «Календар ... на 2020 рік»).
- 30** **595** років з часу писемної згадки про с. Ожигівці Хмельницького району (1430);
- **140 років з дати смерті Степана Хомича Хотовицького (1796 – 1885) – українського акушера та гінеколога, одного з основоположників педіатрії, дослідника холери. Народився у м. Красилів.**
- 31** **90 років з дня народження Вілена Петровича Ройзмана (1935 – 2020) – інженера-механіка, доктора технічних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України. Народився у селищі Летичів.**

Квітень

460 років з часу першої згадки про селище Чемерівці (1565).

- 1 **85** років з дня народження Броніслава Антоновича Грищука – письменника, члена Співки письменників УРСР, лауреата обласної літературної премії ім. М. Годованця. Народився у с. Сергіївка Хмельницького району. *(Довідку див. «Календар ... на 2020 рік»);*
 - **80** років з дня народження Миколи Миколайовича Дарманського (1945 – 2005) – освітянина, заслуженого працівника освіти і науки України, кандидата педагогічних наук, ректора Хмельницького гуманітарно-педагогічного інституту у 1996 – 2004 рр. Народився у с. Колодіївка Кам'янець-Подільського району. *(Довідку див. «Календар ... на 2010 рік»).*
- 2 **130 років з дня народження Віктора Юзефа Подоскі (1895 – 1960) – уповноваженого посла і уповноваженого міністра Республіки Польща в Канаді, керівника американського департаменту МЗС Польщі у Лондоні. Народився в Антонінах Заславського повіту;**
 - **85** років з дня народження Бориса Миколайовича Олексієнка – військового діяча, генерал-майора, академіка, доктора військових наук. Народився у с. Чухелі Хмельницького району. *(Довідку див. «Календар ... на 2020 рік»);*
 - **75** років з дня народження Леоніда Леонідовича Місінкевича – історика, поділлєзнавця, доктора історичних наук, завідуючого кафедрою Хмельницького університету управління та права імені Л. Юзькова, члена Національної спілки краєзнавців України. Народився у с. Притулівка Кам'янець-Подільського району. *(Довідку див. «Календар ... на 2020 рік»);*
 - **35** років з дня народження Артема Олександровича Слісарчука (1990 – 2022) – учасника російсько-української війни, військовика, старшого лейтенанта, Героя України (2022, посмертно). Народився у м. Шепетівка.
- 3 **80** років з дня народження Віталія Івановича Газинського (1945 – 2019) – диригента, професора, народного артиста

України, заслуженого діяча мистецтв Кабардино-Балкарської республіки. Народився у с. Сербинівка Хмельницького району.

- 6** **80** років з дня народження Валерія Володимировича Ярецького (1945 – 2008) – народного артиста України, диригента державного ансамблю пісні і танцю «Козаки Поділля» Хмельницької обласної філармонії.
- 8** **130** років з дня народження Михайла Івановича Каревича (1895 – 1957) – скрипаля, заслуженого діяча мистецтв Росії, заслуженого артиста Росії, концертмейстера Великого симфонічного оркестру Всесоюзного радіо (1930 – 1955). Народився у м. Кам'янець-Подільський;
 - **95** років з дня народження Лариси Григорівни Анищенко – хірургині, докторки медичних наук. Народилася у м. Шепетівка;
 - **90** років з дня народження Бориса Петровича Кабишева (1935 – 2004) – геолога, доктора геолого-мінералогічних наук, професора, лауреата Державної премії УРСР в галузі науки і техніки. Народився у с. Мар'янівка Хмельницького району.
- 9** **100** років з дня народження Антона Кіндратовича Василевського (1925 – 2008) – економіста, доктора економічних наук, професора. Народився у с. Олешин Хмельницького району.
- 12** **230** років тому Пłosкирів став повітовим центром з новою назвою Проскурів;
 - **230** років з часу заснування на Поділлі самостійної єпархії з назвою «Брацлавська і Подільська» (1795);
 - **95** років з дня народження Мирослава Володимировича Поповича (1930 – 2018) – філософа, доктора філософських наук, професора, академіка НАН України, заслуженого діяча науки і техніки України. Дитячі роки пройшли у м. Ізяслав.

- 13** **135** років з дня народження В'ячеслава Вікентійовича Єзерського (1890 – 1963) – письменника, автора роману «Шевченко», який у 30-х рр. ХХ ст. був забороненим. Народився у м. Ізяслав.
- 14** **75** років з дня народження В'ячеслава Сергійовича Ловеїкіна – фахівця в галузі машинобудування, доктора технічних наук, професора, лауреата премії Академії будівництва України ім. М. С. Буднікова. Народився у с. Велика Левада Хмельницького району.
- 15** **90** років з дня народження Галини Степанівни Бреги – української історикині, кандидатки історичних наук, дослідниці проблем історії культури і науки ХХ століття, історії міжнародних відносин, лауреатки Державної премії УРСР в галузі науки і техніки. Народилася у с. Хутір Шепетівського району;
- **85** років з дня народження Миколи Флоровича Сумишина – прозаїка, драматурга, члена Спільки письменників УРСР. Народився у с. Водички Хмельницького району;
 - **70** років з дня народження Анатолія Михайловича Трембіцького – поділезнавця, доктора історичних наук, лауреата обласної премії ім. Ю. Сіцінського, Почесного краєзнавця України, члена Національної спільки краєзнавців України. Народився у с. Скипче Хмельницького району.
- 16** **150** років з дня народження Юлії Олександрівни Зикеевої (1875 – 1957) – педагогині, відмінниці народної освіти, заслуженої вчительки УРСР. У 1901 – 1961 рр. працювала вчителем у м. Деражня. Відіграла значну роль у створенні першої гімназії ім. Т. Шевченка у м. Деражня (1918).
- 17** **85** років з дня народження Миколи Мойсейовича Коренчука (1940 – 1997) – фізико-хіміка, доктора хімічних наук, професора. У 1985 – 1997 рр. працював у Технологічному університеті Поділля (м. Хмельницький);
- **65** років з дня народження Олександра Васильовича Скрипнюка – правознавця, політолога, доктора юридичних

наук, професора, заслуженого юриста України. Народився у с. Перемишель Шепетівського району;

- **55 років з дня народження Марії Борисівни Дем'янюк – української письменниці, поетеси, кандидатки філологічних наук, членкині Національної спілки письменників України, Всеукраїнської громадської організації «Спілка християнських письменників України».**
- 18 95 років з дня народження Володимира Олександровича Радзівєвського (1930 – 2011) – краєзнавця Поділля, спелеолога, публіциста, члена Національної спілки журналістів України, дійсного члена Географічного товариства України. Народився у с. Миколаїв Хмельницького району.**
- 19 105 років з дня народження Василя Павловича Гуська (1920 – 2001) – фундатора бібліотечної справи на Хмельниччині. Народився у с. Хотьківці Хмельницького району. (Довідку див. «Календар ... на 2020 рік»).**
- 20 105 років з дня народження Хаїма Вольковича Бейдера (Юхима Володимировича Рейдера; 1920 – 2003) – єврейського поета, журналіста, кандидата філологічних наук. Народився у с. Купіль Хмельницького району;**
- **80 років з часу заснування Кам'янець-Подільського фахового коледжу індустрії, бізнесу та інформаційних технологій;**
 - **45 років з дня народження Дениса Вікторовича Дорофєєва (1980 – 2024) – молодшого сержанта Збройних сил України, учасника російсько-української війни, Героя України (посмертно). Народився у м. Кам'янець-Подільський.**
- 21 125 років з дня народження Георгія Микитовича Гая (1900 – 1966) – літературознавця, доктора філологічних наук. Народився у м. Ізяслав;**

- **65** років з дня народження Олександра Валентиновича Тимощука – українського правознавця, доктора юридичних наук, професора, декана Таврійського національного університету. Народився у селищі Нова Ушиця.
- 22** **105** років з дня народження Михайла Федоровича Курія (1930 – 1997) – лікаря-терапевта, кандидата медичних наук, лауреата Державної премії СРСР. Народився у с. Веселівка Хмельницького району;
- **45** років з дня народження Володимира Борисовича Хоптяра (1980 – 2018) – учасника російсько-української війни, солдата 14-ї окремої механізованої бригади. Народився у селищі Ярмолинці.
- 23** **165** років з дня народження Стефана-Леона Маковецького (1860 – 1949) – дендролога, паркознавця, ботаніка, члена-кореспондента Польської академії наук і мистецтв. Народився у с. Михайлівка Кам'янець-Подільського району. *(Довідку див. «Календар ... на 2020 рік»);*
- **120** років з дня народження Григорія Якимовича Степанова (1905 – 1989) – працівника сільського господарства, Героя Соціалістичної Праці. Народився у с. Ружичанка Хмельницького району.
- 24** **225** років з дня народження Романа-Станіслава-Адама Сангушка (1800 – 1881) – військового діяча, повстанця, князя. У 1845 – 1881 рр. перебував у Славуті, займався господарським розвитком своїх маєтків. Народився у селищі Антоніни Хмельницького району;
- **70** років з дня народження Віктора Степановича Гонти – українського журналіста, письменника, лауреата премії Національної спілки журналістів України «Золоте перо». Народився у с. Солобківці Хмельницького району.
- 25** **85** років з дня народження Олександра Григоровича Шелепала (1939 – 2020) – українського прозаїка, гумориста, члена Національної спілки журналістів України. Народився у с. Глібів Кам'янець-Подільського району;

- *70 років з дня народження Віктора Володимировича Флентіна – дослідника спортивного руху на теренах Хмельниччини, заступника голови обласного відділення Національного олімпійського комітету України, члена Національної спілки краєзнавців України.*
- 26** 120 років з дня народження Федора Федоровича Єневича (1905 – 1976) – філософа, доктора філологічних наук, професора. Народився у с. Глібки Хмельницького району;
- 110 років з дня народження Віталія Єлисейовича Смоляка (1915 – 1982) – українського режисера і актора, народного артиста України. Народився у с. Іванківці Хмельницького району.
- 27** 120 років з дня народження Давида Веніаміновича Вайнберга (1905 – 1973) – фахівця в галузі будівельної механіки, доктора технічних наук, професора, лауреата премії ім. Б. Галеркіна. Народився у с. Новоселиця Хмельницького району;
- 105 років з дня народження Марка Олександровича Красносельського (1920 – 1997) – математика, доктора фізико-математичних наук, професора. Народився у м. Старокостянтинів.
- 29** 70 років з дня народження Ніни Никифорівни Качеровської – української поетеси, прозаїчки, членкині Національної спілки журналістів України, заслуженої вчительки України. Народилася у с. Пирогівці Хмельницького району.
- 30** 65 років з дня народження Олександра Віталійовича Петришина – українського правознавця, доктора юридичних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки. Народився у м. Городок.

Травень

- 1** 110 років з дня народження Михайла Абрамовича Барга (1915 – 1991) – українського історика, доктора історичних наук. Народився у селищі Сатанів Хмельницького району;

- **85** років з дня народження Василя Васильовича Файфури – лікаря-патофізіолога, доктора медичних наук, професора. Народився у с. Сивороги Кам’янець-Подільського району;
 - **80** років з дня народження Василя Івановича Зінкевича – українського естрадного співака, Героя України, народного артиста України, лауреата Державної премії імені Т. Г. Шевченка. Народився у с. Васьківці Шепетівського району.
- 3** **90** років з дня народження Анатолія Петровича Підпригори – заслуженого лікаря України, академіка академії медико-технічних наук, кандидата медичних наук. У 1960-х роках працював лікарем на Хмельниччині;
- ***90 років з дня народження Тетяни Варфоломійвни Логвиненко (1935 – 2024) – фахівчині бібліотечної справи, у 1966 – 1991 рр. працювала у Хмельницькій ОУНБ завідуючою сектором краєзнавчої літератури, заступником директора з наукової роботи.***
- 4** **140** років з дня народження Лео Сироти (1885 – 1965) – піаніста, педагога. З 1929 р. – в еміграції. Народився у м. Кам’янець-Подільський.
- 5** **85** років з дня народження Юрія Михайловича Карвацького – фахівця в галузі будівництва, заслуженого будівельника України. Народився у с. Варівці Хмельницького району.
- 7** **145** років з дня народження Всеволода Юрійовича Васькевича (1880 – ?) – підполковника Армії УНР. Народився у с. Більов Ізяславського повіту Волинської губернії.
- 8** **135** років з дня народження Мойсея Єлійовича Альтмана (1890 – 1981) – єврейського прозаїка. Навчався в Кам’янець-Подільській чоловічій гімназії, де почав писати свої перші твори. Наприкінці 1949 р. був безпідставно репресований.

- 9** **115** років з дня народження Єфрема Ісааковича Ліхтенштейна (1910 – 1973) – лікаря-терапевта, доктора медичних наук. Народився у м. Волочиськ;
- **105** років з дня народження Романа Климкевича (1920 – 1993) – геральдиста, публіциста. З 1950 р. мешкав у США. Один із фундаторів Українського генеалогічного і геральдичного товариства. Народився у с. Фрідріхівка (тепер у складі м. Волочиськ);
 - **85** років з дня народження Ігоря Марковича Пастуха – фахівця в галузі проєктування приладів, доктора технічних наук, професора. Народився у с. Миколаїв Хмельницького району.
- 10** **220** років з дня народження Яна (Івана)-Ксаверія Ксаверійовича Каневського (1805 – 1867) – живописця, портретиста, професора. Народився у м. Красилів. *(Довідку див. «Календар ... на 2015 рік»)*.
- 13** **95** років з дня народження Фадея Романовича Вержбицького (1930 – 2013) – хіміка, доктора хімічних наук, професора. Народився у с. Волиця Лісова Хмельницького району;
- **55** років з дня народження Володимира Петровича Халайцана – мистецтвознавця, кандидата наук з мистецтвознавства, доцента Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, члена Національної спілки краєзнавців України.
- 15** **115** років з дня народження Івана Лук'яновича Дем'янчука (1910 – 1996) – історика, доктора історичних наук. Народився у м. Полонне;
- **115** років з дня народження Ганни Антонівни Савчук (1910 – 1991) – працівниці сільського господарства, Герою Соціалістичної Праці. Народилася у с. Новоселиця Шепетівського району;
 - **95** років з дня народження Артура Панасовича Мака (1930 – 2016) – фахівця в галузі лазерної фізики та техніки,

доктора фізико-математичних наук, професора, лауреата Державної премії СРСР. Народився у м. Кам'янець-Подільський;

- **60** років з часу заснування Хмельницького торговельно-економічного коледжу Державного торговельно-економічного університету.
- 16** **130** років з дня народження Тодося Степановича Осьмачки (1895 – 1962) – українського поета. На початку 30-х рр. ХХ ст. жив і вчителював у селах Івахнівці та Зарічанці Чемеровецького району. У 1932 – 1933 рр. був репресований і ув'язнений в Кам'янець-Подільській тюрмі.
- 17** **85** років з дня народження Олега Миколайовича Кота – лікаря-хірурга, доктора медичних наук, професора. Народився у с. Бережанка Кам'янець-Подільського району.
- 18** **125** років з дня народження Юрія Івановича Липи (1900 – 1944) – українського прозаїка, історика, лікаря. Навчався в Кам'янець-Подільському державному університеті (1919 – 1920), редагував студентський журнал «Наше життя». Автор спогадів «Кам'янець столичний».
- 20** **155** років з дня народження Йоахима Августиновича Волошиновського (1870 – 1945) – громадського і політичного діяча, організатора кооперативного руху на Поділлі.
- 21** **65** років з дня народження Віктора Михайловича Нижника – доктора економічних наук, професора, проректора з науково-педагогічної роботи Хмельницького національного університету, заслуженого діяча науки і техніки України. Нагороджений почесними грамотами Верховної Ради України, Міністерства освіти і науки України, Хмельницької обласної та міської рад, орденом князя Костянтина Острозького Академії соціального управління, Всеукраїнською премією імені Сергія Подолинського.

- 22** **115** років з дня народження Григорія Никоновича Логвина (1910 – 2001) – дослідника Меджибізької фортеці. *(Довідку див. «Календар ... на 2020 рік»);*
- **70** років з дня народження Юрія Павловича Берези – поета, прозаїка. Народився у с. Городище Шепетівського району.
- 25** **120** років з дня народження Давида Захаровича Яновера (1905 – 1972) – українського організатора кіновиробництва. Народився у селищі Чемерівці.
- 26** **105** років з дня народження Ореста Павловича Присяжнюка (1920 – 1987) – працівника сільського господарства, Героя Соціалістичної Праці. Народився у с. Книжківці (тепер у складі м. Хмельницький);
- **75** років з дня народження В'ячеслава Івановича Віньковського – майстра художньої кераміки, члена Національної спілки художників України. Народився у с. Маниківці Хмельницького району.
- 27** **60** років з дати смерті Миколи Івановича Радзівєвського (1884 – 1965) – композитора, диригента, заслуженого артиста України. Працював у Хмельницькому обласному музично-драматичному театрі ім. М. Старицького, очолював хоріві колективи обласного центру.
- 28** **70** років з дня народження Валентина Петровича Ковальчука – мікробіолога, доктора медичних наук, професора. Народився у с. Білеве Шепетівського району.
- 30** **125** років з дня народження Єви Петрівни Дідук (1900 – 1964) – працівниці сільського господарства, Героя Соціалістичної Праці. Народилася у с. Теліжинці Хмельницького району.
- 31** **85** років з дня народження Анатолія Павловича Бондарчука – українського легкоатлета, олімпійського чемпіона з метання молота, заслуженого майстра спорту СРСР, заслуженого тренера України та СРСР. Народився у м. Старокостянтинів.

Червень

190 років тому один з найбільших подільських ярмарків – Петропавлівський почав проходити у Ярмолинцях. З часом отримав значення регіонального;

875 років з часу першої літописної згадки про Болохівську землю (1150);

125 років з часу заснування Деражнянської міської багатопрофільної лікарні;

90 років з часу заснування Хмельницької дитячої музичної школи № 1 імені М. Мозгового (1935);

90 років з часу заснування Новоушицької центральної бібліотеки.

- 1** **30** років з часу створення Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАНУ при Кам'янець-Подільському національному університеті. *(Довідку див. «Календар ... на 2015 рік»).*
- 5** **100** років з дня народження Марії Павлівни Козак (1925 – 2016) – працівниці сільського господарства, Героя Соціалістичної Праці. Народилася у с. Лісоводи Хмельницького району.
- 6** **95** років з дня народження Костянтина Костянтиновича Калуцького (1930 – 2000) – фахівця в галузі лісництва, доктора сільськогосподарських наук, професора. Народився у м. Ізяслав;
- **45** років з дня народження Володимира Володимировича Натальчука – спортсмена (плавання), майстра спорту міжнародного класу (2001), заслуженого майстра спорту України (2005), повного кавалера ордену «За мужність» (2005, 2009, 2013). Народився у с. Новоселиця Шепетівського району.
- 7** **70** років з дня народження Івана Петровича Прокоф'єва – поета, критика, літературознавця, члена Національної спілки письменників України.

- 8** **105** років з дня народження Анастасії Андріївни Чинник (1920 – 2010) – працівниці сільського господарства, Героя Соціалістичної Праці. Народилася у с. Летава Кам'янець-Подільського району;
- **60** років з дня народження Віктора Анатолійовича Садовця (1965 – 2015) – учасника російсько-української війни, молодшого сержанта, гранатометника. Нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (2015, посмертно). Народився у с. Мовчани Хмельницького району;
 - **60** років з дня народження Віктора Степановича Пасеки (1965 – 2021) – учасника російсько-української війни, молодшого сержанта, командира відділення 2-ї гірсько-штурмової роти 109-го окремого гірсько-штурмового батальйону 10-ї окремої гірсько-штурмової бригади Збройних сил України.
- 9** **80** років з дня народження Фаїни Григорівни Мельник (1945 – 2016) – легкоатлетки, заслуженої майстрині спорту СРСР, олімпійської чемпіонки, заслуженої діячки фізичної культури Вірменії. Народилася у с. Бакота Кам'янець-Подільського району.
- 10** **50 років з дня народження Маргарити Володимирівни Шверногої – педагогині, філологині, поетеси, членкині Національної спілки письменників України. Життєво та творчо пов'язана з Хмельниччиною.**
- 11** **85** років з дня народження Аркадія Олександровича Майстера – фахівця в галузі фізичної культури і спорту (веслування на байдарках і каное), заслуженого тренера України. Народився у с. Водички Хмельницького району;
- **70** років з дня народження Миколи Олексійовича Луценка – працівника культури, голови Хмельницької обласної організації профспілки працівників культури, лауреата Хмельницької обласної премії ім. Т. Шевченка. Народився у м. Шепетівка.

- 12 165** років з дня народження **Феофіла Гавриловича Яновського** (1860 – 1928) – лікаря-терапевта, фтизіатра, доктора медицини, дійсного члена Всеукраїнської академії наук. Засновника системи протитуберкульозних санаторіїв та Інституту пульмонології та фтизіатрії. Народився у с. Миньківці Ушицького повіту (сьогодні у складі Дунаєвецької міської територіальної громади Кам'янець-Подільського району). *(Довідку див. «Календар ... на 2020 рік»);*
- **145** років з дня народження **Михайла Івановича Курилка** (1880 – 1969) – художника театру, архітектора. Народився у м. Кам'янець-Подільський;
 - **120** років з дня народження **Симона Григоровича Вессельмана** (1905 – 1981) – фахівця у галузі теплоенергетики, доктора технічних наук, професора. Народився у с. Солобківці Хмельницького району;
 - **105** років з дня народження **Івана Володимировича Шумати** (1920 – 2015) – ортопеда-травматолога, доктора медичних наук, професора, заслуженого лікаря України, лауреата Державної премії в галузі науки і техніки. Народився у с. Кузьминчик Кам'янець-Подільського району;
 - **85 років з дня народження *Володимира Федоровича Яюка*** – освітянина, заслуженого працівника освіти, відмінника освіти України. Народився у с. Каламаринка Хмельницького району.
- 14 180** років з дня народження **Івана Васильовича Лучицького** (1845 – 1918) – історика, члена-кореспондента Російської академії наук. Народився у м. Кам'янець-Подільський. *(Довідку див. «Календар ... на 2015 рік»).*
- 15 55 років з дня народження *Юрія Васильовича Телячого*** – історика, доктора історичних наук, професора, президента Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту, Почесного краєзнавця України, голови Хмельницької обласної

*організації Національної спілки краєзнавців України.
Народився у с. Лисець Кам'янець-Подільського району.*

- 16** **90** років з дня народження Миколи Володимировича Новицького (1935 – 2008) – композитора, диригента, педагога, заслуженого працівника культури України (2004), лауреата літературно-мистецької премії ім. С. Воробкевича (1995). Народився у с. Баговиця Кам'янець-Подільського району.
- 17** **125** років з дня народження Уляна Євграфовича Швеця (1900 – 1944) – військового діяча, Героя Радянського Союзу. Народився у с. Березне Шепетівського району.
- 19** **70** років з дня народження Миколи Людвиговича Крижанівського (1955 – 2006) – фахівця у галузі механізації сільського господарства, доктора габілітації, професора. Народився у с. Жердя Кам'янець-Подільського району.
- 21** **140** років з дня народження Гаррі Аарона Мармера (1885 – 1953) – американського ученого, інженера, математика, океанографа, співробітника Берегової та геодезичної служби США. Народився у Проскуріві (м. Хмельницький);
- **75** років з дня народження Петра Степановича Смоленюка (1950 – 2012) – економіста, засновника Хмельницького економічного університету, кандидата економічних наук, професора.
- 23** **90** років з дня народження *Леокадії Іванівни Билинки – фахівчині в галузі бібліотекознавства, колишньої директорки Хмельницької міської ЦБС (1978 – 1985);*
- **70** років з дня народження Володимира Ілліча Под'япольського – художника-графіка, журналіста, члена Національної спілки журналістів України. Життєво і творчо пов'язаний з м. Хмельницький.
- 24** **140** років з дня народження Яна (Іван-Степан-Марія) Токаржевського-Карашевича (1885 – 1954) – дипломата,

історика, геральдиста, доктора філософії та політичних наук, фундатора і генерального секретаря Французького товариства українознавства. Народився у с. Чабанівка Кам'янець-Подільського району. *(Довідку див. «Календар ... на 2020 рік»);*

- **135** років з дня народження Павла Вержбицького (1890 – 1966) – полковника Армії УНР. Народився у містечку Летичів Подільської губернії;
- **55** років з дня народження Любови Миколаївни Співак – психологині, докторки психологічних наук, професорки. Народилася у м. Кам'янець-Подільський;
- **40** років з дня народження Юрія Олександровича Юрчика (1985 – 2023) – учасника російсько-української війни, військовика, полковника, Героя України (2023, посмертно). Народився у м. Старокостянтинів.

26 *105 років з дня народження Віталія Мусійовича Шайноги (1920 – 2016) – педагога, заслуженого учителя України, відмінника народної освіти. Народився у с. Човгузів Хмельницького району.*

29 *115 років з дня народження Івана Сергійовича Нагорного (1910 – 1989) – одного із засновників української наукової школи ветеринарів та гінекологів. Життєво пов'язаний з Красилівщиною. (Довідку див. «Календар ... на 2020 рік»);*

- **80** років з дня народження Семена Дмитровича Абрамівича – українського літературознавця, культуролога, релігієзнавця, доктора філологічних наук, професора. У 1974 – 1988 роках викладав у Кам'янець-Подільському педагогічному інституті;
- **60** років з дня народження Марії Омелянівни Ковбасистої – викладачки Хмельницької дитячої школи мистецтв, керівниці зразкового ансамблю бандуристів «Намистечко», лауреатки Хмельницької обласної премії ім. Т. Шевченка.

Липень

- 2 **95** років з дня народження Сергія Олександровича Павловича – доктора медичних наук, професора Гродненського державного університету ім. Я. Купали (Білорусь). Народився у с. Кузьмин Хмельницького району;
- **75** років з дня народження Михайла Петровича Бойчака – лікаря-терапевта, доктора медичних наук, заслуженого лікаря України, генерал-майора медичної служби. Народився у с. Косогірка Хмельницького району.
- 3 **80** років з дня народження Валентини Володимирівни Мордвінової – геологині, докторки геолого-мінералогічних наук, професорки. Народилася у селищі Антоніни Хмельницького району;
- **70** років з дня народження Галини Василівни Яківчук – співачки, кандидатки педагогічних наук, доцентки кафедри музикознавства, інструментальної підготовки та методики музичної освіти Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, лауреатки Хмельницької обласної премії ім. Т. Шевченка.
- 4 **95** років з дня народження Іона Ізраїлевича (Срулевича) Винокура (1930 – 2006) – археолога, професора, доктора історичних наук, академіка Української академії історичних наук, заслуженого працівника вищої школи України, краєзнавця Поділля, лауреата премії імені Юхима Сіцінського. У 1963 – 2005 роках працював у Кам'янець-Подільському державному університеті.
- 5 **230** років з часу створення у складі Подільського намісництва повіту із центром у м. Проскурів (1795).
- 6 **165** років з дня народження Яна (Івана) Михайловича Грейма (1860 – 1886) – живописця, графіка. Народився у м. Кам'янець-Подільський;
- **75** років з дня народження Ігоря Вікентійовича Білецького – живописця, члена Національної спілки художників України. Народився у селищі Стара Ушиця Кам'янець-Подільського району.

- 7** **125** років з дня народження Юрія Корнійовича Смолича (1900 – 1976) – українського письменника. Навчався у Кам’янець-Подільській гімназії (1911 – 1913). Про своє перебування у місті над Смотровим написав у повісті «Дитинство»;
- **55** років з дня народження Віктора Івановича Очеретянка – історика, кандидата історичних наук, доцента, ректора Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, члена Національної спілки краєзнавців України.
- 8-9** **45** років тому факельна естафета Олімпійського вогню пройшла Хмельниччиною. (*Довідку див. «Календар ... на 2015 рік»*).
- 9** **95** років з дня народження Олени Борисівни Маккавєєвої (1930 – 2001) – зоологині, докторки біологічних наук. Народилася у м. Кам’янець-Подільський.
- 12** **110** років з дня народження Петра Тимофійовича Тронька (1915 – 2011) – історика, Героя України, академіка НАН України, доктора історичних наук, професора, громадсько-політичного діяча, голови Національної спілки краєзнавців України (1990 – 2011). Творчо був пов’язаний з Хмельниччиною: сприяв збереженню її історико-культурної спадщини та розбудови краєзнавчого руху.
- 13** **85** років з дня народження Петра Івановича Надолішного – фахівця у галузі державного управління, кандидата філософських наук (1984), доктора наук з державного управління (1999), професора (2004). Народився у с. Джуржівка Кам’янець-Подільського району.
- 17** **95** років з дня народження Віталія Кириловича Ковальчука – лікаря, доктора медичних наук. Народився у с. Городище Шепетівського району;
- **55** років з дня народження Інни Михайлівни Шоробури – педагогині, докторки педагогічних наук, професорки, ректорки Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, Почесної краєзнавиці України, членкині Національної

спілки краєзнавців України. Народилася у м. Кам'янець-Подільський.

- 18** **30** років з дня народження Марини Бех-Романчук – української легкоатлетки. Народилася у с. Морозів Кам'янець-Подільського району. *(Довідку див. «Календар ... на 2020 рік»)*.
- 19** **170** років з дня смерті Костянтина Миколайовича Батюшкова (1787 – 1855) – поета. У 1815 – 1816 рр. перебував на військовій службі у м. Кам'янець-Подільський. Тут написав вірші «Таврида», «Розлука», «Пробудження», «Спогади», «Мій геній»;
- **65** років з дня народження Олександра Трохимовича Романенка (1960 – 2014) – учасника російсько-української війни, прапорщика резерву. Нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно). Народився у селищі Стара Синява.
- 22** **125** років з дня народження Милиці Миколаївни Симашкевич (1900 – 1976) – художниці, декораторки в театральному та кіномистецтві. Народилася у м. Кам'янець-Подільський;
- **75** років з дня народження Михайла Петровича Войнаренка (1950 – 2020) – доктора економічних наук, професора, проректора з науково-педагогічної роботи – першого проректора Хмельницького національного університету, заслуженого діяча науки і техніки України, члена-кореспондента Національної академії наук України. Нагороджений нагрудним знаком «Відмінник освіти України» (1997), почесними грамотами Міністерства освіти України, Кабінету Міністрів України і Верховної Ради України, а також орденом «За заслуги» III ступеня. Народився у с. Струга Кам'янець-Подільського району. *(Довідку див. «Календар ... на 2020 рік»)*.
- 23** **35** років з дня народження Олександра Миколайовича Дзюбелюка (1990 – 2014) – учасника російсько-української війни, старшого лейтенанта. Нагороджений орденом «За

мужність» III ступеня (посмертно). Народився у с. Каскада Кам'янець-Подільського району.

- 24 185** років з дня народження Аврама Гольдфадена (1840 – 1908) – єврейського драматурга, поета, композитора, режисера, актора. Народився у м. Старокостянтинів;
- **90 років з дня народження Петра Миколайовича Савчука – письменника, поета, гумориста, члена Національної спілки письменників України. Народився у с. Іванівка Кам'янець-Подільського району.**
- 25 105** років з дня народження Георгія Федоровича Целиха (1920 – 1980) – аграрника, громадського діяча, Героя Соціалістичної Праці (1965). Народився у м. Волочиськ;
- **90** років з дня народження Леоніда Павловича Бессараби (1935 – 2018) – живописця, члена Національної спілки художників України, лауреата обласної премії ім. В. Розвадовського. Жив і працював у м. Хмельницький. (*Довідку див. «Календар ... на 2010 рік»*);
 - **75** років з дня народження Володимира Андрійовича Левицького (1950 – 2016) – анатома, фізіолога, доктора медичних наук, професора. Народився у с. Зінків Хмельницького району.
- 26 110** років з дня народження Анатолія Васильовича Лятовського (1915 – 1995) – працівника сільського господарства, Героя Соціалістичної Праці. Після Другої світової війни жив і працював у с. Пасічна Хмельницького району;
- **85** років з дня народження Тамари Артемівни Севернюк – поетеси, журналістки, членкині Спілки письменників СРСР та УРСР, Національної спілки журналістів України, заслуженої діячки мистецтв України. Народилася у м. Старокостянтинів;
 - **65** років з дня народження Миколи Івановича Баюка – історика, освітянина, кандидата наук з державного управління, члена Національної спілки краєзнавців України. Народився у с. Гальчинці Хмельницького району.

- 27** **140** років з дня народження Бориса Ілліча Збарського (1885 – 1954) – біохіміка, академіка, лауреата Державної премії СРСР, Героя Соціалістичної Праці (1945). Народився у м. Кам'янець-Подільський.
- 28** **130** років з дня народження Володимира Яковича Герасименка (1895 – 1984) – літературознавця, фольклориста, доктора філологічних наук, безвинно репресованого в роки сталінських репресій. Народився у с. Вовковинці Хмельницького району. (*Довідку див. «Календар ... на 2020 рік»*).
- 29** **100** років з дня народження Цезаря Володимировича Ясинського – лікаря, професора Буковинського державного медичного університету (1992). Народився у с. Січенці Кам'янець-Подільського району.

Серпень

- 35** років з часу виходу першого номера газети «Проскурів» (м. Хмельницький).
- 1** **120** років з часу відкриття у Кам'янці-Подільському художньої школи з інтернатом для сільських дітей, першої і єдиної в дореволюційний час на Україні. Першим завідувачем був В. К. Розвадовський.
- 3** **65** років з дня народження Олександра Васильовича Надвірняка – історика, археолога, педагога, наукового співробітника Державного історико-культурного заповідника «Межибіж», дослідника давньоримської присутності на теренах Поділля. Народився у м. Дунаївці.
- 4** **75** років з дня народження Миколи Сергійовича Солопчука (1950 – 2016) – заслуженого працівника фізичної культури і спорту України, педагога, відмінника освіти України, професора Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка.
- 6** **100** років з дня народження Афанасія Миколайовича Коляновського (1925 – 2013) – українського прозаїка, поета, члена Спілки письменників України з 1995 року. Народився у с. Томашівка Кам'янець-Подільського району.

- 7 **70** років з дня народження Ігоря Вікторовича Севця – живописця, графіка-монументаліста, члена Національної спілки художників України. Народився у м. Хмельницький. (Довідку див. «Календар ... на 2015 рік»).
- 8 **135** років з дня народження Софії Коссак-Щуцької (1890 (за іншими даними – 10.08.1889) – 1968) – польської письменниці та публіцистки. Народилася у с. Сквородки Хмельницького району;
- **75** років з дня народження Надії Григорівни Пакулько – поетеси, заслуженої журналістки України. Народилася у селищі Нова Ушиця;
 - **55** років з дня народження Тимура Борисовича Таймазова – українського важкоатлета, олімпійського чемпіона, заслуженого майстра спорту України. Закінчив Хмельницький технологічний інститут побутового обслуговування.
- 9 **105** років з дня народження Миколи Андрійовича Скорського (1920 – 2016) – літературознавця, кандидата філологічних наук, почесного професора Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка.
- 14 **160** років з дня народження Михи-Йосефа Бердичевського (псевдонім Миха-Йосеф Бін-Горіон) (1865 – 1921) – єврейського прозаїка, публіциста. Народився у селищі Меджибіж. Проживав у Берліні;
- **90** років з дня народження Марії Миколаївни Мазур (1925 – 2023) – української доярки, Героя Соціалістичної Праці. Народилася у с. Міцівці Кам'янець-Подільського району.
- 16 **80** років з дня народження Ірини Мусіївни Баннової – педагогині, кандидатки технічних наук, академіка Української технологічної академії, професорки Хмельницького національного університету.
- 17 **30** років з часу створення ВАТ «Хмельницькобленерго» (1995).

- 18 **60** років з дня народження Ігоря Федоровича Момота (1965 – 2014) – учасника російсько-української війни, прикордонника, генерал-майора (2014, посмертно), Героя України (2019, посмертно). Закінчив Національну академію Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького (1997).
- 19 **75** років з дня народження Ольги Іванівни Басистюк – української співачки, Героя України, народної артистки України, лауреатки Національної премії України імені Т. Г. Шевченка. Народилася у с. Поляни Хмельницького району. *(Довідку див. «Календар ... на 2015 рік»)*.
- 21 **85** років з дня народження Володимира Станіславовича Шевченка (1940 – 2021) – українського прозаїка, поета, члена Національної спілки журналістів України, Національної спілки письменників України. Народився у с. Ганнівка Кам'янець-Подільського району. *(Довідку див. «Календар ... на 2020 рік»)*.
- 22 **95** років з дня народження Федора Яковича Комаровського – гідробіолога, доктора біологічних наук. Народився у с. Гаврилівці Кам'янець-Подільського району.
- 23 **55** років з дня народження Олега Миколайовича Шинкарука – генерал-майора, доктора технічних наук, професора. Народився у с. Шрубків Хмельницького району.
- 24 **95** років з дня народження Миколи Івановича Гонтарука (1930 – 1999) – заслуженого журналіста України. Народився у с. Мокрець Шепетівського району.
- 25 **95 років з дня народження Дмитра Гавриловича Литовки (1930 – 2020) – учасника трудового фронту Другої світової війни, аграрія, механізатора, громадського діяча, Почесного громадянина м. Хмельницький;**
- **80** років з дня народження Євгена Валерійовича Семенюка (1945 – 2021) – українського журналіста, члена

- Національної спілки журналістів України. Народився у с. Чухелі Хмельницького району;
- **75** років з дня народження Василя Михайловича Коренчука – українського живописця, члена Національної спілки художників України. Народився у с. Джурджівка Кам'янець-Подільського району.
- 26** **90** років з дня народження Юрія Івановича Гурєєва (1935 – 2008) – українського хореографа, заслуженого учителя України, Почесного громадянина м. Хмельницький. Засновник та художній керівник (1964 – 2008) ансамблю «Подільняк».
- 27** **115** років з дня народження Зіновія Розмаріна (1910 – 1988) – краєзнавця Поділля, самодіяльного композитора. Народився у м. Полонне.
- 28** **90** років з дня народження Никанора (Миколи Івановича) Юхимюка (1935 – 1997) – церковного діяча, архієпископа Кам'янець-Подільського і Городецького УПЦ (1993 – 1997);
- **75** років з дня народження Віктора Романовича Жвалюка – правоохоронця, кандидата юридичних наук, заслуженого юриста України, генерал-майора. Народився у с. Курганівка Шепетівського району.
- 29** **115** років з дня народження Рахіль Ісаївни Ойгензіхт – піаністки, концертмейстерки, педагогині, доцентки (1974). Народилася у селищі Меджибіж;
- **65** років з дня народження Олега Григоровича Погорільця – краєзнавця, археолога, нумізмата, лауреата обласної премії ім. Ю. Січинського, директора Державного історико-культурного заповідника «Межибіж», Почесного краєзнавця України, члена Національної спілки краєзнавців України. Народився у селищі Меджибіж. *(Довідку див. «Календар ... на 2020 рік»).*

Вересень

125 років з дня народження Юхима Соломоновича Авербуха (1900 – 1985) – лікаря, професора, лауреата премії ім. В. М. Бехтерева. Народився у м. Дунаївці;

100 років з часу заснування Летичівської публічної бібліотеки.

- 1** **155** років з часу прокладення першої залізниці на території області. (*Довідку див. «Календар ... на 2020 рік»*);
 - **120** років з дня народження Михайла Мусійовича Бабанського (1905 – 1988) – краєзнавця Поділля, кандидата хімічних наук, доцента, громадського діяча, одного з фундаторів у 1963 р. і голови (до 1975 р.) Кам'янець-Подільського обласного відділу Географічного товариства України при АН України;
 - **105** років з дня народження Самуїла Давидовича Ейдельмана (1920 – 2005) – математика, доктора фізико-математичних наук, професора. Народився у м. Проскурів.
- 2** **125** років з дня народження Миколи Сергійовича Осліковського (1900 – 1971) – військового діяча, Героя Радянського Союзу. Народився у селищі Летичів. (*Довідку див. «Календар ... на 2010 рік»*);
 - **115** років з дня народження Парасковії Максимівни Дзюбій (1910 – 2002) – працівниці сільського господарства, Героя Соціалістичної Праці. Народилася у с. Ружичанка Хмельницького району.
 - **50** років з дня народження Олени Олександрівни Дудар – мистецтвознавиці, кандидатки наук з мистецтвознавства, заступниці директора Хмельницької дитячої школи мистецтв, членкині Національної спілки краєзнавців України.
- 3** **120** років з дня народження Стефана Захаровича Хмельницького (1905 – 1982) – польського письменника українського походження. Народився у м. Кам'янець-Подільський;

- **75** років з дня народження Миколи Івановича Босенка – бандуриста, педагога, керівника капели бандуристів Хмельницького музичного коледжу ім. В. Заремби, лауреата обласної премії ім. Т. Шевченка.
- 4** *120 років з дня народження Мусія Веремійовича Підгородецького (1905 – 1996) – учасника Другої світової війни, господарника, новатора в галузі сільського господарства, громадського діяча, Героя Соціалістичної Праці (1958), депутата Верховної Ради УРСР 6-7-го скликання. Народився у с. Нігин Кам'янець-Подільського району.*
- 6** **230** років з часу заснування Подільської пошти (1795);
- **75** років з дня народження Аркадія Семеновича Флаксемберга (1950 – 2021) – хірурга, заслуженого лікаря України, науковця, головного лікаря Хмельницької обласної лікарні (2006 – 2019). Народився у с. Михайлівка Хмельницького району.
- 8** **95** років з дня народження Єля Марковича Ганапольського (1930 – 2019) – фізика, радіофізика, доктора фізико-математичних наук, члена-кореспондента НАН України, лауреата Державної премії України у галузі науки і техніки. Народився у м. Проскурів;
- **45** років з дня народження Сергія Дмитровича Рокіцького (1980 – 2014) – учасника російсько-української війни, майора медичної служби (помертньо). Нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (2015, помертньо). Народився у с. Демківці Хмельницького району.
- 10** **75** років з дня народження Валерія Олександровича Франчука – українського художника, графіка, заслуженого художника України, лауреата Національної премії ім. Т. Г. Шевченка. Народився у с. Зелена Хмельницького району. (Довідку див. «Календар ... на 2015 рік»).

- 15** **135** років з дня народження Олександра Семеновича Берлянда (1890 – 1955) – українського лікаря, доктора медичних наук, професора. Народився у с. Зіньків Хмельницького району;
- **85** років з дня народження Миколи Івановича Ковалю – поета-пісняря, краєзнавця. Народився у с. Бондарівка Хмельницького району.
- 18** **115** років з дня народження Гліба Яковича Козирського (1910 – 2000) – українського фізика, доктора фізико-математичних наук, професора. Народився у с. Війтівці Хмельницького району;
- **100** років з дня народження Цезаря Васильовича Веславуцького (1925 – 1999) – українського важкоатлета, тренера, майстра спорту, судді міжнародної категорії. Народився у с. Головчинці Хмельницького району;
 - **95** років з дня народження Петра Васильовича Лиса (1930 – 1982) – українського хірурга, доктора медичних наук, професора. Народився у с. Грабина (тепер у складі селища Ярмолинці);
 - **85** років з дня народження Анатолія Йосиповича Мазуркевича – ветеринарного лікаря, доктора ветеринарних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України. Народився у с. Травлин Шепетівського району.
- 19** **70** років з дня народження Анатолія Олексійовича Мельника – фахівця у галузі системотехніки, доктора технічних наук, професора. Народився у с. Серединці Шепетівського району.
- 21** **110** років з дня смерті Марії Гаврилівни Савіної (1854 – 1915) – актриси. Народилася у м. Кам'янець-Подільський.
- 22** **70** років з дня народження Володимира Михайловича Коссака – юриста, доктора юридичних наук, професора Хмельницького університету управління та права (2001 – 2012), засновника наукової школи інвестиційного права в Україні.

- 24** **150** років тому відкрито однокласну школу у с. Голосків Хмельницького району;
- **150** років з дня народження В'ячеслава Костянтиновича Розвадовського (1875 – 1943) – українського художника, педагога. У 1905 р. заснував у Кам'янці-Подільському художню школу-інтернат для сільських дітей. (*Довідку див. «Календар ... на 2015 рік»*);
 - **130** років з дня народження Абраама Яковича Лур'є (1895 – 1958) – письменника, історика, кандидата історичних наук, лікаря. Народився у м. Славути.
- 25** **110** років з дня народження Сергія Тарасовича Кухти – керівника підпільної антифашистської групи у с. Єлизаветпіль, політрука 2-ї стрілецької роти партизанського загону Музальова. Народився у с. Єлизаветпіль Хмельницького району.
- 26** **65** років з дня народження Анатолія Васильовича Белеванцева – актора, режисера, заслуженого діяча мистецтв України, лауреата Хмельницької обласної премії ім. Т. Шевченка. Постановник регіональних конкурсів української пісні та співаної поезії, фестивалів дитячої творчості.
- 27** **95** років з дня народження Дмитра Євгеновича Бабляка (1930 – 2008) – лікаря-кардіохірурга, доктора медичних наук, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки. Народився у м. Кам'янець-Подільський.
- 29** **85** років з дня народження Омеляна Івановича Кулинич (1940 – 2022) – економіста, доктора економічних наук, професора. У 1997 – 2011 рр. працював у Хмельницькому університеті управління та права;
- **70** років з дня народження Віктора Миколайовича Лабунця – педагога, музиканта, доктора педагогічних наук, професора Кам'янець-Подільського національного університету імені І. Огієнка.

- 30** **150** років з дня народження Сергія Миколайовича Сергєєва-Ценського (1875 – 1958) – письменника. У Кам'янці-Подільському працював вчителем міського училища (1896 – 1897).

Жовтень

- 95** років з часу виходу першого номера газети «Життя і слово» (селище Білогір'я);
- 65** років з часу створення Хмельницького політехнічного фахового коледжу Національного університету «Львівська політехніка».
- 1** **150** років з дня народження Священномученика Макарія (в миру Григорій Якович Кармазін, 1875 – 1937) – єпископа Катеринославського і Новомосковського. Народився у селищі Меджибіж. *(Довідку див. «Календар ... на 2020 рік»);*
- **130** років з дня народження Захара Івасишина Явтуховича (1895 – 1976) – сотника Армії УНР (підполковника в еміграції). Народився у містечку Чорне Кам'янецького повіту Подільської губернії;
 - **130** років з дня народження Марії Олександрівни Проходи (Заржицької) (1895 – 1976) – сестри милосердя Армії УНР. Народилася у м. Кам'янець-Подільський;
 - **95** років з часу заснування Кам'янець-Подільського ботанічного саду;
 - **90** років з дня народження Людмили Павлівни Савчук (1935 – 2023) – дитячої поетеси, членкині Національної спілки письменників України. Народилася у с. Шарівка Хмельницького району.
- 4** **105** років з дня народження Адама Івановича Атаманюка (1920 – 1991) – офіцера, Героя Радянського Союзу. Народився у с. Видава Хмельницького району.

- 5 **115** років з дня народження Івана Лук'яновича Дем'янчука (1910 – 1996) – літературознавця, доктора історичних наук, професора. Народився у м. Полонне;
- **90** років з часу відкриття Полонського агропромислового центру професійної освіти.
- 6 **85** років з дня народження Євгена Яковича Гусельникова (1940 – 2010) – державного діяча, кандидата економічних наук, голови Хмельницької обласної ради (1990 – 1992), голови Хмельницької обласної державної адміністрації (1996 – 1998), Почесного громадянина м. Хмельницький;
- **60** років з дня народження Михайла Степановича Батіга – письменника, члена Національної спілки письменників України (1997) та Національної спілки журналістів України (1992). Закінчив Кам'янець-Подільський педагогічний інститут (1988);
 - **55** років з часу відкриття Хмельницької центральної районної лікарні (1970).
- 7 **150** років з дня народження Людвіга Івановича Малиновського (1875 – 1917) – лікаря-хірурга, організатора земської медицини Подільської губернії, громадського діяча. Народився у м. Кам'янець-Подільський;
- **95** років з дня народження Анатолія Павловича Дідуха (1930 – 2018) – українського спортсмена (лижника і веслувальника на каное), спортивного педагога, заслуженого тренера УРСР, відмінника народної освіти УРСР. Народився у с. Іванківці Хмельницького району;
 - **35** років з дня народження Романа Володимировича Гуляка (1990 – 2021) – учасника російсько-української війни, старшого сержанта. Народився у м. Волочиськ.
- 8 **160** років з часу відкриття у Кам'янці-Подільському Подільської духовної семінарії;

- **160** років з часу заснування Берездівської ЗОШ Шепетівського району (нині ліцей).
- 9** **140** років з дня народження Володимира Юхимовича Свідзинського (1885 – 1941) – поета, перекладача. Навчався в Кам’янець-Подільській духовній семінарії, жив і працював у Кам’янці-Подільському (1899 – 1925). Тут видав першу збірку «Ліричні поезії» (1922). У 1941 році був репресований. Реабілітований посмертно. *(Довідку див. «Календар ... на 2005 рік»)*.
- 10** **190** років з дня вбивства Устима Якимовича Кармалюка (1787 – 1835) – керівника антифеодального руху. Загинув у селі Коричинці Шляхові Летичівського повіту;
 - **125** років з дня народження Джека (Якова) Лейбовиця (1900 – 2000) – американського видавця коміксів, благодійника. Народився у м. Проскурів;
 - **65** років з дня народження Андрія Івановича Ісаєва – живописця, графіка, члена Національної спілки художників України. Проживає у м. Хмельницький. *(Довідку див. «Календар ... на 2015 рік»)*.
- 12** **100** років з дня народження Юрія Федоровича Хохола (1925 – 1989) – українського архітектора. Народився у м. Старокостянтинів.
- 14** **65** років з дня народження Людмили Миколаївни Марчук – мовознавиці, докторки філологічних наук, професорки. Народилася у м. Дунаївці.
- 15** **135** років з дня народження Лева (Лейбеле) Мойсейовича Квітка (1890 – 1952) – українського поета, прозаїка єврейського походження. Народився у с. Голосків Хмельницького району. У 1948 р. був репресований і розстріляний. Реабілітований посмертно. *(Довідку див. «Календар ... на 2020 рік»)*;
 - **75** років з дня народження Володимира Анатолійовича Якимчука – ліквідатора аварії на ЧАЕС, очільника Хмельницької обласної громадської організації «Союз Чорнобиль Україна».

- 16** 70 років з часу заснування Наркевицького цукрового заводу Хмельницького району.
- 20** 120 років з дня першого політичного страйку у Проскуріві (1905).
- 22** 250 років з дати надання польським королем Станіславом – Августом привілею м. Плоскирів у запровадженні двотижневих ярмарків;
- **235** років з дня народження Родіона Васильовича Варжанського (1790 – 1850) – доктора медицини. Народився у с. Малі Юначки Ізяславського повіту;
 - **50** років з дня народження Сергія Миколайовича Мелимука (1975 – 2015) – учасника російсько-української війни, майора (посмертно). Нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (2016, посмертно). Народився у с. П'ятничани Кам'янець-Подільського району.
- 25** 120 років з дня народження Бориса Петровича Бегоулева (1905 – 1969) – військового лікаря, Героя Радянського Союзу. З 1949 р. проживав у м. Шепетівка;
- **110** років з дня народження Леоніда Сильвестровича Лупана (1915 – 1938) – поета, члена Спілки письменників УРСР (посмертно). Народився у с. Нестерівці Кам'янець-Подільського району. У 1937 р. був репресований. Реабілітований посмертно. (*Довідку див. «Календар ... на 2010 рік»*);
 - **100** років з дня народження Миколи Олександровича Худякова (1925 – 1945) – молодшого сержанта, Героя Радянського Союзу. Учасник Проскурівсько-Чернівецької наступальної операції в роки Другої світової війни. Відзначився в бою за звільнення м. Кам'янець-Подільський. Безвісти зник (за іншими даними загинув);
 - **95** років з дня народження Леоніда Семеновича Астахова (1930 – 2005) – інженера-суднобудівника, кандидата технічних наук, лауреата Державної премії СРСР. Народився у м. Проскурів.

- 27** **145** років з дня народження Анатолія Юрійовича Силіна (1880 – 1960) – полковника Армії УНР. Народився у м. Старокостянтинів Волинської губернії.
- 28** **150** років з дня народження Вітольда-Симеона Павловича Клінгера (1875 – 1962) – мовознавця, етнографа, історика, перекладача, члена Польської академії мистецтв. Народився у с. Варівці Хмельницького району. *(Довідку див. «Календар ... на 2015 рік»).*
- 29** **140** років з дня народження Лева Борисовича Кафенгауза (1885 – 1940) – економіста та політичного діяча, фахівця у галузі статистики. У 1930 році був репресований. Реабілітований посмертно. Народився у м. Проскурів.
- 30** **105** років з дня народження Кузьми Кіндратовича Гриба (1910 – 1997) – прозаїка. На початку 30-х рр. ХХ ст. вчителював у селах Маниківці та Михайлівка Хмельницького району. *(Довідку див. «Календар ... на 2010 рік»);*
- **90** років з дня народження Володимира Марковича Корнева (1935 – 2018) – живописця, скульптора, члена Національної спілки художників України. Жив і працював у м. Хмельницький. *(Довідку див. «Календар ... на 2010 рік»).*

Листопад

- 505** років з часу першої писемної згадки про села Бачманівка, Берездів, Жуків, Марачівка Шепетівського району (1520).
- 1** **80** років з дня народження Івана Охрімовича Бубена – поета, сатирика. Життєво і творчо пов'язаний з м. Хмельницький;
- **80** років з дня народження Раїси Володимирівни Галешко – журналістки, видавниці, громадської активістки в діаспорі. Народилася у с. Колом'є Шепетівського району.

- 2 **110** років з дня народження Семена Семеновича Лаврика (1915 – 1989) – лікаря-гематолога, доктора медичних наук, професора, члена-кореспондента АН УРСР, заслуженого діяча науки УРСР, лауреата Державної премії України у галузі науки і техніки (посмертно). Народився у с. Велика Слобідка Кам’янець-Подільського району;
- **95** років з дня народження Анатолія Юхимовича Франчука – лікаря-гінеколога, доктора медичних наук, професора. Народився у с. Лісове Хмельницького району;
 - **75** років з дня народження Тамари Федорівни Недошовенко – живописиці, заслуженої діячки мистецтв України (2017), лауреатки премії ім. Ф. Кричевського Київської організації Національної спілки художників України (2010), членкині Національної спілки художників України (1978). Народилася у с. Кунів Шепетівського району.
- 4 **95** років з часу заснування сільськогосподарського підприємства – ТОВ «Україна» у с. Кустівці Шепетівського району.
- 5 **95** років з дня народження Цезаря Кайтановича Боржієвського (1930 – 2020) – лікаря-уролога, доктора медичних наук, професора. Народився у с. Баговиця Кам’янець-Подільського району;
- **60** років з дня народження Віктора Володимировича Налуцишина – правознавця, доктора юридичних наук (2018). Народився у м. Волочиськ.
- 6 **100** років з дня народження Олени Йосипівни Француз (1925 – 2013) – української художниці тканин і килимів, заслуженої майстрині народної творчості УРСР, членкині Національної спілки художників УРСР. Народилася у селищі Ярмолинці.
- 7 **100** років з дня виходу першого номера газети «Шепетівський вісник» (м. Шепетівка);

- 9 **105** років з дня народження Дмитра Григоровича Бачинського (1920 – 2007) – командира батареї артилерійської бригади, Героя Радянського Союзу (1945), громадського діяча. Народився у с. Смотров Кам'янець-Подільського району. *(Довідку див. «Календар ... на 2020 рік»)*.
- 10 **85** років з дня народження Івана Францовича Гринькевича – композитора, аранжувальника народних пісень, музичного педагога, організатора багатьох аматорських колективів. Народився у с. Стара Гута Кам'янець-Подільського району.
- 11 **120** років з дня народження та **60** років з дня смерті Михайла Олександровича Мороза (1905 – 1965) – працівника сільського господарства, Героя Соціалістичної Праці. Народився у с. Параївка Кам'янець-Подільського району.
- 12 **85** років з дня народження Леоніда Мироновича Куцого – українського поета-гумориста, сатирика, публіциста, члена Національної спілки письменників України. Народився у с. Великий Лазучин Хмельницького району. *(Довідку див. «Календар ... на 2010 рік»)*.
- 13 **90** років з дня народження Миколи Михайловича Кульбовського (1935 – 2019) – музикознавця, публіциста, краєзнавця Поділля, лауреата обласної премії ім. Т. Шевченка. *(Довідку див. «Календар ... на 2015 рік»)*;
- **85** років з часу відкриття у Проскурові кінотеатру ім. Т. Шевченка. *(Довідку див. «Календар ... на 2010 рік»)*.
- 17 **140** років з дня народження Іоанікія Івановича Шимоновича (1885 – 1939) – економіста, професора, члена уряду УНР. Народився у с. Гусятин Кам'янець-Подільського району;

- **135 років з дня народження Костянтина (Костя) Федоровича Місевича (1890 – 1943) – бандуриста, засновника українського народного хору у м. Проскурів. Народився у с. Лезневе (тепер мікрорайон м. Хмельницький);**
 - **40 років з дня народження Олександра Андрійовича Тимошишина (1985 – 2016) – учасника російсько-української війни, солдата, санітара-водія 54-ї окремої механізованої бригади. Нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (помертньо). Народився у м. Шепетівка.**
- 21 115 років з дня народження Володимира Максимовича Перепелюка (1910 – 2000) – українського кобзаря, автора дум і повістей, почесного члена Спілки музичних діячів України. Народився у с. Боришківці Кам’янець-Подільського району. (Довідку див. «Календар ... на 2010 рік»);**
- **105 років з дня народження Михайла Арсентійовича Білоножка (1920 – 2000) – агронома, кандидата сільськогосподарських наук, професора. Народився у м. Старокостянтинів.**
- 23 155 років з дня народження Олександра Олександровича Чеховича (1870 – 1928) – юриста, генерал-хорунжого УНР. Народився у м. Кам’янець-Подільський;**
- **90 років з дня народження Віктора Маркіяновича Сабодана (Володимира Сабодана; 1935 – 2014) – церковного діяча, митрополита Київського і всієї України, Героя України. Народився у с. Марківці Хмельницького району.**
- 25 130 років з дня народження Переца Давидовича Маркіша (1895 – 1952) – українського поета та прозаїка єврейського походження. Народився у м. Полонне. У 1948 р. був репресований. Реабілітований помертньо. (Довідку див. «Календар ... на 2020 рік»).**

- 27** **100** років з дня народження Євгена Васильовича Мазурика (1925 – 2003) – лікаря-хірурга, дослідника медичного краєзнавства. Народився у м. Лянцкорунь (тепер Зарічанка Кам'янець-Подільського району).
- 30** **105** років з дня народження Варвари Кіндратівни Моргун (1920 – 1987) – працівниці сільського господарства, Героя Соціалістичної Праці. Народилася у с. Пилипи-Олександрівські Хмельницького району.

Грудень

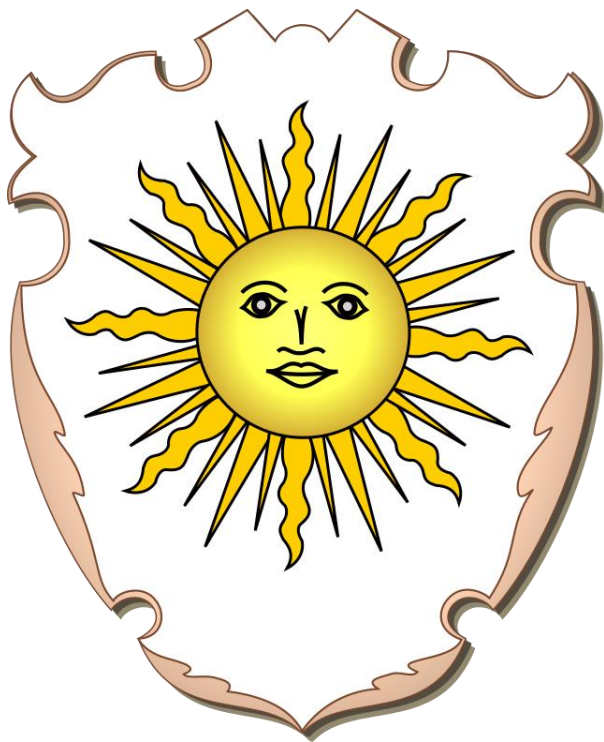
- 520** років з дня народження Роксолани (Гюррем Султан, справжнє ім'я та місце народження невідомі, умовне ім'я – Настя Лісовська; 1505 – 1558) – дружини турецького султана Сулеймана I, яка відіграла значну роль у політичному житті Османської імперії 1520 – 1558 рр. За версією польського поета Мавриція Гославського народилася у містечку Чемерівці. (*Довідку див. «Календар ... на 2015 рік»*);
- 35** років з часу створення Головного управління Пенсійного фонду України в Хмельницькій області та управління Пенсійного фонду України у м. Хмельницький.
- 4** **45** років з дня народження Дмитра Віталійовича Каплунова (1980 – 2019) – учасника російсько-української війни, правоохоронця, полковника Служби безпеки України (посмертно), Героя України (2019, посмертно). Закінчив Національну академію Прикордонних військ України імені Б. Хмельницького (2002).
- 5** **80** років з дня народження Інни Володимирівни Єршової – художниці декоративно-ужиткового мистецтва, членкині Національної спілки художників України. Народилася у с. Доброгорща Хмельницького району;
- **65** років з дня народження Ольги Борисівни Олійник – філологині, правознавиці, докторки філологічних (1993) та юридичних (2011) наук, професорки (1996). Народилася у м. Хмельницький.

- 6** **75** років з дня народження Анатолія Володимировича Галімова – інженера, доктора педагогічних наук, професора, заслуженого працівника освіти України, проректора з наукової роботи Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна».
- 7** **75** років з дня народження Віталія Михайловича Садовського (1950 – 2009) – польського художника українського походження, іконописця. Народився у с. Западинці Хмельницького району.
- 8** **95** років з дня народження Валентина Андрійовича Яблонського (1930 – 2022) – ветеринара, доктора біологічних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України. У 1972 – 1994 рр. – завідувач кафедри фізіології і ветеринарного акушерства, декан зооінженерного факультету, проректор з наукової роботи Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту.
- 9** **105** років з дня народження Надії Павлівни Депенчук (1920 – 1992) – філософині, докторки філософських наук, професорки. Народилася у м. Проскурів.
- 10** **85** років з дня народження Миколи Лукича Кацала (1940 – 2016) – українського хорового диригента, народного артиста України, лауреата Національної премії України ім. Т. Шевченка. Народився у м. Проскурів. *(Довідку див. «Календар ... на 2015 рік»)*.
- 12** **90** років з дня народження Ганни Тарасівни Дзюби – працівниці сільського господарства, новаторки у справі вирощування та доїння корів. Народилася у с. Голосків Хмельницького району.
- 14** **185** років з дня народження Михайла Петровича Старицького (1840 – 1904) – театрального і культурного діяча, письменника, корифея українського побутового театру. Жив і працював у м. Кам'янець-Подільський.

- 15** **105** років з дня народження Івана Олексійовича Музальова (1920 – 1984) – лейтенанта, Героя Радянського Союзу, командира Шепетівського партизанського загону (1943 – 1944);
- **100** років з дня народження Станіслава Тимофійовича Звольського (1925 – 2018) – українського геофізика, кандидата фізико-математичних наук, доктора геолого-мінералогічних наук, лауреата премії АН УРСР ім. В. Вернадського. Народився у с. Садове Хмельницького району;
 - **85** років з дня народження Якова Мар’яновича Павловича – графіка-дизайнера, члена Національних спілок художників та журналістів України, лауреата обласної премії ім. В. Розвадовського. Народився у с. Моньки Хмельницького району. *(Довідку див. «Календар ... на 2010 рік»).*
- 17** **90** років з дня народження Миколи Івановича Заїки (1935 – 2001) – фізика, доктора фізико-математичних наук, професора, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки. Народився у м. Полонне.
- 18** **115** років з часу виходу в світ першої газети у Проскуріві – повітовому центрі Подільської губернії. *(Довідку див. «Календар ... на 2005 рік»).*
- 19** **105** років з дня народження Миколи Онуфрійовича Кльоца (1920 – 1983) – поета, учасника Другої світової війни. Народився у с. Губин Хмельницького району.
- 21** **105** років з дня народження Євгенії Іванівни Лопушинської (1920 – 1996) – української архітекторки-реставраторки, лауреатки Державної премії України в галузі архітектури (1991), авторки проєктів реставрації фортеці у Меджибожі, Золотих воріт у Києві, ханського палацу в Бахчисарай.
- 23** **135** років з дня народження Владислава Корсака (1890 – 1949) – польського політичного діяча. Народився у м. Славута;

- **120 років з дня народження Миколи Івановича Мільотіна (1905 – 1997) – фахівця бібліотечної справи, директора Хмельницької (до 1953 року Кам'янець-Подільської) обласної бібліотеки у 1944 – 1966 рр.;**
 - **115 років з дня народження Лук'яна Петровича Горлецького (1910 – 1986) – українського прозаїка, члена Спілки письменників СРСР з 1957 року. Народився у с. Криничне Хмельницького району.**
- 24 55 років з дня початку роботи тролейбусного депо в м. Хмельницький (1970);**
- **50 років з дня заснування Теофіпольського цукрового заводу.**
- 25 85 років з дня народження Бориса Івановича Канцелярука – політолога, кандидата філософії, доктора політології. Народився у селищі Гриців Шепетівського району.**
- 28 110 років з дня народження Лева Львовича Шестакова (1915 – 1944) – полковника, командира авіаційного винищувального полку, Героя Радянського Союзу (1942). Загинув у повітряному бою над с. Давидківці Хмельницького району.**
- 29 150 років з дня народження Василя Івановича Яворського (1875 – 1974) – геолога, палеонтолога, професора, доктора геолого-мінералогічних наук, Героя Соціалістичної Праці. Народився у м. Кам'янець-Подільський.**
- 30 55 років з дня заснування ВАТ «Подільський цемент».**
- 31 110 років з дня народження Семена Васильовича Хохрякова (1915 – 1945) – гвардії майора, двічі Героя Радянського Союзу. Відзначився при визволенні міст Старокостянтинів та Проскурів.**

❖ Імена, події, факти... ❖

Кожному мила
своє епоропа.

Г. Сковорода

Гетьман Остап Гоголь в Меджибожі

До 350-річчя з часу перебування

Історія знаменитого своїм замком Меджибожа на Поділлі пов'язана з іменами трьох українських гетьманів. Найславетніший з них – це Богдан Хмельницький (1595 – 1657), найсучасніший – це Павло Скоропадський (1873 – 1945), який написав, що саме тут почалася його суто українська робота, яка довела його до гетьманства. А третій, менш відомий, але яскравий і суперечливий – це Остап (Євстафій) Гоголь (? – 1679). Про те, що у 1675 р. у місті між Бугом і Бужком була його гетьманська резиденція, повідомив історик козацтва Тарас Чухліб, який опублікував віднайдений у польському архіві AGAD писаний з Меджибожа лист цього учасника української історії, діяльність якого розгорнулася після смерті Хмельницького, в добу Руїни.

У зв'язку з національно-визвольним рухом на Поділлі з'являються й перші відомості про Остапа Гоголя. У 1648 р. він був одним з перших учасників національно-визвольних змагань, згодом очолив козацький полк, а після відступу головного війська Богдана Хмельницького з Поділля став «стражником подільським», організовуючи народний збройний рух.

Полковник Гоголь брав участь у Переяславській раді і підтримав дії гетьмана Богдана. Однак після його смерті, коли 18-річний син Хмельницького Юрко поступився перед московитами українськими вольностями, разом з іншими полковниками був цим сильно незадоволений. Тим не менше, Остап Гоголь у наступні роки знов то присягав московському цареві, то визнавав владу польської Корони у Правобережній Україні, то разом з Дорошенком опинявся у турецькому обозі. Діяльність Остапа Гоголя, як і гетьмана Дорошенка, цілковито відповідала духові доби Руїни. Неодноразово змінювалась його роль під час українських повстань, коли він одного разу воював проти повстанців, а іншого – виступав з ними заодно. Остаточо визначився полковник Гоголь у жовтні 1674 р., коли разом з Подільським та Брацлавським полками перейшов на бік польського короля.

Ян III Собеський своїм універсалом поклав початок гетьмануванню Остапа Гоголя на Правобережжі (1675 – 1678 рр.). Також король пожалував «благородному Гоголю, могилівському полковнику, і нинішній дружині його» село Вільховець нинішнього Кам'янець-Подільського району. Сталої резиденції наказний гетьман не мав, здійснював свої повноваження з різних міст – зокрема, у 1675 р. з Меджибожа. Попри високу посаду, тут Остап Гоголь був не господарем, а радше квартирантом. Всупереч Бучацькому трактату, за яким Поділля у 1672 р. перейшло під владу османів, Миколай Єронім Сенявський аж до 1678 р. утримував своє дідичне місто, а реальна влада в Меджибзькому замку належала начальнику польського гарнізону. Дислоковане в Меджибожі польське військо кілька років робило рейди проти турків і захоплювало їхні обози, що прямували до Кам'янця. Кілька таких рейдів з Меджибожа під Кам'янець-Подільський у 1765 р. спільно зі своїми козаками та поляками здійснив гетьман Остап Гоголь.

Далі було наповнене подіями та несподіваними поворотами життя, під час якого наказний гетьман Остап Гоголь зажив суперечливої слави від усіх сторін. Тим не менше, саме під його зверхністю українські козаки брали участь у «Віденській відсічі» 1683 року – історичній битві, в якій війська Яна III Собеського зупинили османську експансію до Європи. До речі, ще одним ключовим учасником цієї геополітичної битви був Миколай Єронім Сенявський – власник Меджибожа, де починався перший період гетьманування Остапа Гоголя.

О. Погорілець

Література

1. **Западенко І.** До питання про «турецькі фортифікації» Меджибожа 1672 – 1699 р. у світлі документальної хронології османських претензій на Поділля / І. Западенко, І. Леськів // Current issues in research, conservation and restoration of historic fortifications. – 2022. – № 17. – С. 53-62.

2. **Крикун М.** Остап Гоголь – гетьман козацтва Правобережної України // Ukraina Moderna. – 1997. – Т. 2-3. – С. 37-58.

Лікар-новатор з Кам'янця-Подільського Едмунд Фаренгольц

До 185-річчя з дня народження

Едмунд Федорович Фаренгольц – талановитий лікар-хірург, доктор медицини, громадський діяч. Народився у 1840 році в сім'ї німецьких дворян. Отримав гарну початкову освіту вдома.

Його батько, штабс-капітан Федір Фаренгольц, у 1850 році придбав занедбане приміщення колишньої єзуїтської бурси, що примостилося поблизу західного схилу Старого міста по вулиці Кузнечній. Він зніс стару споруду, а на її місці звів триповерховий будинок, де й минула юність Едмунда.

У 1861 році молодий Фаренгольц закінчив Кам'янець-Подільську чоловічу гімназію та вступив до Київського університету на медичний факультет, звідки після трьох курсів перевівся до Петербурзької медико-хірургічної академії.

У 1877 році почалася російсько-турецька війна і Едмунда Фаренгольца направляють на фронт лікарем-консультантом у військовий шпиталь. Після закінчення війни повернувся до Петербурга та почав працювати асистентом у видатного професора М. Скліфосовського – це була прекрасна школа для молодого лікаря.

1878 рік видався тяжким для Фаренгольца: у середині року він захворів на тиф. Молодий організм впорався з недугою, але вона дала ускладнення на очі. Едмунд Федорович вимушений був покинути столицю з її несприятливим вологим кліматом та повернутися на батьківщину – до Кам'янця-Подільського. Тут його одразу призначили старшим лікарем губернської лікарні та одночасно завідувачем щойно створеного ним хірургічного відділення. Озброєний академічними знаннями та передовими ідеями, талановитий лікар розвинув блискучу діяльність

Саме з ім'ям Едмунда Фаренгольца пов'язують перетворення, що пройшли у лікарні міста у 80-х роках XIX ст.: відкриття хірургічного відділення на 30 ліжок і введення в роботу цього відділення «принципов противогнилостного

лечения ран и повреждений по Листеру». Е. Ф. Фаренгольц став першим у запровадженні антисептики на Поділлі.

Неодноразово на засіданнях Товариства подільських лікарів він демонстрував десятки хворих, яких було успішно проліковано, використовуючи антисептичний спосіб лікування.

У 1880 р. щотижнева медична газета «Врач» надрукувала статтю доктора Е. Фаренгольца під назвою «З Кам'янець-Подільської лікарні», в якій вказано, що стаття автора – це «доказ того, що Лістеровське лікування не тільки можливе, а дійсно прищеплюється все більше і більше в провінційних лікарнях».

Все нове, передове на той час він запровадив в практичну роботу лікарні, широко популяризував серед лікарів досягнення тогочасної медичної науки.

Прогресивні погляди Е. Ф. Фаренгольца, «тепле ставлення до хворого, любов до науки» викликали недовір'я адміністративно-поліцейського управління губернії. Його звинувачують в неохайному веденні лікувальної справи і в 1884 р. звільняють з посади старшого лікаря лікарні.

Але талановитий хірург не залишився без роботи. Він очолив приватну лікарню та одночасно влаштувався лікарем у духовному жіночому училищі. У 1884 році спільно з кам'янецьким лікарем та істориком Йосипом Ролле Фаренгольц взяв активну участь в організації та будівництві безкоштовної лікарні для бідних, де до 1910 року проводив консультативні прийоми з хірургії та амбулаторні операції. До того ж, з 1895 року і до кінця свого життя Фаренгольц завідував Кам'янець-Подільським дитячим притулком.

Завдяки впровадженню протигнильного лікування ран лістерівським методом в глибокій провінції, ім'я скромного хірурга Кам'янецької лікарні стало відоме у всій Російській імперії та за кордоном. Фактично, Фаренгольц став чи не першим лікарем, що сприяв впровадженню антисептики в Україні у 80-х роках XIX століття.

Серце видатного хірурга перестало битись 25 липня 1912 року на 71-му році життя. Його похорони перетворилися на величезну маніфестацію пошани «могіканину» медицини старої школи, одному з видатних хірургів не лише Поділля, а й

за його межами.

І. Козак

Література

1. **Мазурик Є.** Едмунд Фаренгольц // Подолянин. – 2000. – 12 трав.
2. **Мазурик Є. Е. Ф.** Фаренгольц – видатний хірург та суспільний діяч Поділля // Мазурик Є. Нариси про минуле і сьогодення медицини Кам'янця-Подільського та Хмельниччини. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 1999. – С. 131-139.
3. **Мазурик Є.** Едмунд Фаренгольц – відомий хірург і суспільний діяч Поділля // Медична газета України. – 1995. – № 16 (квіт.).
4. **Баженов Л. В.** Поділля в працях дослідників і краєзнавців XIX-XX ст.: Історіографія. Біобібліографія. Матеріали. – Кам'янець-Подільський, 1993. – С. 383.
5. **Мазурик Є.** Видатний хірург Поділля // Край Кам'янецький. – 1992. – 14 лип.

Секретар Подільської «Просвіти» (1908 – 1914)

*До 140-річчя з дня народження
Василя Андрійовича Сочинського*

Подільська «Просвіта» постала 1906 року на хвилі демократизації суспільно-політичного життя, викликаній революційними подіями 1905 – 1907 рр. і в своєму поступі пройшла декілька етапів: 1906 – 1907 – час зародження; 1908 – 1914 – етап становлення й розвитку просвітянського руху за притаманними йому напрямками; 1917 – 1923 – відновлення «Просвіти», посилення ролі в національно-визвольних змаганнях 1917 – 1920 рр. і занепаду зі встановленням радянської влади; відновлення і розгрома просвітницького руху на Поділлі в роки нацистської окупації (1941 – 1942 рр.); його розвитку в незалежній Україні (1989 р. – по наш час).

Біля витоків «Просвіти» в Кам'янці-Подільському, її

активним творцем і протягом 1908 – 1914 рр. секретарем був уродженець Дунаєвеччини Василь Андрійович Сочинський.

Народився він 1885 року в Малій Кужелівці в селянській сім'ї, закінчив сільську початкову школу, потім Ушицьке двокласне міське училище, яке дало ґрунтовну освіту багатьом своїм випускникам, у тому числі дунаївчанам Степану Риндику, педагогу, науковцю і письменнику, Никифору Серветнику, воєначальнику, більш відомому як отаман Григор'єв. Працював у Миньковецькому волосному правлінні, а року 1905-го вже був урядовцем Кам'янець-Подільського відділення Селянського поземельного банку. І, як пізніше писав у спогадах його друг, колишній голова Подільської губернської народної управи Віктор Кіндратович Приходько, у свої 20 років, маючи освіту рівня міської школи, отримував 30 крб місячної платні, був достатньо забезпеченим, щоб жити тихим і спокійним життям.

Однак Василь Андрійович був не такою людиною. Обдарований від природи, талановитий, спостережливий він підвищував освітній рівень шляхом самоосвіти, за рахунок багатьох прочитаних книг, і не міг стояти осторонь тогочасних бурхливих подій. Досить скоро «заразився українською бацилою» й опинився в самому центрі українського національного життя. У березні 1908 року, як тільки зусиллями лікаря К. Солухи і Т. Павловського вдалося відновити діяльність Подільського українського товариства «Просвіта», він став його секретарем, взяв на себе чималий тягар громадської безоплатної просвітницької роботи і ніс його упродовж 1908 – 1914 рр. – часу функціонування так званої другої Подільської «Просвіти».

В. А. Сочинському в співпраці з головою Костем Солухою та активом Товариства доводилося забезпечувати відкриття шкіл, бібліотек, читалень, книгарень і книжкових кіосків; видання книг, газет, листівок для народного читання; заслуховування рефератів й проведення бесід про Україну; збирання й популяризацію фольклору, рідної пісні, музики; поширення просвіти серед дорослих через недільні школи, вечірні заняття, постановку вистав тощо.

Чимало уваги надавав В. А. Сочинський улаштуванню масових гулянь, адже вони збирали велику аудиторію для поширення української ідеї, реалізації книг тощо. Водночас

зібрані кошти уможлилювали наймання приміщення, утримання бібліотеки і бібліотекаря, книгарні і лотка з книжками на базарі, поширення діяльності на село.

Головним напрямом роботи подільські просвітники вважали поширення української книги серед населення губернського Кам'янця-Подільського, повітових міст та інших населених пунктів губернії. З цією метою вони намагалися створювати бібліотеки, бібліотеки-читальні. Робити це було не просто – влада постійно чинила спротив. Складною проблемою виявилось поповнення книгозбірень україномовними книжками, яких явно не вистачало. Василь Андрійович вирішив надолужити справу за рахунок відкриття власного видавництва.

Першою книгою, що побачила світ під грифом цього видавництва, була збірка улюблених в народі співомовок подолянина Степана Руданського.

Авторський колектив, до якого ввійшли К. Солуха, Ю. Сіцінський, В. Сочинський, М. Павловський та ін., підготував «Український катехизм», в якому методом питань і відповідей висвітлювались важливі аспекти історії і культури України. 1914 року жандарми занесли її до протоколу як таку, що несла «антидержавні думки».

В. А. Сочинський поступово оволодів усіма тонкощами нової справи й став помітним видавцем. Принаймні закордонна «Енциклопедія українознавства», що видавалася за редакції професора Володимира Кубійовича, у другому томі зафіксувала факт функціонування видавництва «Дністер» у Кам'янці-Подільському, особливу його активність у 1918 – 1920 рр. й прізвище видавця В. А. Сочинського.

Бібліотечна комісія при раді «Просвіти» добивалася відкриття бібліотек і в окремих селах. У різний час плідно діяли вони в Печері Брацлавського повіту (204 книги, 60 постійних читачів), у селах Іванківці, Куничани та інших. Книги поширювались і через членів «Просвіти», на Дунаєвеччині – через учителя Самійла Бабляка, Петра Куцяка (с. Великий Жванчик), Івана Васильєва (Мала Кужелівка), Степана Жулинського (Дунаївці), Євмена Лісовенка (Тинна), священника Никанора Родкевича (Іванківці), Євстафія Галака (Лошківці) та ін.

1914 року Подільська «Просвіта» мала 150 членів, серед них групу тих, хто згодом очолив державні структури: Н. Григорійв, В. Приходько, В. Чехівський. Однак 17 травня того ж року жандарми розгромили осередок українського життя, який засіяв голови і серця тисяч подолян зерном українолюбства. Василь Андрійович покинув Кам'янець-Подільський і подався, як свідчить В. К. Приходько, на «Чорноморщину», де кілька років лікував хворі нирки.

Але як тільки в Кам'янці-Подільському знову запульсувало українське життя, повернувся назад. 1919 року кілька місяців був головою ради Кам'янець-Подільської повітової управи. На цій посаді його замінила Олімпіада Пащенко. Василь Андрійович очолив у ній видавничий відділ, відновив діяльність видавництва «Дністер» і надрукував кілька десятків назв книг, брошур, шкільних підручників, ефективно використовуючи можливості друкарні Свято-Троїцького братства.

Він залучив до видавництва в якості редакторів та авторів професорів відкритого 22 жовтня 1918 року в Кам'янці-Подільському державного українського університету, передовсім В. Біднова, Л. Білецького, М. Драй-Хмару, М. Плевако та інших. Йому допомагав дунаївчанин Степан Риндик і як редактор, коректор, так і письменник, а також Н. Григорійв. Робота не припинилася і за поляків, що окупували Кам'янець-Подільський.

1920 року перед приходом більшовицьких військ почалася евакуація українських урядових установ, чиновників, працівників різних українських структур. Видавництво «Дністер» припинило діяльність, опублікувавши більше 30 назв книг, здебільшого підручників. Ще довго ними був забитий книжковий склад народної управи, звідки очільники радянської влади постачали українські книги в школи не тільки Подільської, а й інших губерній.

А їх творець, видатний просвітник, подолянин В. А. Сочинський мусив покинути рідний край і відбутися в еміграцію. Подальша його життя і діяльність ще потребують дослідження.

В. Прокопчук

Література

1. **Енциклопедія українознавства** / гол. ред. проф. В. Кубійович. – Львів, 1993. – Т. 2. – 550 с. – Перевид. в Україні.
2. Назаренко Є. Д. «Просвіта» в 1917 – 1919 роках / Є. Д. Назаренко // Проблеми духовного і національного відродження на Поділлі. – Хмельницький; Київ, 1995. – С. 27-28.
3. **Приходько В. К.** Під сонцем Поділля : спогади / В. Приходько. – Вінниця: ТОВ «Консоль», 2011. – Ч. 2. – 416 с.
4. **Прокопчук В. С.** Краєзнавство на Поділлі: історія і сучасність : монографія. – 2-ге вид., допов. – Кам'янець-Поділ.: Зволейко Д. Г., 2014. – 312 с.
5. **В. А. Сочинський** – видатний діяч Подільської «Просвіти» // Дунаєвеччина очима дослідників, учасників і свідків історичних подій : зб. науково-краєзн. праць. – Дунаївці; Кам'янець-Подільський: Зволейко Д. Г., 2013. – С. 215-221.
6. **Просвітницький рух** на Поділлі (1906 – 1923 рр.) / Кам'янець-Поділ. міське т-во «Просвіта»; упоряд.: М. Мошак, В. Лозовий. – Кам'янець-Подільський, 1996. – 110 с. : іл.

3 січня

Пукас Надія Лаврентіївна – духовно-культурний самородок з Поділля

До 75-річчя з дня народження

Пукас Надія Лаврентіївна (1950, с. Матвійківці, Городоцького району Хмельницької області) за фахом – вчителька, за покликанням – поетеса, композитор, співачка. Після закінчення Тростянецької середньої школи Городоцького району навчалась у Хмельницькому педагогічному училищі, в якому вона не втратила позиції лідера та закінчила його з відзнакою.

Свою трудову діяльність молодий вісімнадцятилітній педагог Н. Пукас розпочала в Осташковецькій восьмирічній школі Хмельницького району. Через рік сім'я переїхала у Хмельницький, де вона свої педагогічні та організаторські здібності випробувала на щойно створеній посаді педагога-

організатора по роботі з дітьми та підлітками за місцем проживання. Потім була на комсомольській, профспілковій роботі. Закінчила Кам'янець-Подільський педагогічний інститут.

У 1982 р. Н. Пукас призначено відповідальним секретарем комісії у справах неповнолітніх Хмельницького міськвиконкому, яку вона очолювала понад 12 років. Згодом керувала Хмельницьким міським відділом культури, завідувала Родинним домом міста. У 1996 р. призначена заступником начальника управління у справах сім'ї та молоді Хмельницької облдержадміністрації. Потім переїхала жити в Київ.

Досвід педагогічної та соціальної роботи Н. Пукас надихнув її на створення оповідань, яскравих літературних замальовок. У доробку Надії Лаврентіївни понад сорок пісень, де вона виступає і як поет, і як композитор, і як виконавиця. Серед них: «Плоскирів. Проскурів. Хмельницький», «Богдане-батьку», «Київ», «Пані осінь», «Весільне танго», «Доченька моя», «Вчительський вальс», «Колисанка» та ін. У співпраці з І. Пустовим такі пісні як «Проскурівський вальс», «Чорнобильський плач», «Грішна любов», «Ласкаві слова», «Говори до мене», «Афганістан» здобули любов слухачів, стали переможцями конкурсів і фестивалів. На вірші Н. Пукас писали музику подільські композитори брати Гжегожевські, Р. Суров'як, М. Люшня, композитор із Криму В. Лазаренко, киянин Ю. Васильківський та багато інших. Її пісні виконували такі відомі співаки як заслужений артист України О. Болгарчук, брати Гжегожевські, дует «Явір і Яворина», тріо «Камертон». Кожна її пісня пронизана любов'ю до рідної землі, до людей, високим злетом громадянської лірики, дитячою безпосередністю.

У 2010 р. поетеса, співачка і композиторка Н. Пукас стала лауреатом Всеукраїнського фестивалю сучасної естрадної пісні «Пісенний вернісаж», який відбувся у Києві і в якому брали участь О. Василенко, В. Шпортко, А. Маренич і багато інших відомих співаків. «Кохання, надія, любов» під такою назвою побачив світ аудіодиск педагога, поетеси, співачки і композиторки Н. Пукас, випуск якого вона приурочила спеціально до дня народження рідного Хмельницького. До

нового альбому увійшло 22 пісні українською та російськими мовами. Тут і «Колискова», виконана разом із її 23-річним онуком – Назаром, і «Весільне танго» – в дуєті з заслуженим артистом України О. Болгарчуком, і «Вчительський вальс» у супроводі Національного президентського оркестру України. Крім п'яти поетичних збірок, поетеса друкувалася в альманахах, журналах, на шпальтах українських та місцевих газет.

К. Івахова, П. Слободянюк

4 січня

Шляхами добрих справ Полонського краю

*До 85-річчя з дня народження
Всеволода Павловича Коваля*

Народився Всеволод Павлович Коваль 4 січня 1940 року в с. Яланець Томашпільського району Вінницької області в сім'ї селян.

Трудову діяльність розпочав у 1961 році після закінчення Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту на посаді головного агронома колгоспу села Заставці Старосинявського району.

З 1964 по 1968 роки працював старшим агрономом-насінневодом Білогірського управління сільського господарства, займався питаннями створення профспілкових організацій в колгоспах. З 1968 року по 1992 рік – громадський діяч, господарник. З 1992 року по 2000 рік працював спочатку головним агрономом, а потім – начальником Полонського районного управління агропромислового розвитку.

Основні роки трудової діяльності В. П. Коваля припали на 80-90-і роки ХХ ст. на Полонщині: разом з однодумцями впроваджували новітні інтенсивні малозатратні технології.

Покращення економічного стану підприємств та господарств покращило вирішення соціальних питань. Так, з 1984 року щорічно вводилось в експлуатацію 100-130 квартир. У 1986 році завершили будівництво доріг з твердим покриттям до кожного населеного пункту району, а у 1987 році благоустрій

всіх населених пунктів. Будувались школи, дитячі садки, клуби, ФАПи, стадіони. Також були збудовані ретранслятор, вузол зв'язку, хірургічне та пологове відділення райлікарні, об'єкти сфери побуту, торгівлі та громадського харчування, встановлені автобусні маршрути до кожного населеного пункту району.

З 1992 року В. П. Коваль перейшов на роботу в Управління агропромислового розвитку Полонської РДА. Це були надзвичайно складі роки, які потребували величезних зусиль, знань і умінь роботи в буремних ринкових умовах.

За досягнення у трудовій діяльності В. П. Коваль нагороджений п'ятьма державними нагородами, Почесним ювілейним знаком «75 років Хмельницької області», Почесними грамотами облдержадміністрації і обласної ради, Полонської райдержадміністрації і районної ради.

Також Всеволод Павлович обирався депутатом Хмельницької обласної ради, депутатом двох скликань районних рад Білогірського, Ізяславського та Полонського районів, членом виконкому Полонської міської ради, 10 років очолював громадську раду при Полонській РДА, є членом районної ради ветеранів.

В. П. Коваль є Почесним громадянином м. Полонне. Користується заслуженим авторитетом у жителів громади, допомагає усім, хто того потребує.

В. Жухевич, Л. Місінкевич

17 січня

З подільського кореня

*До 50-річчя з дня смерті
Ігоря Івановича Собчука*

Нашого цвіту по всьому світу. Раніше про життєтворчість нашого земляка І. Собчука радянські літературні критики та друзі не поширювали інформації, бо «він сидів», тобто був жертвою політичних репресій. Його прізвище годі знайти в енциклопедіях. Нині повертаємо ім'я призабутого літератора.

Ігор Іванович Собчук народився 17 червня 1913 року в

с. Русанівці, тодішнього Летичівського повіту Подільської губернії, біля Меджибожа. В юності доля його закинула в Брянську область, у місто Трубчевськ, що стоїть на Десні, неподалік від Чернігівщини. Там працював головним механіком Трубчевської машинно-тракторної станції (МТС). Навесні 1933 року дев'ятнадцятирічного юнака спецоргани заарештували. «Тройка» ОГПУ по Західній області (так тоді називалась) 3 квітня 1933 року засудила його в концтабір терміном на три роки за ст. 58 п. 2, 7, 11 УК РРФСР. Засудила наче за антирадянську агітацію і пропаганду. Яка подальша доля? Відбував покарання з тавром «ворог народу», але недовго. Очевидно, юнака схилили спецслужби на свій бік, бо в його біографії зазначено: закінчив 1935 року Московський автотранспортний інститут за спеціальністю інженер-конструктор. Працював на ряді механічних заводів, 1956 року був прийнятий на посаду головного інженера Семибратського заводу газоочисної апаратури Ярославської області. Згодом працював власним кореспондентом журналу «Огонёк».

В роки війни закінчив Лепельське (Білорусь) військово-піхотне училище. У березні 1943 року пішов на фронт. Служив у 14 окремому армійському автомобільному батальйоні (14 ОА склад АБТ 306) в чині військінженера 3-го рангу, що еквівалентне званню капітана. Дуже різка зміна в біографії. Мабуть, енкаведисти добряче попрацювали над внутрішнім світом юнака, «перевиховали». Та не зовсім. З армії звільнився 23 листопада 1945 року. Від держави отримав медаль із довгою назвою «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941 – 1945 рр.». І все.

Проживаючи в Семибратово на вулиці Некрасова, в роки «хрущовської відлиги» захопився літературною й журналістською діяльністю. Писав твори українською та російською мовами. У 1959 р. в Костромському книжковому видавництві вийшла повість І. І. Собчука «Судостроители». А згодом популярне видавництво в Москві видало тиражем 30 тисяч екземплярів роман «Опасные сечения» («Советский писатель», 1965. 358 с.). Над епічним твором І. Собчук працював упродовж 1957 – 63 рр. Крім того, перу Собчука належить повість «А розу отлейте сами», надрукована в журналі

«Юность» (1971, № 4).

Письменник у повоєнний період зчаста відвідував рідне Поділля, батьківський поріг у селі Русанівці, а ще ж навідувався в редакцію обласної газети, про що свідчить надруковане оповідання «Домінанта» в трьох номерах («Радянське Поділля», 1962, 23 верес.; 3-7 жовт.). В оповіданні автор порушує виробничу тематику. Центральний персонаж Олег Васильович Чумак при випробуванні важливої технічної деталі допустився помилки. Під час розмови з генеральним конструктором замість прочухана отримав від нього цікаву пропозицію: направив хлопця з відповідним листом до м. Сіверськ. Там працює директором інституту механізації Степан Кузнецин, друг конструктора. За сюжетною будовою оповідання поділено на три мініатюрні розділи. Твір має смислове кільце-рефрен. Якщо в першому розділі генеральний конструктор іронічно звертається до Олега: «Ех ти, домінанта серця над розумом», то в завершальному, Олег, попрацювавши в інституті викладачем, пише заяву на звільнення з педагогічної роботи, бо хоче повернутись на виробництво. Олег Васильович повертається на підприємство, бо тепер сприймає перевагу розуму над серцем. Повертається з надією порозумітися з конструктором. На жаль, в обласній пресі твори І. Собчука більше не з'являлись, адже «він сидів».

Ігор Іванович часто свої прозові твори оприлюднював в журналах «Юность», «Огонёк», місцевих періодичних виданнях. Чи не дивно, що інженер за освітою та письменник і журналіст за покликанням, мав офіцерське звання, пройшов фронтowymi дорогами, в цивільному житті обіймав керівну посаду, друкував художні твори і... не був реабілітованим. У такий спосіб радянські спецслужби все життя тримали його «на гачку». В Семибратово Ігор Іванович проживав з дружиною і сином Сергієм. У популярному всесоюзному журналі «Огонёк» працював власним кореспондентом (1959 – 1973), на сторінках якого з'являлись його літературні твори, статті та нотатки.

І. Собчук популяризував українських письменників, переклав гуморески Остапа Вишні. За редакцією нашого земляка в Москві під маркою «Библиотека «Огонёк» надруковано в трьох томах «Вибрані твори» Остапа Вишні

(1967 – 68). Він також переклав повісті Дмитра Цмокаленка «Гамниця сховища «Фортуна» (М.: Правда, 1969) та «Суворе повноліття» (М.: Воениздат, 1969).

В художніх творах І. Собчук відтворив образи своїх сучасників, носіїв соціалістичної моралі. Головні персонажі є борцями з міщанством та обивательською підлістю. Негативні ж герої намагаються приховати своє справжнє обличчя за багатослів'ям, лукавством, набором гучних гасел.

Серце письменника перестало битися 17 січня 1975-го на 62-му році життя. А через чотири роки передчасно помер і його син. Брянська обласна прокуратура 4 серпня 1989-го переглянула справу І. Собчука й посмертно реабілітувала, знявши тавро «ворога народу». Про реабілітацію письменника свідчить база даних «Жертвы политического террора в СССР». Хоча з неточними географічними назвами, зокрема, замість села Русанівці, чомусь читаємо, що Собчук І. І. народився в «с. Пусановцы, Проскуровского района, БССР». Не впевнений, чи Собчук є в мартирологу репресованих осіб Хмельницької області. Однак, письменники не зникають безслідно, вони живуть у слові, в непересічній художній спадщині. Слава до прозаїка прийшла після смерті. Його твори – розкішний простір запашних троянд. Свого часу Дмитро Цмокаленко мені розповідав, що Ігор Собчук любив Україну, рідний край, постійно підкреслюючи своє походження з міцного подільського кореня і при зустрічах розмовляв з ним чистою українською літературною мовою, незважаючи на те, що роками жив у глибинці Ярославської області. Не асимілювався. Багатозначний промовистий акцент в біографії письменника.

В. Мацько

Література

Домінанта : оповідання // Радянське Поділля. – 1962. – 29 верес.; 3 жовт.; 7 жовт.

1 лютого

Невтомний дослідник старожитностей і пам'яткоохоронець історико-культурної спадщини Хмельниччини

*До 85-річчя з дня народження
Василя Івановича Якубовського*

Життєвий шлях В. І. Якубовського розпочався 1 лютого 1940 року в селищі Мельниці-Подільській на Тернопільщині. Під час навчання в середній школі мріяв стати істориком.

У 1962 році, після завершення строкової військової служби, вступив на історичний відділ історико-філологічного (з 1968 року – історичного) факультету Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту.

Навчаючись, майбутній археолог щосезону брав участь у роботі археологічної експедиції інституту, яка під керівництвом майбутнього вченого з світовим іменем І. С. Винокура досліджувала поселення і могильники черняхівської культури біля сіл Ружичанка і Бакота. Саме тоді, досліджуючи ранньослов'янські старожитності, він і набув початкові знання і польові навички археолога, які стали йому в пригоді у час самостійних досліджень.

Отримавши 1967 року диплом вчителя історії, української мови та літератури, молодий спеціаліст переїжджає до міста Хмельницького, де йому запропонували посаду старшого наукового працівника і завідувача відділу історії дорадянського часу обласного краєзнавчого музею, де був організатором археологічних експедицій з вивчення і охорони старожитностей літописної Болохівської землі. Працюючи в музеї, Василь Іванович одночасно стає офіційним керівником слов'яно-руської археологічної експедиції обласного музею та Хмельницької обласної екскурсійно-туристичної станції (1970 – 1975 рр.). Очолювані ним експедиції здійснили на території Болохівщини протягом 1967 – 1984 років тематично спрямовані розвідки і стаціонарні археологічні розкопки. Він виявив та обстежив 32 пам'ятки археології (городища, поселення,

кургани). За результатами пам'яткоохоронних розвідок складено 48 генпланів та 37 паспортів на об'єкти та пам'ятки археології. Зазначену документацію і до сьогодні систематично використовують для складання паспортів нового зразка, під час пам'яткоохоронних розвідок, інвентаризації археологічних об'єктів та перевірки їх технічного стану. Всього В. І. Якубовський встановив близько 200 охоронних знаків на об'єктах археології області.

Починаючи з 1968 року В. І. Якубовський організовував систематичні щорічні дослідження на території болохівського укріпленого центру поблизу села Городище Деражнянського району на Хмельниччині. Вони проводилися протягом п'яти років, включаючи і 1972-й польовий сезон. Але знаменним з-поміж вказаних сезонів виявився археологічний сезон 1970 року, коли окрім іншого інвентаря, відкрито речовий скарб у кількості 206 предметів. Він демонструє комплекс срібних, позолочених і золотих прикрас XII – XIII століть, який належав феодалній родині із династії чернігівських Ольговичів.

Були й інші наукові здобутки-сенсації відомого археолога: відкриття місцезнаходження руїн літописного Божька та Болохова, відкриття неукріплених поселень і могильників у межиріччі верхів'їв Південного Бугу і Случа, в басейнах річок Бужок, Вовк, Хомора, відкриття 7 речових скарбів у Губині, відкриття неукріпленого посаду літописного Губина і два його ґрунтових могильники.

Загалом життя й наукова діяльність археолога, пам'яткоохоронця й музеєзнавця В. І. Якубовського пов'язані зі старожитностями історичної Болохівської землі XII – XIII століть, виявленню й дослідженню яких він присвятив понад 50 розвідкових і широкомасштабних археологічних сезонів. Його професійність розвивалася під впливом академіка НАН України, директора Інституту археології НАН України П. П. Толочка. В цьому інституті Василь Іванович в 1984 році захистив кандидатську дисертацію на тему: «Давньоруські пам'ятки XII – XIII ст. верхів'я річок Південного Бугу і Случі». Вперше в українській історіографії досліджено 129 пам'яток XII – XIII століть на території краю, відомого під назвою Болохівська земля. Вчений аргументовано довів, що

Болохівщину заселяло місцеве населення, матеріальна і духовна культура якого розвивалася в історично-культурному руслі життя давньоукраїнського народу, засудивши і відкинувши антинаукові версії щодо іноземного походження болохівського населення.

3 вересня 1984 року Василь Іванович став працювати старшим викладачем кафедри історії СРСР та УРСР. 30 листопада 1995 року йому було присвоєно вчене звання доцента. Згодом працював на посаді професора. В рідному вищій вчений працював до 2017 року.

Найвищим науковим доробком усього життя В. І. Якубовського є фундаментальна монографія «Болохівська земля XII – XIII ст. Історія, матеріальна культура, економіка».

В. І. Якубовський написав і впорядкував близько тридцяти наукових звітів, які зберігаються у науковому фонді Інституту археології НАН України. Він скомпонував колекції знахідок із розкопок міст Божськ, Городець – фонди Хмельницького обласного краєзнавчого музею та різноманітні колекції знахідок із розкопок літописного Губина, які зберігаються у фондах Старокостянтинівського історико-краєзнавчого музею. Сьогодні він працює над упорядкуванням монографії з досліджень літописного Губина 2004 – 2016 років.

О. Григоренко

Література

1. **Тимків С. А.** Дослідники літописного Городця / С. А. Тимків, С. О. Семенчук // Село Теліжинці на Старосинявщині: історія, проблеми, перспективи розвитку : зб. матеріалів всеукр. науково-краєзн. конф. 19 серп. 2022 р., смт Стара Синява, с. Теліжинці. – Вінниця, 2022. – С. 200-215.

2. **Семенчук С. О.** До 80-ліття дослідника Болохівської землі Василя Якубовського / С. О. Семенчук, С. М. Шпаковський // Поділля в добу НЕПу (1921 – 1928) : матеріали II Всеукр. наук. історико-краєзн. конф. 22 груд. 2020 р. – Хмельницький, 2021. – С. 202-207.

3. **За покликом серця: до 75-річчя від дня народження і 30-річчя науково-педагогічної діяльності професора кафедри**

історії України Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка В. І. Якубовського. – Кам'янець-Подільський, 2015. – 102 с.

4. **Суrowий А. Ф.** Якубовський Василь Іванович // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. Т. 2. – Кам'янець-Подільський, 2005. – С. 627-635.

5. **Цьох І.** Таємниця віків розгадана // Радянське Поділля. – 1972. – 30 лип.

15 лютого

90 років читацької любові

*До 90-річчя з часу виходу
першого номера газети «Колос»*

Газета «Колос» веде своє літочислення з 15 лютого 1935 року, коли вийшов перший номер друкованого органу «Комунар» політвідділів Старосинявської і Пилявської МТС. Першим редактором був Фіма Фрайтер, потім до завершення 1937 року – Ступакова. То були спершу своєрідні бойові листки про становлення сільськогосподарських артілей, колгоспів.

З 1938 року газета мала назву «За більшовицький колгосп», а далі «За більшовицьке село». Ректором друкованого органу був Дмитро Григорович Скарук, який працював до 1940 року, а з лютого того ж року було призначено – Олександра Сокова. У перші місяці Другої світової війни, зокрема, на початку липня газета іще вийшла (одним листочком), інформуючи жителів Старосинявщини про перебіг бойових дій, а з середини місяця всю матеріальну частину друкарні було оперативно евакуйовано на схід України.

Із 1962 по 1966 роки жителі більшості населених пунктів у зв'язку з ліквідацією Старосинявського району одержували Летичівську райгазету «Колгоспне село». У 1957 – 1958 роки видавалися багатотиражки (органи правління колгоспів ім. Жданова, с. Пилява, «Радянське життя», ім. Хрущова, с. Сьомаки, «Зоря комунізму», ім. Кірова, с. Теліжинці, «Колгоспна праця»).

У березні 1944 року після визволення району від німецьких загарбників, газета відновила свій вихід під назвою «Радянське село», редактором був Арсен Семенович Гусар, а з 1 грудня 1944 року – Іван Миронович Маценко. Часопис відображав на своїх сторінках мужність радянських людей у роки війни, їхню самовіддану працю на відбудові народного господарства. «Радянське село» (1944 –1945 роки) друкувалася на двох сторінках на обгортковому папері.

Газета інформувала про те, що в районі відновили роботу 17 початкових, 12 неповно-середніх і середніх шкіл, 13 клубів, а також майже в кожному номері висвітлювалася робота у сільськогосподарських формуваннях.

У березні 1967 року було відновлено Старосинявський район і у цьому ж весняному місяці виходить перший номер райгазети «Колос», згідно наказу № 1 по Старосинявській редакції районної газети «Колос» від 2 січня 1967 року «Про створення районної газети», на виконання Указу Президії Верховної Ради Української РСР від 8 грудня 1966 року «Про внесення змін в адміністративне районування Української РСР» і постанови ЦК КП України від 27 грудня 1966 року «Про створення нових районних газет в Українській РСР». Організована редакція районної газети, орган Старосинявського райкому КП України і виконкому районної ради депутатів трудящих Хмельницької області. Пленум районного комітету КП України редактором районної газети затвердив Петра Харитоновича Герасимюка, який приступив до виконання своїх обов'язків 1 січня 1967 року. Варто відмітити, що на колосівській золотій ниві творчості вигаптувано відомі та знані імена українських журналістів, – редакторами єдиного друкованого органу на Старосинявщині були відомі непересічні особистості – Петро Герасимюк, Борис Непийвода, Тимофій Мазурок, Василь Бохоновський, Микола Гринчук, Микола Куречко, Василь Десяк. А з 1988 року по 2018 рік творчий колектив редакції газети «Колос» очолював Іван (Ян) Домінікович Козельський, який понад тридцять років був редактором друкованого органу. І. Козельський, член Національної спілки журналістів України, член Асоціації польських журналістів, член Асоціації дослідників голодоморів

в Україні, член Національної Спілки краєзнавців України зробив вагомий внесок у дослідження сторінок історії Старосинявщини, Поділля, Волині, в цілому України. У творчій скарбниці «Колоса» – перемоги журналістів у загальнонаціональних і міжнародних конкурсах «Українська Мадонна», «ЗМІ – для громадянського суспільства», «Українська мова – мова єднання», почесні грамоти, дипломи, подяки, відзнаки Національної спілки журналістів України.

«Колос» відкрив у світ дорогу багатьом відомим журналістам, письменникам, які вперше опублікували власні творчі доробки на шпальтах «районки», це Мар'ян Красуцький, Олександр Рушак. Проходили у часописі «Колос» своє становлення поети Іван Рибицький і Геннадій Скороходов, а також Юрій Маришев, незалежний журналіст і письменник із Чернівців. Сторінки «Колоса» зберігають статті і нариси, інформаційні матеріали і повідомлення, виплекані її творцями Клавдією Раєвою, Емілією Куц, Василем Куницьким, Євгенією Жук, Галиною Буткус, Миколою Гординчуком, Володимиром Зваричуком, Ганною Віннічук, Марією Муравіцькою, Оксаною Бондарчук, Віктором Герегою, Ольгою Здибель, Світлою Біловус, Любов'ю Сердунич, відомою українською поетесою, народознавицею, громадською діячкою. Зупинені миті життя на світлинах фотокорів Миколи Дубіка, Віталія та Миколи Павлинських, а також тексти набрані на друкарській машинці Ніною Дубіневич, зверстані операторами комп'ютерного набору Вітою Щирань і Юлією Берлінською, вичитані коректором Людмилою Захарченко, професійно проведені й фінансові операції бухгалтерами Тамарою Матвійчук і Оксаною Савчук.

У березні 2016 року відбулися збори трудового колективу редакції газети «Колос», на яких прийнято рішення згідно чинного законодавства про реформування друкованого засобу масової інформації Старосинявської редакції районної газети «Колос». Шоста сесія районної ради від 19 квітня 2016 року прийняла рішення про вихід зі складу засновників друкованого засобу масової інформації районної газети «Колос» та редакції районної газети «Колос» з перетворенням редакції членами її трудового колективу у суб'єкт господарювання зі збереженням назви, цільового призначення, мови видання і тематичної

спрямованості друкованого засобу масової інформації. 20 квітня 2016 року таке ж розпорядження прийняла Старосинявська РДА: про вихід зі складу засновників газети «Колос» і редакції газети «Колос». Згідно зборів трудового колективу редакції газети «Колос», Закону України «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації» від 15 червня 2018 року було обрано редактором газети «Колос» – Біловус Надію Борисівну, журналіста з багаторічним досвідом роботи й фаховою освітою. Творчий колектив часопису пройшов період змін і створив Приватне підприємство «Редакція газети «Колос», яке діє уже майже сім років. Часопис «Колос» вже двічі за результатами Всеукраїнського галузево-аналітичного центру відзначений серед діючих компаній та підприємств регіону Хмельницької області, внесений до реєстру кращих підприємств галузі та відібраний для участі у престижній програмі «Компанія року 2024». Сертифікат «Компанія року» та маркування друкований орган вже одержував у 2020 році, і у цьому 2024-му, на третьому році російсько-української війни.

До 24 лютого 2022 року, після повномасштабного вторгнення, друкована газета «Колос» виходила на восьми шпальтах без перерви чи збоїв, стає «бойовим» вісником регіону та оперативним інформатором і підтримкою жителям новостворених Старосинявської селищної ради (ОТГ) Хмельницького району Хмельницької області та передплатникам. Наразі часопис виходить два рази на місяць, обсягом чотири сторінки.

«Колос» – це єдине періодичне видання в об'єднаній громаді, яке намагається найбільш повно і змістовно висвітлювати багатогранне життя рідного краю. Робота в районній газеті – кожен номер, як у гарячому цеху, бо журналістська праця – це не лише професія, а особливий стан душі, твого серця, коли бажаєш людям донести слово правди, одне слово, захищати інтереси свого народу, рідної країни і землі. Адже журналісти багаті на цікаві зустрічі, захоплюючи враження непересічних співрозмовників. І вже тим ця професія найкраща, що маєш змогу зустрітися і писати.

90 років друкованому виданню – це початок нового шляху, що народилася у ХХ столітті і продовжує свій шлях у ХХІ-му.

Н. Біловус

21 лютого

**Видатний музичний педагог-хормейстер,
диригент, композитор, концертмейстер-
імпрровізатор Борис Романович Ліпман**

До 100-річчя з дня народження

Ліпман Борис Романович (1925 – 2012, м. Кам'янець-Подільський) – видатний музичний педагог-хормейстер, диригент, композитор, концертмейстер-імпрровізатор, учасник Другої світової війни.

Навчався на філологічному факультеті Кам'янець-Подільського педагогічного інституту. Музичну освіту здобув у Кам'янець-Подільській музичній школі, Київському музичному училищі ім. Р. Глієра, Кишинівській державній консерваторії ім. Г. Музіческу (клас Г. Юшкевич). Півстоліття Б. Ліпман присвятив вихованню студентської молоді в Кам'янець-Подільському національному університеті. Був організатором його музично-педагогічного факультету та упродовж 50 років – беззмінним керівником університетської академічної хорової капели.

Б. Ліпман написав багато власних творів, присвячених Україні, подільському краю та рідному місту: на сл. Ю. Альперіна «Місто моєї юності», на сл. К. Грубляк «Посвята», «Осінній вальс», «Останній вальс», на сл. І. Покотила «Цвіте півонія у Кам'янці», а також пісні воєнної тематики «Гранітний солдат», «Бойова-Сімферопольська» та ін. Композитор написав урочисту кантату на честь відродження Кам'янець-Подільського університету «Слава тобі, університет». Характерними рисами його музичної творчості стали інтонаційно-гармонічні фонemi витонченого емоційного ліризму, вираженого темпо-ритмічного характеру, краплин

подільського фольклоризму, а ще – «оркестрового колориту» (акордово-імпровізаційного типу) фортепіанного супроводу.

Б. Ліпман зробив низку аранжувань, обробок українських народних пісень для жіночого, дитячого та мішаного хорів.

Вихованці Б. Ліпмана – випускники різних років музично-педагогічного факультету стали досвідченими вчителями музики, відмінниками освіти України (П. Леонт'єв, І. Нетеча, М. Печенюк, Т. Плющ, П. Ситник, І. Шах, В. Гончарук, М. Мельник, М. Трачук, В. Общанський, П. Гевал, В. Розгон, І. Кікіс, П. Гарбуз, Є. Давибіда, М. Смагитель, Л. Лось, Л. Нев'яда та ін.). Серед його учнів є солісти оперних театрів, артисти філармонічних хорових колективів, лауреати міжнародних конкурсів, заслужені працівники культури, кандидати педагогічних наук (Н. Мельник – Львівська опера, М. Марущак – Черкаська філармонія, В. Котик – відділ культури та освіти Міністерства закордонних справ України, М. Мацейків – старший науковий співробітник Інституту психології АПН України, М. Мельник – заслужений працівник культури України, художній керівник народного хору «Смотрич», Т. Ситник – заслужений працівник культури України, лауреат міжнародних і всеукраїнських пісенних конкурсів та фестивалів, доцент кафедри музики; М. Печенюк – відмінник освіти України, лауреат всеукраїнських пісенних конкурсів і фестивалів, професор кафедри музики; З. Яропуд – кандидат педагогічних наук, лауреат міжнародних і всеукраїнських мистецьких конкурсів та фестивалів, доцент, завідувач кафедри музики; А. Попович, В. Олійник – лауреати міжнародних і всеукраїнських мистецьких конкурсів та фестивалів, викладачі кафедри музики та ін.).

Отже, Б. Ліпман зробив великий внесок у розвиток музично-пісенної культури Поділля та України.

К. Івахова

3 березня

«Мечів ніжнотонних яса...»

*До 105-річчя з дня народження
Герася Соколенка*

Творчий злет його таланту випав на вогненні роки Другої світової війни. Це був час поразок і перемог, час надій і зневіри, час високого піднесення духу й трагічних людських і народних доль.

Усього цього й довелося зазнати поетові Герасеві Соколенку, чиє ім'я, життя і творчість останніми роками лише відкриваються нам з-за густої імлі історії. Книжечкою «Твори поета невідомої долі», яку Леонід Полтава з ним же збережених рукописів упорядкував і видав 1981 року у Нью-Йорку-Філадельфії, розлогими згадками Уласа Самчука у спогадах «На білому коні» та «На коні вороному», ближчими за часом публікаціями в українських часописах («Київ», «Дзвін» та інших), книжкою «Мечів ніжнотонних яса», виданою 2007 року в серії «Хранителі рідного слова», що її засновували обласний літературний музей та обласна організація НСПУ.

Герасим Іванович Шмегельський (таке справжнє ім'я Герася Соколенка) народився 3 березня 1920 року в с. Михля Ізяславського району. У 1937-му закінчив семирічку і разом з батьком працював у Михлівському лісництві. Збирав живицю, а вечорами ходив до середньої школи в Ізяслав.

Саме на той час припадають його перші поетичні публікації під псевдонімом Герась Соколенко – в обласній молодіжній газеті.

Та вже у липні 1941 року поет пише «Баладу» про юних захисників України, полеглих біля станції Крути.

Ці рядки творилися фактично в перші гарячі дні війни.

В архіві управління СБУ по Хмельницькій області зберігається справа, в якій згадується Герась Соколенко як учасник націоналістичного руху. З неї можна дізнатися, що він двічі був арештований гітлерівцями і сидів у в'язниці в Шепетівці, а потім був вивезений на каторжні роботи до Сілезії.

З ув'язнення ж допомагав Герасеві вивільнитись Улас

Самчук, тоді редактор рівненської газети «Волинь». Саме його вплив на ідейне і творче формування Герася Соколенка та його побратима Миколи Болкуна – найбільший, найвідчутніший.

«Рідний Соколенку! Йдіть в дорогу... Йдіть... Вам ще так дійсно мило і широко у цьому світі. Шлях такий розлогий і довгий, а там деś мета...».

Так писав улітку 1942 року Улас Самчук у статті «Розмова з Мартином Іденом», звертаючись до юного поета Герася Соколенка і Миколи Болкуна. Згодом їм він присвятив чимало місць у своїх книгах спогадів «На білому коні» й «На коні вороному».

Обидва поети активно друкувалися не тільки в згаданих подільських газетах, але й у «Заславському віснику», «Новій Шепетівщині», «Волині», «Костопільських вістях», у львівських часописах «Наші дні» й «Дорога», в празькому літературно-художньому місячнику «Пробоем». Згодом Герась Соколенко, вже перебуваючи в м. Шопеніц, Сілезія, де працював на цегельні, публікується в часописі «Дозвілля».

Та голос поета Герася Соколенка замовк одразу ж, як після звільнення радянськими військами з німецького табору, його, хворого, з вадами слуху, мобілізують на фронт і кидають у вогняне пекло. Життя поета обірвалося 20 лютого 1945 року. Похований він в селі Борау, що після війни відійшло до території Польщі.

В. Горбатюк

5 березня

Кавалер п'яти медалей «За відвагу»

*До 105-річчя з дня народження
Остапа Артемовича Данилюка*

Серед тих, хто боронив нашу землю, хто наближав перемогу в роки Другої світової війни – уродженець Красилівщини Остап Артемович Данилюк, який за ратні подвиги нагороджений п'ятьма медалями «За відвагу».

Народився 5 березня 1920 року в с. Малі Юначки в сім'ї

Артема Павловича і Катерини Дем'янівни Данилюків. Був найстаршим, мав ще молодших сестру Марію і брата Дем'яна.

Його дитинство, юність як і в багатьох його ровесників, були наповнені турботою про молодших і безкінечною селянською роботою. Закінчив 5 класів Кременчуківської школи, а в 1938 році – курси водія автомобіля, працював у місцевому колгоспі.

20 жовтня 1940 року Антонінським райвійськкоматом Кам'янець-Подільської області призваний до лав Червоної Армії. Служив у сухопутних військах на західному кордоні в 26-й Сталінській дивізії, яка в 1941 році, після нападу ворожих військ, була вщент розбита. Серед небагатьох, кому пощастило вижити, був й Остап Артемович Данилюк.

Згодом були важкі бої за оборону блокадного Ленінграда у складі 76-го протитанкового винищувального полку. В листопаді 1941 року поставку в місто життєво необхідних вантажів стали здійснювати дорогою через замерзле Ладозьке озеро. Це була 30-кілометрова дорога, яка стала для ленінградців справжньою дорогою життя. Серед тих, хто доставляв вантажі у місто був Остап Артемович Данилюк.

Для багатьох його товаришів та дорога стала останньою, адже майже кожен рейс здійснювався або під мінометним обстрілом, або під нальотом ворожої авіації. Інколи автомобілі з вантажем провалювалися під лід. Ще багато років поспіль легендарні «полуторки» діставали з дна озера, а бронзову копію такого автомобіля встановили на березі озера як пам'ятник подвигу, який щодня здійснювали звичайні люди на військово-автомобільній дорозі № 101.

Свою першу медаль «За відвагу» отримав 28 серпня 1943 року. У наказі по 482-му армійському мінометному полку Північно-Західного фронту від 28 серпня 1945 року № 010 йдеться про таке: «Від імені Президії Верховної Ради СРСР нагороджую медальною «За відвагу» водія артилерійського парку червоноармійця Данилюка Остапа Артемовича за те, що він у бою з 18 по 21 серпня 1943 року поблизу с. Пенне, в умовах бездоріжжя, без сну і відпочинку, під безперервним обстрілом противника перевіз на своєму автомобілі та своєчасно доставив на вогневі позиції понад 700 мін і завжди уміло виводив з-під

обстрілу свій автомобіль».

Другу медаль «За відвагу» отримав 4 квітня 1944 року. У наказі по 64-му армійському винищувально-протитанковому артилерійському полку № 012-Н від 20 червня 1944 року в пункті 11 знаходимо: «...нагородити медаллю «За відвагу» шофера червоноармійця Данилюка Остапа Артемовича за те, що його автомобіль за останні 4 місяці пройшов понад три тисячі кілометрів, не мав жодної поломки і капітального ремонту. Під сильним артобстрілом противника, безпосередньо в бойові порядки батареї на пряму наводку підвіз понад 6000 снарядів».

Через два місяці, 20 червня 1944 року за наказом № 012 Н, відважний шофер нагороджений третьою медаллю «За відвагу». А далі були міста і села Латвії, Литви, Білорусії, Польщі, Чехословаччини.

Дві наступних медалі «За відвагу» отримав 19 лютого (наказ № 03 Н) і 17 травня 1945 року (наказ № 09 Н). Перша з них за зразкове виконання бойових завдань і вчасну доставку боєприпасів під час визвольних боїв у Польщі та Німеччині. У наказі про нагородження п'ятою медаллю «За відвагу» сказано, що від 18 січня до 16 травня 1945 року його автомобіль не зазнав жодної поломки чи аварії, пройшовши понад 2000 кілометрів. І це в бойових умовах, під обстрілом ворожої артилерії і майже суцільного бездоріжжя!

День перемоги зустрів у Празі. Додому повернувся восени 1945 року. У сім'ї Остапа Артемовича і Ганни Олександрівни народилося два сина Володимир і Василь.

Як пригадує його старший син Володимир, батько працював від зорі до зорі, особливо восени, коли на полях радгоспу, який також входив до структури заводу, копали солодкі корені. Користувався великим авторитетом і повагою в колективі і в керівництва заводу. А ще Володимир Остапович розповів, що тема війни в їхній сім'ї була заборонена. Батько ніколи нічого не розповідав про ті роки, не ходив у школу на зустрічі. Проте трепетно зберігав у картонному ящику посвідчення про нагороди, 4 вітання Президентів України Леоніда Кучми та Віктора Ющенка, грамоти, медалі, газетні вирізки, вітальні листівки. А ще – нагороди: медалі «За звільнення Праги», «За перемогу над Німеччиною», орден

Вітчизняної війни II ст. і медалі «За відвагу». Ніхто в селі, районі не знав про нагороди Остапа Артемовича. І тільки в січні 1999 року, коли він потрапив до військового шпиталю, спілкуючись з сусідами по палаті він обмовився, що серед бойових нагород у нього є п'ять медалей «За відвагу». Тоді й дізнався, що йому належать пільги, якими користуються особи, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною.

Усі, хто знав і пам'ятає Остапа Артемовича, згадували його з повагою. 19 листопада 2008 року, на 89 році життя, відійшов у вічність відважний фронтовик, працювита і скромна людина Остап Артемович Данилюк. Проте його пам'ятають ті, з ким працював, жив поряд, кому дарував тепло своєї душі.

Г. Косюк

Література

1. **Косюк Г.** Рокам ніколи пам'яті не стерти // Красилівський вісник. – 2020. – 3 берез.

2. **Косюк Г.** Остап Данилюк – кавалер чотирьох медалей «За відвагу» // Красилівський вісник. – 2015. – 8 трав.

25 березня

Вірна донька України

*До 100-річчя з дня народження
Ніни Олександрівни Русіної*

Ніна Олександрівна Русіна народилася 25 березня 1925 року. У 1941 році закінчила Старокостянтинівську загальноосвітню школу № 3, а вже у 1942 році її вивезли до нацистської Німеччини. Проте після закінчення Другої світової війни на Батьківщину повернулася не відразу: її залишили регулювальницею на дорогах Німеччини, згодом завідувала складом. І тільки у 1947 році повернулася у рідне село.

Працювала механізатором в місцевому колгоспі, згодом – дояркою, де за високі надії молока від кожної корови була нагороджена орденом Леніна.

З 1955 року працювала завідуючою свинофермою в тому

ж колгоспі. За високі досягнення з виробництва м'яса її нагороджено високим званням Героя Соціалістичної Праці з врученням другого ордена Леніна, потім ордена Жовтневої революції, багатьох грамот. Понад 15 років очолювала первинну організацію ветеранів колгоспу.

Почесна громадянка міста Старокостянтинова.

С. Звезда

28 березня

Керував, будував, але спорт не забував!

*До 90-річчя з дня народження
Віктора Денисовича Барбалюка*

Віктор Денисович Барбалюк – фундатор розвитку спорту з вільної боротьби в області, заслужений працівник фізкультури і спорту, відмінник народної освіти України, «Людина року – 2012», почесний громадянин м. Хмельницький (2016), кавалер ордена «Дружби народів» та багатьох інших нагород.

Народився Віктор Денисович у с. Червоногірка Вінницької області.

Сім'я проживала в м. Проскуріві, під час Другої світової війни довелося багато переїжджати, і лише у 1947 році випала нагода повернутися на Хмельниччину, у м. Славута, де Віктор продовжив навчання у середній школі.

Після закінчення Львівського державного інституту фізкультури і спорту Віктора направляють до м. Хмельницький тренером-викладачем з вільної та греко-римської боротьби ДСТ «Авангард». Він гуртує навколо себе ентузіастів спорту, і вони самотужки облаштовують волейбольний і гандбольний майданчики.

Згодом його обирають заступником голови облради ДСТ «Авангард», а через пару років – директором єдиної на той час спортивної міської школи, під керівництвом якого споруджуються нові баскетбольні і волейбольні майданчики, тенісний корт, а на березі річки Плоска відкриється спеціальна спортивна школа № 4 з велоспорту, веслування на байдарках та

каное. За ініціативи В. Барбалока у 1971 р. вводиться в експлуатацію спорткомплекс на вул. В. Пилипчака.

У липні 1982 р. В. Барбалока обирають заступником міського голови. На цій посаді пропрацював до 1990 р. Опікувався питаннями освіти, культури, охорони здоров'я.

З 1995 р. – голова Президії обласного відділення міжнародної Асоціації ветеранів фізичної культури і спорту «МАФіС».

За його ініціативи відкрито Музей спортивної слави на стадіоні «Поділля», дошку пошани видатних спортсменів на вул. Проскурівській, організовано тематичні пробіги, естафети заслужених спортсменів області з метою вшанування ювілейних та пам'ятних дат.

Нагороджений Золотим Знаком «МАФіС».

А. Гордова

31 березня

Історію творять особистості

*До 90-річчя з дня народження
Вілена Петровича Ройзмана*

Народився майбутній технічний геній 31 березня 1935 року у місті Летичеві у родині службовців. Після закінчення Харківського авіаційного інституту Вілен Петрович працював у Запорізькому машинобудівному конструкторському бюро «Прогрес», де взяв безпосередню участь у створенні й випробуванні авіаційних двигунів нового покоління. На основі цих досліджень в 1964 р. він захистив кандидатську дисертацію і видав книгу «Вібрація і врівноваження роторів авіадвигунів».

З квітня 1970 року з моменту заснування Хмельницького вищого артилерійського командного училища і по жовтень 1986 року – завідувач створеної ним кафедри опору матеріалів і деталей машин. Професор В. П. Ройзман вдало поєднував педагогічну діяльність з науковою. Його праці і винаходи відкрили нові наукові напрямки в галузі балансировочної техніки і надійності, в радіоелектроніці. Двотомна монографія

«Основи балансировочної техніки», підготовлена в співавторстві з видатними вченими, стала енциклопедичним посібником. Ці роботи були об'єднані в докторську дисертацію, яку він захистив у 1979 році, а в 1980 році йому було присвоєно вчене звання професора. Вчений активно долучився до створення на базі Хмельницького національного університету Національного комітету України з машинознавства у складі світової наукової організації ІFToMM.

Професор В. П. Ройзман впродовж багатьох років очолював наукову школу «Динаміка і міцність машин, приладів та радіоелектронної апаратури». В значній мірі саме завдяки титанічним зусиллям Вілена Петровича в галузі наукових пошуків відзначалася позитивна динаміка якісних і кількісних показників розвитку всіх основних напрямів діяльності університету. Це стало підставою для надання Хмельницькому державному університету статусу національного.

Багато енергії професор В. П. Ройзман приділив вирішенню суто радіоелектронних проблем і довів необхідність викладати на радіотехнічних факультетах інженерні дисципліни. Приклад сумних наслідків незнання прикладної механіки фахівцями в галузі електроніки виявився хоча б у тому, що не в нас, а за кордоном з'явилися перші зразки високоточної зброї. Там були створені лазерні установки для відпрацювання систем наведення ракет, де довгий час не вдавалося одержати необхідної точності через те, що лазерні промені внаслідок вібрації були розмитими і повільно ухилялися від установленого положення. Вілен Петрович зібрав навколо себе видатних фахівців, які тепер працюють у США: математик Л. Д. Вайнгортин, експериментатор М. І. Хавкін, програміст Р. В. Гудіч та інші. Вони стали серцевиною його шкіл. Завдяки такому підбору кадрів професору В. П. Ройзману вдалося спільно вирішувати найрізноманітніші наукові проблеми.

З 1986 року професор В. П. Ройзман працював спочатку завідувачем кафедри опору матеріалів і теоретичної механіки Хмельницького національного університету, а згодом створеною ним кафедрою прикладної механіки, пізніше кафедрою радіотехніки та зв'язку. Завдяки професору В. П. Ройзману відкрито новий напрямок в теорії і практиці динаміки роторних

систем. Вчений збагатив науку новими ідеями, що згодом були реалізовані в конструкціях або технологіях виготовлення продукції військово-промислового комплексу і народного господарства.

Вчений гідно представляв Україну на всесвітніх конгресах, конференціях і інших міжнародних наукових форумах у США, Англії, Франції, Німеччині, Японії й інших країнах. Вілен Петрович отримував особисті гранти в підтримку своєї наукової діяльності від США, Єврокомісії, НАТО, Швейцарії, Австрії, Норвегії, Японії, NASA, Англії, Канади.

В останні роки життя професор В. П. Ройзман видав навчальний посібник з прикладної механіки для студентів Хмельницького національного університету. Видано також навчальний посібник з опору матеріалів для курсантів Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького. Схвальну оцінку наукової спільноти отримала тритомна монографія «Міцність в електроніці», в якій вчений узагальнив свій 50-літній досвід роботи в цій галузі.

Професор В. П. Ройзман був провідним вченим нашої країни в галузях балансіровочної техніки і міцностної надійності в радіоелектроніці, чимало років був єдиним у країні доктором технічних наук у цих галузях знань, досвідченим вихователем наукових кадрів. Під його керівництвом захищені півсотні кандидатських і 8 докторських дисертацій. Наукова діяльність професора В. П. Ройзмана гідна подивування. Його роботи з балансіровочної техніки підготували ґрунт для багатьох наукових відкриттів. Перелік його наукових праць містить понад 400 назв. Багато з них стали класичним надбанням світової науки.

Науковий авторитет професора В. П. Ройзмана стрімко зростав з роками напруженої праці. Держава високо оцінила наукові заслуги свого славного сина. Йому присвоєно почесне звання заслуженого діяча науки і техніки України, він обраний академіком Міжнародної академії інформатизації.

Професор В. П. Ройзман працював не тільки в Хмельницькому національному університеті радіотехніки, а і в Київському національному технічному університеті «Київський політехнічний інститут» на кафедрі прикладної фізики і в

Національній академії Державної прикордонної служби України ім. Богдана Хмельницького на кафедрі загальнонаукових і загальнотехнічних дисциплін. Поряд з цим здійснював наукове керівництво міжнародними науковими проектами ряду європейських країн. Він був членом редакційної колегії технічних журналів «Вібрації в техніці і технологіях» та «Вісник Хмельницького національного університету».

9 жовтня 2020 року наш славетний земляк відійшов у вічність. Все свідоме життя професор В. П. Ройзман робив все залежне від нього, щоб достойно прислужитися українському народові, розвитку освіти і науки. Він збагатив науку важливими і цінними відкриттями, став всевітньовідомим вченим, авторитетним дослідником, активним громадським діячем, мудрим педагогом, патріотом рідної землі.

В. Григоренко

Література

1. **Григоренко О. П.** Професор В. П. Ройзман – видатний представник наукової еліти нашої держави // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. праць. – Кам’янець-Подільський, 2004. – Т. 4. – С. 164-170.
2. **Григоренко О. П.** Творчі висоти вченого // Вібрації в техніці та технологіях. – Вінниця, 2005. – № 1. – С. 82.
3. **Григоренко О. П.** Професор В. П. Ройзман – видатна постать нашої держави // Матеріали XII Подільської історико-краєзнавчої конференції. – Кам’янець-Подільський, 2007. – Т. 1. – С. 491-498.
4. **Григоренко О. П.** Професор Ройзман // Проскурів. – 2015. – 26 берез. – С. 13.

2 квітня

Польські знаменитості з Антонінської землі

*До 130-річчя з дня народження
Віктора Юзефа Подоскі*

Віктор Юзеф Подоскі (Подоський) народився 2 квітня (згідно з іншими даними 21 березня) 1895 року в Антонінах Заславського повіту, зараз селище Антонінської ОТГ, в родині Леона та Октавії (в дівочтві Домбровської). В 1913 році закінчив середню школу Павла Хшановського у Варшаві, а потім розпочав навчання на механічному факультеті Королівського технічного коледжу та в університеті м. Глазго.

Після закінчення першої світової війни, був зарахований до польської армії. Брав участь у польсько-більшовицькій війні у складі 1-го полку Креховецьких уланів. Наприкінці 1920 року закінчив офіцерську школу верхової їзди в Грудзензі. На той час був звільнений в запас. 1 грудня 1920 року отримав звання молодшого лейтенанта кавалерійського резерву за вислугу років. В 1923 – 1924 роках був офіцером запасу 1-го Креховецького уланського полку в Августові.

У часи незалежної Другої республіки Польщі почав працювати на дипломатичній службі. З жовтня 1921 до жовтня 1925 року – контрактник Польської військової місії в Лондоні, виконував також обов'язки військового аташе. Згодом навчався у Лондонській школі економіки та політичних наук. З жовтня 1925 до серпня 1928 року був стажером Політичного департаменту МЗС у Варшаві, а з липня 1926 року – референтом. Викладав англійську мову у Варшавській школі економіки. В 1928 – 1929 роках – секретар Польської дипломатичної місії в Москві. В 1929 – 1931 роках – секретар Польської дипломатичної місії у Вашингтоні. Далі робота на посадах керівників різних відділів МЗС Польщі.

Був експертом з англійської мови в Міністерстві закордонних справ, публікувався в пресі. В кінці липня 1932 року був обраний членом правління Польсько-японського товариства. В 1930-і роки очолював соціальну секцію Клубу чиновників польської дипломатичної служби.

24 серпня 1939 року мобілізований в 1-й полк Креховецьких уланів у званні лейтенанта, пізніше направлений до Міністерства закордонних справ і відбув у Канаду, де раніше був призначений генеральним консулом Генерального консульства Республіки Польща в Монреалі. Обіймав цю посаду в часи Другої світової війни. Пізніше був призначений уповноваженим послом і уповноваженим міністром Республіки Польща в Канаді.

В 1944 – 45 роках перебував на посаді керівника американського департаменту МЗС Польщі в Лондоні. Після закінчення Другої світової війни був позбавлений польського громадянства, залишився у вигнанні в Канаді, будучи консулом і послом Польщі в Оттаві. Був активним у житті польської діаспори у вигнанні.

Помер 2 серпня 1960 року в Оттаві. Похований на цвинтарі Нотр-Дам в Оттаві (Канада).

За заслуги перед Польською державою нагороджений золотим Хрестом Заслуги, пам'ятною медаллю за війну 1918 – 1921 років, медаллю Десятиліття здобутої незалежності, кавалер ордена «Зірка Румунії».

В. Лавринчук

17 квітня

Багатогранний світ творчості Марії Дем'янюк

До 55-річчя з дня народження

Марія Дем'янюк – українська письменниця, поетеса, кандидат філологічних наук, член Національної спілки письменників України, член Всеукраїнської громадської організації «Спілка християнських письменників України» (СХПУ).

Марія Борисівна народилася 17 квітня 1970 року у невеликому містечку Баранівці Житомирської області. Спочатку було навчання у Баранівській середній школі № 1, а далі здобула вищу освіту у Житомирському державному педагогічному інституті імені І. Я. Франка, Рівненському державному

гуманітарному університеті. У 1995 – 1999 рр. навчалася в аспірантурі Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. Захистила дисертацію на тему «Еволюційні процеси в українській прозі кінця ХІХ – початку ХХ ст.».

Зараз Марія Борисівна мешкає у місті Хмельницький.

Крім наукової та викладацької діяльності, Марія Дем'янюк присвятила себе літературній творчості. Вона є авторкою збірок «Кленова пісня», «Акварельні візії», «Світань», дитячих збірок «Марійчині казки», «Небесна чудасія», «Гомінка стежинка», «Наші друзі з Ельфїрії», «Арончикова скарбничка», «Оберіг для татусів», книг віршів і пісень «Джерельце доброти» (слова Марії Дем'янюк, музика Миколи Ведмедері), книги «Синергія гуманізму, етики та естетики як основа діяльності СХПУ» тощо. Усі книги письменниці наповнені добром, ніжністю і тонким відчуттям навколишнього світу.

Авторка також друкувалася в журналі «Дніпро», літературно-художніх альманахах, а також у «Сімейній газеті», «Пізнайко», «Колобочок» та «Казковому вечорі», «Вечірній казці» тощо.

Марія Борисівна була учасником багатьох літературних фестивалів та конкурсів. Зокрема, учасниця фестивальної частини Першого поетичного конкурсу-фестивалю Якова Бузинного (м. Луцьк, 2015), лауреатка Літературної християнської премії 2018 року, лауреатка І ступеня в номінації «Поезія для дорослих» ІІІ Всеукраїнського літературно-поетичного конкурсу-фестивалю Якова Бузинного (м. Луцьк, 2018), лауреатка літературно-мистецького конкурсу імені Всеволода Нестайка (2019), ІІ місце у номінації «Поезія для дітей» ХІ-го Всеукраїнського літературного фестивалю-конкурсу «Поетичний рушник» (2021), ІІ місце у номінації «Поезія для дітей» ХІ-го Всеукраїнського літературного фестивалю-конкурсу «Поетичний рушник» (2023).

Поезія авторки світла й ніжна, і цим світлом вона прагне поділитися з читачами. Це письменниця, зустрічі з якою завжди сповнені щирості, тепла. Не зважаючи на те, яка аудиторія: дорослі чи малюки, слухачі Марії Борисівни не можуть не захопитися її творчістю та не поринути чи то в поетичний, чи то в казковий світ її творів. Микола Кульбовський писав про

письменницю: «Вона вміє розірвати ланець реальності і бачити навколишній світ не спектрально (багатоколірно, багатовимірно), як у дорослих, а по дитячому діаметрально: світло-темрява, добро-зло... Марія Дем'янюк від природи наділена інтуїцією відчувати дитячий дивосвіт по дитячому. І це великий дар Божий!».

Л. Данилюк

25 квітня

Віктор Флентін – все життя в спорті

До 70-річчя з дня народження

25 квітня 1955 року в сім'ї службовців – батька-юриста Володимира Васильовича Флентіна та матері-педагогині Ольги Петрівни Галушко, які проживали в м. Хмельницькому, народився син Віктор, якому доля назначила шлях спортивної кар'єри у регіональному, всеукраїнському та світовому масштабі, хоча й в цивільній та військовій службі, закінчивши Хмельницький технологічний інститут побутового обслуговування за спеціальністю «технологія машинобудування, металорізальні верстати та інструменти», працював інженером-конструктором виробничого об'єднання «Катіон», а з 2012 року, пов'язав долю з військовою службою (полковник у відставці), з виходом на військову пенсію нарешті активно зайнявся громадською діяльністю патріотичної та спортивної діяльності.

Тут варто зазначити, що Віктору завжди вдавалося успішно поєднувати навчання в школі, технічному вузі, роботу інженера-конструктора та військову кадрову службу із заняттям спортом. Він був багаторазовим призером всеукраїнських змагань ФСТ «Буревісник», «Зеніт», «Динамо» з легкої атлетики, багатоборства ГПО, службово-прикладних багатоборств, а також був факелоносцем олімпійського вогню XXII Олімпійських ігор (1980 р.) в місті Хмельницькому, в 1983 році встановив рекорд Хмельницької області в бігу на 800 м. Водночас почав детально пізнавати спорт, предметно

досліджуючи різні спортивні видання вітчизняного та зарубіжних газет і журналів, беручи активну участь у різноманітних предметних вікторинах та конкурсах, створюючи власну спортивну книгозбірню та ставши постійним читачем обласної універсальної наукової бібліотеки ім. М. Островського.

У травні 1994 року Віктор Флентін долучився до спорту ветеранів. Протягом 1995 – 2013 років взяв участь у 16 чемпіонатах світу та Європи серед ветеранів, здобув понад 50 перемог на всеукраїнських та міжнародних турнірах серед однолітків в бігу на стадіоні, в приміщенні, на шосе та в метаннях, став переможцем і призером I Європейських ігор майстрів (ветеранів) 2008 року в Мальме (Швеція) та на чемпіонаті світу 2006 року в Лінці (Австрія), неодноразово оновлював рекорди України для різних вікових груп серед чоловіків у бігу на середні дистанції та в естафетах. До речі, Віктор Володимирович до цих пір виступає на міських та обласних змаганнях з плавання, дуатлону, кульової стрільби, лижних перегонів. За цей час у власному щоденнику зафіксував 472 змагання з легкої атлетики та багатоборств, побував у всіх областях України, багатьох республіках колишнього СРСР, відвідав біля 30 країн світу, де мав можливість ознайомитися з багатьма спортивними особистостями, спортивними спорудами, цікавими історичними пам'ятками, а підсумки таких поїздок висвітлювалися в республіканських та місцевих засобах масової інформації та на телебаченні.

Здобуті знання та досвід наш ювіляр постійно використовував і використовує в організації та проведенні спортивно-масових заходів, поширенні ідей олімпізму і зорового способу життя серед молоді і дорослого населення обласного центру та нашого регіону через заняття спортом, проведення різноманітних естафет, турнірів, екскурсій, олімпійських кроків, виставок, спорт файлів «Хмельницький спортивний» на місцевому телебаченні тощо.

Просвітницька і журналістська діяльність ювіляра проводиться через його активну і плідну роботу на громадських засадах з 2010 року як відповідального секретаря і першого заступника голови обласного відділення Національного олімпійського комітету України; із 1994 року – першого віце-

президента, члена президії Федерації легкої атлетики Хмельницької області; із 1997 року – керівника Клубу ветеранів легкої атлетики краю; із 1996 року – члена президії обласної організації Асоціації ветеранів спорту України; із 2003 року – члена Асоціації спортивних журналістів України.

Необхідно також зазначити, що Віктор Флентін вважав і вважає, що його громадська діяльність не звичайна декорація участі у цих формуваннях, а активна і дієва віддача своїх сил, досвіду і вміння в організації і проведенні низки конференцій спортивної тематики, облаштуванні стендів і поповненні експонатами «Музею спортивної слави Хмельниччини», підготовці інформаційно-біографічних статей щодо ювілярів – уславлених спортсменів, фахівців фізичної культури і спорту області до щорічного «Календаря знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини», підготовці 18 довідкових матеріалів про уславлених спортсменів-олімпійців до «Енциклопедії сучасної України», ініціював і був організатором численних фотовиставок і обласних спортивних конкурсів, а заснований ним обласний Клуб ветеранів легкої атлетики був й нині є одним з найкращих клубів в Україні. Як член Національної спілки журналістів України Віктор Флентін щорічно подає 160-180 матеріалів на спортивну тематику в газеті «Подільські вісті», «Проскурів», «Поділля-спорт», «Спорт ветеранів України», а на вебсайті НОК України протягом кожного року розміщується понад 40 різноманітних інформацій про спортивне життя нашого краю.

Із лютого 2024 року Флентін Віктор Володимирович став членом міської організації Національної спілки краєзнавців України. Як бачимо, його внесок на краєзнавчій ниві за роки активної діяльності вагомий і плідний.

Водночас за багатогранний особистий внесок в розвиток фізичної культури і спорту, Олімпійського руху, просвітницької діяльності та спортивної журналістики, популяризацію здорового способу життя, волонтерську діяльність він нагороджувався державними та громадськими організаціями Почесними грамотами, ювілейними відзнаками, медалями, неодноразово визнавався лауреатом всеукраїнських конкурсів на спортивну тематику, в 2013 році став лауреатом міської

премії імені Богдана Хмельницького у галузі краєзнавчих досліджень.

Ю. Блажевич

3 травня

Бібліотечне краєзнавство Хмельниччини як невід’ємне життєве кредо

*До 90-річчя з дня народження
Тетяни Варфоломійівни Логвиненко*

3 травня 2025 року виповнюється 90 років від дня народження Логвиненко Тетяни Варфоломійівни, заступника директора з наукової роботи Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки, яка зробила значний внесок у розвиток краєзнавчої бібліографії обласної наукової бібліотеки та краєзнавчої діяльності бібліотек області. Бібліотекар-практик, знаний в Україні краєзнавець-дослідник, організатор зведеного краєзнавчого каталогу бібліотек області, укладач бібліографічних покажчиків про край, – віддала близько сорока років бібліотечній професії, тридцять з яких у Хмельницькій обласній універсальній науковій бібліотеці.

Тетяна Варфоломійівна Логвиненко народилася 3 травня 1935 року в с. Черняхів Кагарлицького району Київської області у сім’ї службовця. Після звільнення Хмельниччини у 1944 році, сім’я Тетяни Логвиненко переїздить з евакуації Алтайського краю в м. Полонне, що на Хмельниччині. Там проходять її дитячі роки, де у 1953 році вона закінчує Полонську середню школу № 1. Два роки після закінчення школи Тетяна працює лаборантом та старшою піонервожатою у середніх навчальних закладах м. Полонне, шукаючи свій подальший професійний шлях.

Обравши професію бібліотекаря, у 1955 році Тетяна Варфоломійівна вступає до Львівського культосвітнього технікуму, який успішно закінчує у 1957 році. Молодим спеціалістом бібліотечну діяльність розпочала на посаді завідуючої Новолабунської сільської бібліотеки Полонського

району. Паралельно трудову діяльність поєднувала з навчанням у Харківському державному бібліотечному інституті (1959 – 1964 рр.), де здобула вищу освіту за спеціальністю бібліотекознавство з присвоєнням кваліфікації бібліотекаря і бібліографа вищої кваліфікації. Енергійного, ініціативного молодого фахівця сільської бібліотеки не могло не помітити обласне керівництво. В травні 1963 року за наказом Хмельницького обласного управління культури Тетяну Варфоломійвну переведено на посаду бібліотекаря-методиста в Хмельницьку міську центральну бібліотеку, згодом вона очолила читальний зал цієї ж бібліотеки.

25 січня 1966 р. видано наказ Міністерства культури УРСР № 5н «Про заходи поліпшення діяльності обласних бібліотек Української РСР», де було затверджено примірну структуру обласної бібліотеки, надано статус наукового та методичного центру для бібліотек області. В цей же рік в Хмельницькій державній обласній науковій бібліотеці ім. М. Островського при бібліографічному відділі створено сектор краєзнавчої літератури. За наказом Хмельницького обласного управління культури № 286 22 грудня 1966 року Тетяну Логвиненко переведено до обласної бібліотеки на посаду завідуючої сектором краєзнавчої літератури. Саме з цієї посади розпочинається її трудовий шлях в ОУНБ. В цей період активно ведеться пошук нових форм роботи з читачами-спеціалістами, починаючи з 1969 року регулярно проводяться краєзнавчі п'ятниці, які згодом переросли у клуб «Краєзнавець», що об'єднав краєзнавців-науковців і аматорів читацьких активів. У роботі клубу брали участь члени обласного історико-краєзнавчого товариства, лектори, вчителі-історики, студентська та робітничка молодь. Ведеться альбом «Літопис Хмельниччини за ... рік», до якого заносяться найважливіші події, що відбулись в області, до кожної дати складається бібліографія. Ведуться папки з газетних публікацій: «Орбіта краєзнавця», «Герої Соціалістичної Праці», «Літературна Хмельниччина» та ін. Приділяється значна увага виявленню та аналітичному розпису наукових збірників праць, книг та періодики на предмет краєзнавства. Здійснюється інформаційна робота з підготовки щомісячних бібліографічних списків літератури «Хмельниччина

на сторінках центральної та республіканської преси». У 1969 р. за ініціативи Міністерства культури Української РСР Хмельницька обласна бібліотека визначена базою з вивчення ефективності використання рекомендаційної бібліографії в роботі з окремими групами читачів.

У 1962 році вийшла постанова ЦК КПУ № 16 / 18-3 «Про видання "Історії міст і сіл Української РСР"», в роботу якої включились обласні бібліотеки та зіграли вагомую роль у її підготовці. В Україні очолювала цю роботу Державна історична бібліотека України, яка спільно з Інститутом історії АН України розробила методичні рекомендації щодо організації роботи обласних бібліотек з надання допомоги авторам "Історії міст і сіл Української РСР". В той час, під керівництвом завідуючої сектором краєзнавчої літератури Тетяни Логвиненко, в центрі уваги була інформаційна допомога обласній редакції колегиї у написанні історичних нарисів і довідок про край, апробація і наукове редагування текстів до енциклопедичного видання «Історія міст і сіл Української РСР. Хмельницька область». Для укладачів замовлялась література з інших бібліотек країни, складались списки нової літератури; здійснювались виїзди для роботи з виявлення та обліку літератури про край в архівні, музейні, бібліотечні установи міст України Києва, Львова, Житомира, Вінниці та ближнього зарубіжжя, велась переписка з вченими, письменниками – вихідцями з Поділля. Надавалась допомога зі складання допоміжних покажчиків до видання. В результаті кропіткої роботи фахівців краєзнавчого сектору було створено Зведений краєзнавчий каталог (ЗКК), який активно використовується читачами і сьогодні. За активну роботу над історією краю та посильний внесок у підготовку фундаментальної наукової праці «Історія міст і сіл Української РСР. Хмельницька область» Тетяна Варфоломійвна була нагороджена грамотою Президії Верховної Ради УРСР.

Робота над виданням «Історія міст і сіл Української РСР. Хмельницька область» дала поштовх новому етапу розвитку краєзнавства, зокрема бібліотечного. Сектор краєзнавчої літератури Хмельницької обласної бібліотеки переріс у відділ краєзнавчої літератури, який у 1974 році очолила Тетяна Варфоломійвна. Вона ще з більшим зусиллям занурилась у свою

улюблену справу, приділяла увагу координації доукомплектування фонду краєзнавчою літературою, виявленню дореволюційної літератури про Поділля, організації зведеного краєзнавчого каталогу, виданню краєзнавчих бібліографічних покажчиків. Проводиться кропітка робота з наповнення Зведеного краєзнавчого каталогу Хмельницької ОУНБ, здійснюються виїзди у м. Київ до бібліотек Інституту історії, республіканської історичної бібліотеки. В центрі її уваги була підготовка ретроспективної бібліографії Хмельниччини. Вона є укладачем щорічних краєзнавчих бібліографічних посібників: «Література про Хмельницьку область ... рік», «Календар знаменних та пам'ятних дат Хмельниччини на ... рік», низки посібників із серії «Видатні особистості краю», зокрема «Наші земляки – Герої Соціалістичної Праці» та ін. Створено краєзнавчий депозитарій (1975 р.). У жовтні 1976 р. проведено триденне заняття обласної школи передового досвіду з бібліотечного краєзнавства на базі Шепетівського району. Активна робота бібліотек Хмельниччини з питань краєзнавства позитивно відзначена у Довідці про роботу бібліотек системи Міністерства культури УРСР у 1976 – 1978 роках, популяризація краєзнавчих видань, створення краєзнавчих кімнат, куточків, проведення краєзнавчих днів та краєзнавчих читань, засідань краєзнавчих клубів тощо. Додатковий імпульс бібліотечному краєзнавству надали прийняте 1978 року «Положення про краєзнавчу роботу бібліотек системи Міністерства культури Української РСР» та «Положення про зведену краєзнавчу картотеку централізованої бібліотечної системи» (1981).

Наступним етапом її діяльності стає посада заступника директора з наукової роботи Хмельницької ОУНБ (1978 – 1991 рр.). Тетяна Варфоломіївна зосереджувалась на питаннях науково-дослідної і науково-методичної роботи. Займалась науковими дослідженнями з формування та використання книжкових фондів, з питань інформаційного забезпечення спеціалістів народного господарства, доукомплектування фонду краєзнавчою літературою, організацією науково-методичної діяльності області, виданням краєзнавчих посібників та ін. Брала активну участь у громадському житті бібліотеки, була

головою первинної організації, членом Президії обкому союзу працівників культури, наставником молодих бібліотекарів.

За безпосередньої участі Тетяни Логвиненко проведено: наукове дослідження «Вдосконалення науково-інформаційного обслуговування вчених і спеціалістів сільського господарства» (1978 р.), республіканське міжвідомче дослідження «Радянський читач-робітник України початку 80-х років» (1982 – 1983 рр.), обласну міжвідомчу науково-практичну конференцію «Книжковим фундам – постійну увагу» (1984 р.), впроваджено в практику роботи нову бібліотечно-бібліографічну класифікацію (ББК) (1985 р.), введено форматно-порядкову систему розстановки у відділі книгозбереження обласної наукової бібліотеки; республіканську конференцію бібліотекарів-краєзнавців «Краєзнавча робота бібліотек – фактор патріотичного і інтернаціонального виховання населення» (1989 р.).

За багаторічну сумлінну працю, високий професіоналізм, заслуги у розвитку бібліотечної справи нагороджена медалями «За трудову відзнаку» (1976), «За доблесну працю» (1970), значком Міністерства культури СРСР «За відмінну роботу» (1972) та іншими відзнаками.

Життя кожної людини – це не лише вік, а й ціла життєва історія, сповнена досвідом, мудрістю та безліччю незабутніх моментів. Таким воно було і у нашої колеги. На жаль, 6 жовтня 2024 року на 90 році життя Тетяна Варфоломійвна пішла у засвіти та залишила по собі світлу пам'ять та вагомий внесок у розвиток бібліотечної справи Хмельниччини.

О. Баворовська

Література

1. **Бібліотека і час** : ювілей. зб., присвяч. 100-річчю з часу заснування Хмельницької ОУНБ імені М. Островського. – Хмельницький, 2001. – 116 с., іл.

2. **Від читальні до наукової бібліотеки** : інформ. покажч. бібліогр. видань Хмельницької ОУНБ ім. М. Островського за 1954 – 2011 / уклад. В. Мельник. – Хмельницький, 2011. – 48 с.

3. **Логвиненко** Тетяна Варфоломіївна // Бібліотека – наша доля : довідник / упоряд. О. О. Баворовська. – Хмельницький, 2021. – С. 79. – (До 120-річчя з часу заснування Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки).

4. **Хмельницька ОУНБ** у двох століттях: документи і матеріали / Департамент інформ. діяльності, культури, національностей та релігій Хмельниц. облдержадмін.; Хмельниц. ОУНБ. – Житомир, 2021. – 124 с. – (До 120-річчя з часу заснування бібліотеки).

7 червня

Іван Прокоф'єв – літературознавець, критик і поет

До 70-річчя з дня народження

Іван Петрович Прокоф'єв народився 7 червня 1955 року в селянській родині в селі Загоряни Новоушицького району. У 1971 році успішно закінчив Косиковецьку середню школу і став студентом філологічного факультету Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту.

У студентські роки Іван Петрович проявив глибокий інтерес до поетичної творчості, друкував свої твори на сторінках періодичної преси і вже тоді зрозумів, що словами не можна легковажити. Після навчання (1976) працював у сільських школах Хмельниччини. З початку 90-х перейшов на викладацьку роботу в Кам'янець-Подільський національний університет ім. Івана Огієнка на кафедру української літератури, тепер історії української літератури та компаративістики. У 2001 році закінчив аспірантуру і отримав науковий ступінь кандидата філологічних наук, згодом йому присвоїли вчене звання «доцент», і до 2016 року він працював в університеті, де крім наукової вів активну громадську діяльність. Понад 15 років керував університетською літературною студією. За його підтримки свої перші кроки в літературі зробили відомі нині поети Андрій Бондар, Оксана Почапська.

Девізом поетичної творчості І. Прокоф'єва стали рядки з

«Поезії» Андрія Малишка: «Поезія – це діло совісне, не грайся нею безпричинно». З кінця 90-х років його творчість стала активною та результативною. З цього часу його вірші, статті щорік по кілька разів з'являються на сторінках всеукраїнської періодики. У 1998 році вийшла окрема збірка поезій «Відблиски», а у 2004 – «Підводне саяво». З 2005 року Іван Петрович є членом Національної спілки письменників України. Про його твори схвально відгукувалися знані письменники, критики, літературознавці – Борис Грищук, Микола Мачківський, Віталій Нечитайло, Мар'ян Красуцький, Олексій Чехівський. З-під його пера вийшла ще не одна збірка поезій, а саме: «Лабіринт» (2009), «Зелений шум» (2012), «Лабораторія» (2016), «Міра» (2017), «Центр ваги» (2019), «Стежка в пісках» (2019), «Знаки» (2023). Певний підсумок своєї творчості Іван Петрович зробив у двотомнику «Вибрані твори» (2021).

Він збагачує скарбницю української мови перекладами творів з чеської Ярослава Сейферта, польської Леопольда Стаффа, французької Ежена Гільвіка, латвійської Ояра Вацієтіса та Іманта Зієдоніса.

Крім поетичної творчості він має широкі літературознавчі зацікавлення з різних питань теорії та історії мистецтва слова. Його дослідницька увага зосереджувалася на явищах неокласицизму і модернізму у світовій поезії, художніх відкриттях письменників. Власна поетична творчість допомагає йому проникнути у глибину поетичних творів інших письменників, що забезпечує наукову новизну його досліджень. Наукові статті публікувалися в журналах «Слово і час», «Вітчизна», «Дніпро», «Київ», «Дзвін»; газетах «Літературна Україна», «Українська літературна газета», численних наукових збірниках. І. Прокоф'єв опублікував понад два десятки статей про творчість Леоніда Миколайовича Талалая, українського поета, лауреата Національної премії імені Т. Г. Шевченка і монографію «Поетика Леоніда Талалая»; понад півсотні статей стосувалися творчості В. Базилевського, П. Перебийноса, П. Грабовського, О. Олесья, П. Тичини, В. Кобилянського, В. Свідзінського, Мацуо Басьо, П. Верлена, Р. Даріо, Л. Стаффа, Ю. Тувіма, Ф. І. Лорки, Я. Сейферта, О. Вацієтіса та ін.

Його досвід – приклад ефективного поєднання мистецької

і наукової творчості.

Іван Петрович Прокоф'єв є лауреатом Всеукраїнської премії в галузі літературної критики імені О. Білецького, обласної премії імені М. Годованця у галузі літературної діяльності, популяризації української мови та обласної літературної премії імені В. Булаєнка.

В. Маковська

Література

1. **Рарицький О.** Іван Прокоф'єв – поет і дослідник літератури // Іван Огієнко і сучасна наука та освіта : наук. зб. – Кам'янець-Подільський, 2021. – Вип. 18: серія історична і філологічна. – С. 169-183.

2. **Рарицький О.** Явища міжлітературної взаємодії у поетичному дискурсі Івана Прокоф'єва // Святослав Караванський – борець за волю, борець за мову (до 100-річчя від дня народження українського мовознавця, журналіста, дисидента) : матеріали науково-краєзн. конф., 8 груд. 2020 р., м. Хмельницький. – Житомир, 2020. – С. 138-149.

3. **Рарицький О.** Творчість Івана Прокоф'єва: інтертекстуальний аспект // Іван Огієнко і сучасна наука та освіта : наук. зб. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка, 2019. – Вип. 16: серія філологічна. – С. 338-345.

10 червня

Квіти творчості Маргарити Шеверногої

До 50-річчя з дня народження

Життєва дорога Маргарити Шеверногої складалася насичено й цікаво. Мінялися країни, міста, захоплення.

Маргарита Володимирівна народилася 10 червня 1975 року в Новосибірську в родині залізничників. У вересні того ж року родина переїхала на Одещину, тож дитинство Ріти Каменевої минуло в причорноморських степах і лагідних морських хвилях. До 5 років дівчинка росла з дідусем і бабусею

в селі Міщанці, де на всю вулицю було троє дітей, та й із тими гратися заборонено. Зате були книги. Навчившись читати в трирічному віці, Маргарита поринула в чудовий вигаданий світ, у якому прагне залишатися й дотепер. Бабуся – Гликерія Тимофіївна – була незмірним джерелом народної мудрості; травниця, рукодільниця, сама писала пісні, грала на гітарі, вела щоденник. Часто вечорами влаштовували імпровізовані концерти, тож чи варто дивуватися, що дівчинка виросла артистичною, веселою щебетухою і «ходячою енциклопедією», як потім називали її в школі. «Кругла» відмінниця, переможниця предметних олімпіад, активна учасниця художньої самодіяльності, займалася волейболом, танцями, відвідувала театральну студію, мріяла зніматися в кіно, навіть виступала з цирковими номерами в жанрі ілюзії.

Писати вірші почала дуже рано, ще до школи; власне, як тільки навчилася писати, постійно римувала. Намалює бабусин портрет – внизу віршована присвята. Проте дівчинка мала смак: одразу вирішила, що прекрасною поетесою їй не стати, а посередністю – не хоче. Тож вірші залишалися в нотатниках, не читані ніким, окрім найкращої подруги. Лише в старших класах виявила талант, пишучи сценарії до шкільних заходів, для виступів команд КВК.

У 1992 році із золотою медаллю закінчила Першотравневу середню школу і вступила на філологічний факультет Одеського державного університету імені І. І. Мечникова. Мріяла стати журналісткою, мандрувати світом; була активісткою студентського туристичного клубу «Крокус», де, окрім походів, важливу роль грала художня самодіяльність. І знову писала сценарії, пісні, співала, танцювала... Недовго. У 2000 році одружилася і переїхала на Хмельниччину. Одразу пішла працювати до Кривчицької школи.

1997 року закінчила ОДУ, народила сина. Через два роки вступила на факультет української філології Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету імені І. І. Огієнка. Диплом про другу вищу освіту отримала 2001 року.

Переїздити до Кам'янця-Подільського не схотіла, хоч і мала квартиру в місті, бо хто ж навчатиме дітей у селі? З 1995 до 2019 року мешкала в селі Кривчик Дунаєвського району.

5 років працювала в Кривчицькій школі, 17 років – у Гутояцковецькій ЗОШ (15 із них – заступником директора з навчально-виховної роботи), ще 3 роки – у Рахнівському навчально-виховному комплексі. Була керівником творчої групи вчителів української мови та літератури Дунаєвського району, автором і упорядником багатьох методичних посібників. Постійно організовувала шкільні, сільські й районні культурно-просвітницькі заходи, на які запрошувала місцевих письменників, артистів, висвітлювала в пресі культурне життя дунаєвської спільноти. Багато років була кореспондентом газети «Дунаєвський вісник».

Повернулася до поетичної творчості після життєвої кризи: коли з'ясувалося (на щастя, помилково), що жити залишилося не більше десяти років, вірші самі полилися на папір. Уперше друком поезія з'явилася на сторінках літературного часопису «Дніпро», згодом заповонила літературно-художні альманахи, українські й міжнародні: «Склянка Часу*Zeitglas», «Чорнильна хвиля», «Літера «Т», «TekstOver», «Медобори», «Вінтаж», «Скіфія», «Мовою серця», «Харківський міст» та багато інших. Наразі бібліографія нараховує понад 700 найменувань, серед яких поетичні й прозові твори, переклади, рецензії, літературно-критичні статті, публіцистичні матеріали.

З вересня 2019 року мешкає у м. Києві. Працює учителем української мови та літератури, зарубіжної літератури в ТОВ «Київська загальноосвітня приватна школа І-ІІІ ступенів «Британська міжнародна школа – Київ, Печерськ».

Учасниця Дунаєвського літературно-мистецького об'єднання «Сонях» імені Володимира Бабляка з 2012 року, Всеукраїнської творчої спілки «Конгрес літераторів України» (2015 – 2021), Української асоціації письменників художньо-соціальної літератури Західного регіону (2016 – 2022), Київського літературного клубу «КЛК» (з 2019 року).

Членкиня Національної спілки письменників України з 2019 року.

Авторка 6 книжок: «Вогненних мрій вітрила» (2013), «Луна» (2014), «Тільки ти повертайся» (2017), «Повертайся» (2017), «Вогненні квіти» (2018), «Мавка в мегаполісі» (2019); перекладів – «Ти поклич – і я прийду» (2016) і «В очах жіночих

не сльоза» (2017); упорядник і перекладачка «Антології сучасної польської поезії» (2021).

Активна учасниця і переможець літературних конкурсів «Дорожні історії» (2016), «Малахітовий носоріг» (2016), «Мовою серця» (2016), Міжнародного конкурсу короткої прози від видавництва «Склянка Часу*Zeitglas» (2016), Всеукраїнського літературного конкурсу ім. Леся Мартовича (2016), «Новела по-українськи» (2018), «Лицар Карпат» (2018), «Житомир TEN» (2018), «Алея зірок України» (2023), «Сонце Сократа» (2024) та ін.

Брала участь у літературних фестивалях «Слово єднає» (Хмельницький, 2015 – 2023), «Мовою серця» (Івано-Франківськ, 2016), «Інтерреальність» (Київ, 2017 – 2021), «Сакура-фест» (Мукачеве, 2018 – 2021), «Липівські читання» (Полтава, 2018), «Карпатський Пегас» (Нагуєвичі, 2018), «Поділля OPEN» (Кам'янець-Подільський, 2018 – 2019), «Lviv Music & Poetry Week» (Львів, 2019) та інших заходах.

На вірші Маргарити Шеверногої написано понад 30 пісень композиторами Геннадієм Володьком, Володимиром Улановським, Михайлом Люшнею, Володимиром Куклюком та іншими.

В. Міхалевський

Література

1. **Національна спілка** письменників України : біобібліогр. довід. / гол. ред. В. Клічак. – Київ : Український письменник, 2023. – С. 567.

2. **Члени Національної** спілки письменників України: Хмельницька область : біобібліогр. довід. / Упр. культури, національностей, релігій та туризму Хмельниц. облдержадмін.; Хмельниц. ОУНБ. – Хмельницький : Стрихар А. М., 2019. – С. 77-78.

3. **«Поділля OPEN-2019»** – фестиваль шанувальників книги // Фортеця. – 21 берез. 2019 р. – № 12 (273). – С. 6.

4. **Слово єднає!** : Хмельниц. літературно-публіцист. альм. / Хмельниц. міська рада; Упр. культури і туризму; Хмельниц. міська централіз. бібліотечна система; ред.-уклад. :

Т. С. Козицька, В. Ц. Міхалевський. – Хмельницький : Цюпак А. А., 2018. – С. 232-233.

5. **Ящишена Н. М.** Нехай у житті завжди буде місце для поезії // Дунаєвський вісник. – 3 трав. 2018. – № 18 (10978). – С. 2.

12 червня

ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ОСВІТЯНИНА

*До 85-річчя з дня народження
Володимира Федоровича Ясюка*

Володимир Федорович – ветеран праці, член президії ради ветеранської організації Новоушицької селищної територіальної громади, голова селищної ветеранської організації.

Ясюк Володимир Федорович народився 12 червня 1940 року в с. Каламаринка Хмельницького району в багатодітній селянській сім'ї.

Після закінчення семирічки, Володимир розпочав трудову діяльність у місцевому колгоспі помічником тракториста. Після закінчення училища та здобуття спеціальності тракториста-машиніста широкого профілю працював механізатором. Згодом служба в армії, після – студент Новоушицького технікуму механізації. По закінченню учбового закладу працював у Новоушицькому технікумі механізації на посадах майстра практичного навчання, лаборанта лабораторії «Ремонт машин».

В 1978 році закінчив Кам'янець-Подільський сільськогосподарський інститут, а у 1992 році – педагогічний факультет Української сільськогосподарської академії.

З вересня 1973 по 1986 рр. – викладач креслення. Розробив і запровадив використання функціональної музики під час занять, що сприяло підвищенню працездатності студентів. Цю методику включено до методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України.

У 1986 – 1998 рр. викладав матеріалознавство і технологію конструктивних матеріалів, впроваджуючи власні методики; у 1999 – 2014 рр. завідував заочним відділенням.

Його працю відзначено багатьма нагородами, грамотами та подяками. За активну позицію в суспільно-громадському житті, чуйність, вирішення життєвих проблем ветеранів здобув авторитет і повагу жителів територіальної громади.

В. Смішко, О. Місінкевич

15 червня

Юрій Телячий – український педагог, науковець, громадський діяч

До 55-річчя з дня народження

Сучасний український історик-краєзнавець, освітянин-управлінець, громадський діяч, патріот-інтелігент, доктор історичних наук, професор, заслужений працівник культури України, академік Української академії історичних наук, голова Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Юрій Васильович Телячий народився 15 червня 1970 р. у с. Лисець Дунаєвецького району Хмельницької області. Його батьки – шановані в селі інтелігенти: Василь Іванович – агроном-садівник, Надія Степанівна – бібліотекар. Освіту здобував поетапно, наполегливо й успішно: вісім класів закінчив у Лисецькій восьмирічній школі, з 1985 року – у Хмельницькому педучилищі, після армійської служби – на історичному факультеті Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту (1991 – 1996). Його з ще не завершеною вищою освітою запросили на вакантну посаду вчителя історії Лисецької загальноосвітньої школи І-ІІІ ст. Влився у краєзнавчий рух, надрукував перші наукові праці, у співавторстві – нарис історії рідного Лисця. Як кращий випускник був занесений до факультетської Книги пошани, вчена рада надала йому рекомендацію для вступу в аспірантуру. Темою дисертації за порадою професора М. Г. Кукурудзяка обрав «Реформування української загальноосвітньої школи в роки національно-демократичної революції: історичний аспект (1917 – 1920)».

У 1997 році став директором Михайлівської

загальноосвітньої школи I-II ст., а невдовзі – рідної Лисецької ЗОШ I-III ст. 2000 року за ініціативи та організації Юрія Васильовича у Лисецькій ЗОШ був відкритий відновлений сільський історико-краєзнавчий музей. Написав і видав нарис історії Лисецької церкви Різдва Пресвятої Богородиці. У листопаді того року в спеціалізованій вченій раді Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича під науковим керівництвом після смерті М. Г. Кукурудзяка професора О. М. Завальнюка успішно захистив дисертацію і здобув науковий ступінь кандидата історичних наук.

З того ж 2000 року в стінах новоствореного Хмельницького гуманітарно-педагогічного інституту, очолюваного М. М. Дарманським, розпочалася науково-педагогічна праця Юрія Васильовича Телячого. У березні 2001 року обійняв посаду завідувача новоствореної кафедри менеджменту освіти. 2004 року вчена рада обрала його вченим секретарем. 2005 року отримав атестат доцента, вступив у докторантуру Кам'янець-Подільського державного університету. 2008 року став проректором Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Підготовка і захист 10 квітня 2015 р. у спеціалізованій вченій раді Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича докторської дисертації «Участь української літературно-мистецької інтелігенції в національно-культурному відродженні (1917 – 1921 рр.)» за наукового консультування члена-кореспондента НАН України, доктора історичних наук, професора В. М. Даниленка активізували наукову працю Ю. В. Телячого. 2009 року став членом Національної спілки краєзнавців України, обійняв посаду заступника голови Хмельницької обласної організації НСКУ, набув дійсного членства в Центрі дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка. Наполегливо працював над індивідуальним дослідницьким проектом, пов'язаним із малознаним Петром Івановичем Холодним (1876 – 1930), його державницькою, педагогічною, науковою і мистецькою діяльністю, зініціював проведення всеукраїнського круглого столу «Петро Іванович Холодний (1876 – 1930 рр.):

життя в ім'я України». Видав ґрунтовне монографічне дослідження «Українська літературно-мистецька інтелігенція в національно-культурному відродженні (1917 – 1921 рр.)».

2016 року Ю. В. Телячий за наслідками конкурсу в Києві обійняв посаду начальника управління контролю за діяльністю вищих навчальних закладів Державної інспекції навчальних закладів України, з червня 2018-го – директора департаменту контролю у сфері вищої, фахової передвищої освіти і освіти дорослих Державної служби якості освіти України. Очоловав дунаєвецький осередок громадської організації «Земляцтво Хмельниччини» в м. Києві. 2017 року на VI з'їзді Національної спілки краєзнавців України був обраний до складу президії Спілки.

Активно займається Юрій Васильович Телячий і науковими дослідженнями. У його доробку понад 300 наукових праць, у тому числі 29 окремих видань.

Початок повномасштабного збройного вторгнення російських окупаційних військ в Україну 24 лютого 2022 року змінив життя народу, болюче відбився й на долі Ю. Телячого. З поверненням із Києва до Хмельницького 2 червня 2022 року очолив місцевий кооперативний торговельно-економічний інститут, у жовтні 2022 року був обраний головою Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України.

Ю. В. Телячий удостоєний ряду державних і відомчих відзнак. Указом Президента України йому присвоєне звання «Заслужений працівник культури України». Нагороджений нагрудними знаками Міністерства освіти і науки України «Відмінник освіти України» та «За наукові досягнення», Андріївською медаллю Державної прикордонної служби України «За віру та вірність», медаллю «Europa virtutibus unita» Міжнародної асоціації почесних докторів, професорів та сенаторів, благодійників з Німеччини, Австрії, Польщі та Швейцарії, а також відзнаками закладів вищої освіти України: орденами «Григорій Сковорода», «Князь Володимир Мономах» Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди, медаллю «За наукові досягнення» Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова, ювілейною медаллю Державної пенітенціарної служби України, медаллю М. М. Дарманського «За наполегливість в

науці» (ХГПА). Серед відзнак – медаль до 90-річчя створення Дунаєвського району Хмельницької області, орден «Святого Юрія Переможця». Він – лауреат трьох обласних премій імені Костя Широцького (в галузі мистецтвознавства, фольклору й етнографії), імені Миколи Дарманського (в галузі освіти і науки, номінація «Кращий науковець»), імені Дмитра Прилока (у галузі журналістики). Краєзнавча робота дослідника вшанована званнями «Почесний краєзнавець України», «Почесний краєзнавець Хмельниччини», ювілейною медаллю «90 років журналу «Краєзнавство».

За активну патріотичну та громадянську позицію, підтримку Збройних сил України, волонтерство, участь у силах територіальної оборони Хмельниччини в умовах війни росії проти України впродовж 2022 – 2024 років Юрій Телячий нагороджений Грамотою Верховної Ради України, медаллю Державної прикордонної служби України «За сприяння в охороні державного кордону України», медаллю Української Спілки ветеранів Афганістану «За звитягу», почесними відзнаками командування 36-го окремого стрілецького батальйону ЗСУ, медалями «Воїн Добра» і «Волонтерська доблесть».

Своє 55-річчя Юрій Васильович Телячий зустрічає у розквіті інтелектуальних, творчих сил, орієнтований на подальший розвиток освіти, науки й культури, краєзнавчого руху Хмельниччини й України та з вірою в Перемогу.

О. Завальнюк, В. Прокопчук

Література

1. **Прокопчук В. С.** Юрій Васильович Телячий – голова Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України // Краєзнавець Хмельниччини : науково-краєзн. зб. / [гол. ред. Ю. В. Телячий, відп. ред. В. С. Прокопчук, В. Р. Адамський та ін.]. – Хмельницький, 2022. – Вип. 14. – С. 33-35.

2. **Завальнюк О. М.** Ювілейні рубежі Ю. В. Телячого / О. М. Завальнюк, В. С. Прокопчук // Хмельницькі краєзнавчі студії : науково-краєзн. зб. – Хмельницький, 2020. – Вип. 26. – С. 4-15.

3. **Юрій Телячий** – український історик, освітянин-управлінець, громадський діяч : біобібліогр. покажч. –

Хмельницький : Мельник А. А., 2020. – 78 с. – (Серія: Подвижники краєзнавчого руху на Поділлі; вип. 1).

4. **Прокопчук В. С.** Юрій Телячий: горизонти життя і діяльності // Матеріали I-ої міжнародної наукової історико-краєзнавчої конференції «Місто Хмельницький в контексті історії України». – Хмельницький, 2016. – С. 415-420.

5. **Юрій Телячий:** учений-історик, педагог, краєзнавець / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка. – Хмельницький : Мельник А. А. 2015. – 75 с. – (Серія: Видатні випускники КПНУ ім. І. Огієнка).

23 червня

Бібліотекар ХХ століття: доля і покликання

*До 90-річчя з дня народження
Леонадії Іванівни Билинки*

23 червня 2025 року виповнюється 90 років знаній бібліотекарці міста, колишній директорці міської ЦБС – Билинці Леонадії Іванівні. Понад 30 років працювала вона в бібліотеках Хмельницького: завідувачкою бібліотеки № 3 (мікрорайон Гречани), заступником директора по роботі з дітьми у центральній дитячій бібліотеці (до централізації – дитяча бібліотека № 5), директоркою міської ЦБС (з 1978 – 1985 рр.).

Дитинство Леонадії Іванівни було важким. У 1935 році її батько, Іван Гнатович Вишневський (поляк за національністю) був висланий, як неблагонадійний для радянського уряду, з селища Оринин Кам'янець-Подільського району (тодішньої Кам'янець-Подільської області) у Біломоро-Балтійський виправно-трудоий табір (ВТТ). Мати, Олена Йосипівна Вишневська, будучи вагітною, добровільно поїхала у заслання за чоловіком. У далекому від рідного Поділля поселенні Піндуші (Медвеж'єгорський район, Карелія) й народилася Леонадія Іванівна. У 1937 році Івана Гнатовича засудили так званою «трійкою» до 10-ти років ув'язнення, які він відбував у таборах Каргополя Архангельської області, звідки 1944 року був

відправлений до штрафного батальйону. Лише у 90-х роках доньці вдалося домогтися реабілітації батька.

Війна змусила шестирічну дівчинку разом з мамою евакуюватися до Комі АРСР через Онезьке озеро.

У спецпоселенні Леокадія і Олена Йосипівна Вишневіські дочекалися закінчення війни. Радянська влада не дозволяла переселенцям залишати місце спецпоселення; тікати було складно, адже всі особисті документи переселенців зберігалися в коменданта. Та Олена Вишневіська твердо вирішила повернутися з донькою додому, тож випросила відпустку і без документів з дитиною добралася до Проскурова.

Перше повоєнне десятиліття було нелегким – хліб по картках, відсутність власного житла, погане постачання побутових товарів; неспівставні з мізерною оплатою праці ціни робили недосяжним навіть той мінімум, що з'являвся на прилавках. Та водночас для Леокадії у той важкий період знайшлася відрада – спілкуванням з друзями, а, найголовніше, довгоочікуване повернення батька, якого дівчинка вперше побачила лише 1949 року, коли їй було вже 14 років. Саме Іван Гнатович порадив доньці вступити до культосвітнього училища в Кам'янці-Подільському, бачачи її жагу до книг та читання.

У 1956 році Леокадія Іванівна закінчила училище з відзнакою. Так відбувся прихід у професію, почалося становлення бібліотечного фахівця. Жодного разу потім вона не пошкодувала про обрану спеціальність і завжди наголошувала, що бібліотекар – ідеальна професія для жінки.

Першим місцем роботи молоді фахівчині, згідно з направленням, була Городоцька районна бібліотека для дорослих. Згодом Леокадія Іванівна працювала інспектором у Городоцькому відділі культури та інспектором по бібліотеках у Хмельницькому обласному управлінні культури. Водночас навчалася у Харківському бібліотечному інституті, який закінчила 1961 року. У Харкові зустріла і своє кохання – Бориса Івановича Билинку, з яким прожила в щасливому шлюбі цілих 63 роки. Після народження 2-х дітей (сина Сергія і доньки Олени) продовжила працювати в бібліотеках міста.

За понад 40 років діяльності Леокадії Билинки (Вишневіської) на бібліотечній ниві Хмельниччини було

реалізовано багато подій та проєктів – від різноманітних заходів для виробничих колективів, зокрема радгоспу у Гречанах, де організовували читання художньої літератури, створювали червоні кутки, займалися оформленням плакатів про передовиків; участі у самодіяльності до відкриття нових бібліотек у місті у 60-70-х роках; виступів на обласних, профспілкових трибунах, перед бібліотекарями, вчителями, батьками; організації роботи ЦБС на початку 80-х років тощо.

За час перебування Леокадії Іванівни на керівних посадах з 1965 – 1986 рр. у місті було відкрито 10 нових бібліотек: у мікрорайонах Дубове (№№ 9, 15), Ракове (№№ 13, 14), Виставка (№№ 8, 12), Гречани (№ 16), Центр (№ 11), у Південно-Західному районі (№№ 7, 10). Відкриття нових бібліотек потребувало підбору та ремонту приміщень, їх оформлення; оздоблення сучасними меблями; забезпечення бібліотек технічними засобами; укомплектування літературою, кадрами; організації роботи та багато іншого. На початку 1980-х років додався ще й процес переведення каталогів та фондів на нові класифікаційні таблиці ББК. Координація та кооперація діяльності ЦБС міста з метою підвищення якості обслуговування різних категорій користувачів, сприяння розвитку та подальшій централізації методичної, інформаційно-бібліографічної, краєзнавчої діяльності, покращення МТБ та багато інших питань знаходились у колі відповідальності Л. І. Билинки як директорки ЦБС (1978 – 1985 рр.).

Перебуваючи на керівних посадах, Леокадія Іванівна багато уваги приділяла роботі з кадрами, сприяючи їх моральному стимулюванню, мотивації до подальшого навчання у ЗВО, підвищенню кваліфікації бібліотечних працівників не тільки публічних, а й шкільних і профспілкових книгозбірень, а також активно співпрацювала з міським відділом освіти. Під час керівництва Л. І. Билинки діяла міжвідомча рада, засідання якої відбувалися щокварталу разом з міським відділом культури, який тоді очолював П. Я. Слободянюк. Активна і творча діяльність керівниці сприяла підвищенню іміджу міських книгозбірень серед громади міста, обласних, відомчих бібліотек.

Сьогодні Леокадія Іванівна перебуває на заслуженому відпочинку. Багато років була учасницею аматорського хору

ветеранів війни та праці «Надвечір'я» Хмельницького міського будинку культури. У 80 років у рідній центральній міській бібліотеці опанувала роботу на ПК і, не зважаючи на вік, знаходиться у вирі культурного життя.

О. Айвазян

Література

1. **Натхненні** любов'ю до дітей : довідник про завідувачів бібліотек для дітей області / Департамент інформ. діяльності, культури, національностей та релігій Хмельниц. облдержадмін., Хмельниц. обл. б-ка для дітей ім. Т. Г. Шевченка, Хмельниц. обл. від-ня ВГО УБА. – Хмельницький, 2023. – 188 с.

2. **Билинка** Леокадія Іванівна // Постаті бібліотечної плеяди. Директори бібліотек Хмельницької області : довідник / Департамент інформ. діяльності, культури, національностей та релігій Хмельниц. облдержадмін. [та ін.]. – Хмельницький, 2021. – С. 47-48.

3. **Айвазян О. Б.** З історії централізації публічних бібліотек м. Хмельницького // Хмельницькі краєзнавчі студії : науково-краєзн. зб. / Нац. спілка краєзнавців України [та ін.]. – Хмельницький, 2020. – Вип. 26. – С. 32-45.

4. **Вишневський** Іван Гнатович // Реабілітовані історією : у 27 т. Хмельницька область. Кн. 3 / редкол.: Гаврішко В. Д. (голова) [та ін.] ; упоряд. : Л. Л. Місінкевич, Р. Ю. Подкур. – Хмельницький, 2010. – С. 799.

26 червня

Шайнога Віталій Мусійович – педагог-практик і організатор освітянської галузі Хмельниччини

До 105-річчя з дня народження

26 червня виповнюється 105 років з дня народження Віталія Мусійовича Шайноги, відомого на Хмельниччині педагога-практика, експериментатора, організатора освітянської галузі, який зробив вагомий внесок в реформування навчально-

виховних закладів області, зміцнення їх матеріально-технічної бази. Народився він в мальовничому селі Човгузів Теофіпольського району тоді ще Подільської губернії.

Батько, Мусій Сильвестрович, був невтомним трудівником. Повернувшись з фронтів імперіалістичної війни, працював у своєму господарстві, а також по найму теслею. Мати, Марія Гигівна, господарювала вдома. Трьох дочок не вдалося їм вберегти від голоду, тому Віталій виховувався єдиною в сім'ї дитиною, і зболені горем батьки всю любов віддавали йому.

Навчався Віталій спочатку у Човгузівській початковій школі, а після переїзду батьків у новозбудоване село Антонівку перевівся до місцевої, аналогічної, в якій одразу ж став одним з кращих учнів. Початкову школу закінчив з випередженням – за два роки. Згодом пішов навчатися у Новоставецьку середню школу, якою пишалися всі, а особливо учні, адже була вона однією з перших десятирічок, створених на той час в регіоні.

Школа дала В. М. Шайнозі міцні знання, і він у 1936 році вступив до Одеського педагогічного інституту. В тому, що обрав професію вчителя, не було випадковості. Пощастило Віталію Мусійовичу і з талановитими наставниками. Вони вчили майбутніх педагогів премудроців найгуманнішою в світі професії не лише в інститутських аудиторіях, але й безпосередньо в школах.

Кінець 30-х років виявився надзвичайно напруженим, а 1939 рік – багатим на історичні події і соціальні потрясіння. За розпорядженням міністра освіти Молдавії В. М. Шайногу направляють у Домницьку школу Рибницького району учителем історії. І це в неповні 19 років. Здійснилася його далека дитяча мрія. Педагогічний колектив зустрів нового педагога привітно. Неоціненну допомогу отримав Віталій Мусійович від педагогів-наставників цієї школи. Згодом, був призначений заступником директора з навчально-виховної роботи. Інтерес учитися і навчати дітей у нього залишився на все життя.

З перших днів війни пішов служити в армію. Проїшов фронтовими дорогами тисячі кілометрів рідної землі. Був важко поранений. Під час медичного огляду його визнали непридатним до служби в армії. Так, з 1942 року Віталій

Мусійович був призначений директором Новоуспенівської школи Абулакського району Оренбурської області.

В 1944 році отримав виклик до райкому партії і перший секретар повідомив В. М. Шайнозі про можливість повернення на Україну. Віталій Мусійович прийняв з задоволенням пропозицію. Повернувшись на Україну був призначений на посаду завідувача Теофіпольським райвно.

У червні 1948 року був обраний першим секретарем Проскурівського міськкому комсомолу. Віталій Мусійович Шайнога завжди реально оцінював ситуації і, як правило, помилявся рідко.

Маючи досвід організаторської і керівної роботи в березні 1965 року Віталій Мусійович був затверджений на посаду завідуючого Хмельницьким обласним відділом освіти. Кредо його життя – бути не пасивним спостерігачем, а послідовно і вперто торувати стежку, по якій йшли б інші, молодші, визначаючи, що перед ними була гідна поваги і похвали людина.

В. М. Шайнога жив інтересами суспільства, вирішуючи ті чи інші завдання. Суспільно-політична діяльність педагога здійснювалась через різноманітні громадські доручення, постійні чи тимчасові, вони за багато десятиріч роботи завжди виконувались сумлінно. Майже 30 років він був депутатом обласної ради, 15-им членом виконкому. Це дуже допомагало при вирішенні освітянських проблем.

Особливу турботу проявляв Віталій Мусійович зміцненню педагогічних кадрів, особливо в сільській місцевості. Він розуміє, що успіх можливий, якщо діяти масштабно, комплексно, конкретно. За період його завідування збудовано сотні квартир для вчителів, десятки квартирних будинків.

Під його керівництвом педагогічні колективи області виступили ініціаторами створення комплексу «школа – дитячий садок». Удосконалення навчально-виховного процесу шляхом залучення учнів до продуктивної праці в шкільних майстернях, за його ініціативою були реорганізовані дитячі будинки, створено першу в Україні школу-інтернат для дітей-сиріт.

Віталій Мусійович Шайнога – людина-легенда, скарбниця подільської історії, педагог-новатор, експериментатор,

організатор освітянської галузі Хмельниччини, громадянин-патріот. Маючи неабияке чуття новаторства, започатковував, впроваджував багато прогресивного, на той час сміливого і не знаного. Обласний відділ освіти Віталій Мусійович очолював майже чверть століття (1965 – 1987 рр.). Крім численних бойових нагород, В. М. Шайнога нагороджений орденами Леніна, Трудового Червоного Прапора, Почесними Грамотами Президії Верховної Ради, за активну роботу у Фонді миру нагороджений Почесним знаком та Почесною медаллю Фонду миру СРСР. Віталій Мусійович – Почесний громадянин м. Хмельницький (2001 р.).

І. Шоробура

Література

Берека В. Є. Талант, помножений на працю / В. Є. Берека, І. М. Шоробура. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2005. – 120 с. : фот.

24 липня

Славний син Подільської землі Петро Миколайович Савчук

До 90-річчя з дня народження

24 липня 2025 року – дев'яностоліття Петра Миколайовича Савчука – знаного подільського поета, гумориста і лірика, гострого сатирика і влучного пародиста.

Народився ювіляр в далекому 1935 році у селі Іванівка на Кам'янецьчині (колишній Новоушицький район). Там і розпочинав свій нелегкий трудовий шлях, змалку спізнавши гірку долю напівсироти, обділеного належною турботою і доброю порадою. Проте це не завадило майбутньому письменнику берегти і трепетно рости впродовж всього свого життя зерна доброти, засіяне його батьками ще в довоєнний (сорокові роки ХХ століття) період, коли сім'я Савчуків була у повному складі. Особливо вразив хлопчину вчинок батька під час окупації села німецькими нацистами. Сам вчинок, – адже

Микола Савчук замість рідної сестри добровільно зголосився на відправку в Німеччину, – довгий час був оповитий таємницею за сімома замками для малого Петрика, а згодом вже шановного Петра Миколайовича. В радянські часи ані говорити, ані писати про таке було небезпечно не тільки для себе, але й для родини. Єдиною пам'яткою про батька став «Кобзар» Тараса Григоровича Шевченка, подарований синові перед дорогою в неволю. Цю подію поет згодом описав у вірші «Батьків дарунок», що ввійшов у першу збірку, «Над Дністром», видану Хмельницькоблполіграфвидавтом – було таке видавництво на Поділлі, – у 1989 році.

Дійсно, вдумливо прочитавши «Кобзаря» та порівнявши ставлення царату до пригнобленого панським кріпацтвом українського селянства зі ставленням глашатаїв комуністичних ідеалів до уярмлених рабською працею і драконівськими податками колгоспників, вочевидь, уже зовсім неважко «збагнути нашу правду». Правду про те, що режими гнобителів, незалежно від суспільної формації, мало чим відрізняються між собою, а якщо й відрізняються, то хіба що особливою жорстокістю до підвладних.

Тому здається цілком можливим, що отой «пожовклий від часу Шевченків «Кобзар», став світочем для майбутнього поета, проник у його настіж відкрити, чисту й добру душу, надихнувши для оспівування рідного краю і краян, для звеличування трудівників і нещадного шельмування зловмисників, ледарів, здирників та іншої нечисті, котра, як відомо, пристосовується до будь-яких обставин та історичних реалій без завваги на час.

Поет Петро Савчук – неординарна особистість. З притаманним йому почуттям гумору та самоіронії розповідає у своїх творах про сповнений різноманітними перипетіями шлях до високого поетичного слова, адже перш ніж з усією серйозністю взятися за перо, він освоїв чимало різних професій: був і причіпником сільськогосподарських знарядь, і трактористом, а згодом мотористом у Новоушицькій друкарні, водієм різноманітної автотехніки, слюсарем. Відомий вислів «майстер золоті руки» – то якраз про нього.

Петро Миколайович – доволі скромна людина. Як з

молодих літ, так і в поважному віці. Працюючи звичайним слюсарем в одній із житлово-експлуатаційних контор міста Хмельницького, коли ходив на виклики мешканців, аби полагодити ту чи іншу комунальну техніку та приладдя, ніде й ні перед ким не афішував ані свого захоплення поезією, ані власних досягнень на поетичній та культурній ниві. А їх, досягнень і відзнак, у нього чимало – поет є членом Національної спілки письменників України, лавреатом Хмельницької міської премії імені Богдана Хмельницького, обласних – літературної премії імені Микити Годованця, імені Якова Гальчевського «За подвижництво у державотворенні», Всеукраїнської – імені Степана Олійника. З 2015 року носить високе звання заслуженого працівника культури України.

Тут варто було б зазначити одну з цікавинок, притаманних шановному Петру Миколайовичу стосовно виступів перед публікою. На відміну від теперішніх читців та декламаторів, він не використовує сучасні засоби – набрані на телефоні чи надруковані на паперових носіях тексти творів, а тримає ледь не весь чималий творчий доробок у своїй чіпкій пам'яті. Єдине, чим послуговується – це складений «гармошкою» списочок з першими рядками творів. «Невеличкий» – коли, стоячи на сцені, дістає його з кишені піджака, обережно взявши за верхню частину, то «гармошечка» розгортається ледь не до підлоги. Зала, заінтригована несподіваним і дивним дійством, усміхається, переглядається, і з нетерпінням очікує на виступ поета...

Автору цих рядків не раз доводилось перебувати, так би мовити, в одній упряжці з шановним Петром Миколайовичем, беручи участь у спільних зустрічах з читачами чи то на підмостках монотеатру «Кут» в обласному центрі, чи в школах, клубах, бібліотеках. Тому з повним правом можемо засвідчити щире й доброзичливе ставлення поета до всіх присутніх і таку ж щирю симпатію навзаєм. Отож питань щодо глядацького успіху в Петра Миколайовича не виникає зовсім – він завше затребуваний і популярний без завваги на вік, стать чи професійну належність публіки...

Хочеться ще навести бодай один приклад про те, як скрупульозно працює поет зі словом. Про це, думається, дасть

уявлення епізод, пов'язаний зі створенням збірки «На порозі зими» – тридцятій за числом книжки Петра Савчука.

Глибокої осені 2021 року, дійсно на порозі зими в прямому значенні слова, саме в розпал пандемії ковіду, Петро Миколайович власноруч, як і завжди, підготував машинописний матеріал для майбутньої збірки. Залишилось тільки вчитати його й підредагувати, за необхідності. Зазвичай це не є проблемою, оскільки серед друзів-письменників будь-хто ладен допомогти в добрій справі. Але тут – карантин, ковід. Хтось хворіє, хтось на вулицю й носа не висовує, остерігається. Телефонує поет до автора цих рядків. Пояснює ситуацію. Хоч на той час офіційно ще не належу до письменницького цеху, проте погоджуюсь – тішить довіра, та й як не послухати маститого гумориста, ще й поважного віку. Домовляємось про зустріч, згодом зустрічаємось, дотримуючись карантинних правил: обоє в масках, дистанціюємося, тому без обіймів і ручкання. Забираю машинопис і, опрацювавши, повертаю наступного ж дня. Пояснюю кожне виправлення – десь слово замінив на більш вдале, десь розмір «підігнав» – збоку, як мовиться, видніше. Петро Миколайович уважно слухає, щось заперечує, з чимось погоджується, дякує – йде нормальний процес, нічого особливого в тім немає.

Особливе почалось пізнього вечора – телефонує Петро Миколайович і запитує, чи отримав я щеплення від ковіду і чи здоровий наразі. Здивований, відповідаю: «Так, отримав, і все у мене нормально, здоровий!».

«А в сім'ї вашій ніхто не хворіє?» – цікавиться знову. «Ні, Петре Миколайовичу!» – кажу у відповідь. «Ти ба! – говорить. – А в мене температура піднялась після нашої з вами зустрічі!» – чую в телефоні. – «Завтра йду до лікаря!»...

От тобі й на! – подумалось. Довго не міг заснути, картаючи себе, що погодився на зустріч з людиною літнього віку під час бушування того злощасного ковіду – а раптом «привіз» хворобу шанованому поету?..

Ранок наступного дня теж був особливим – розбудив дзвінок поета, і в телефон увірвався збадьорілий голос: «Я з поліклініки! Вже був у лікаря! Не хвилюйтесь! Температури нема, ковіду нема! Лікар сказав, що то через нервово

перевантаження!..».

«Слава Богу!» – зітхнулось з полегшенням. Тягар спав з душі. Вочевидь, пошук влучного слова, кропітка праця над текстом, тим паче, в поважному віці, може мати й такі наслідки. Добре, що все обійшлося без драматизму...

Невдовзі наклад збірки «На порозі зими» був видрукований з авторською строфою на звороті обкладинки:

Непросте життя, справді. А ця стаття – лиш малесенька крихта з нього. І, на завершення, ще про одну рису Петра Миколайовича – вміння створювати смішні і влучні пародії на серйозні твори серйозних поетів і поетес. Адже це доволі непроста справа – прочитати чужий вірш, заірнути в його глибіню і зуміти вибратись на поверхню, та ще й з доважком. Ніскілечки не заплямувавши автора, підібрати в процесі занурення навіть те, що він, автор, відкинув як непотріб чи не встиг побачити. Ограничити рядки новизною гумористичного спрямування і лагідним подихом свіжоіронічної рими відправити у вільне плавання в бурхливий океан словоспіву.

Тут краще не скажеш, аніж сам Петро Савчук у вірші «Сердитись не варто»: «...Мої прості пародії – це жарти, Які цвітуть на щирій доброті. Тож хай на мене злоби не тримають, Що кілька слів у гумор переллю. Я тільки тим пародії складаю, Чії вірші шаную і люблю». В цих простих словах – весь Петро Савчук: подолянин, віршотворець, ювіляр.

С. Шканій

25 серпня

Його покликання – служити землі і людям

*До 95-річчя з дня народження
Дмитра Гавриловича Литовки*

Умілий організатор сільськогосподарського виробництва Дмитро Гаврилович Литовка пройшов важку життєву дорогу, був причетний до тієї когорти сподвижників праці на землі, які творили історію Подільського краю. Його неординарний хист керівника, далекоглядність і мудрість, принциповість і

виваженість, талант справжнього аграрія, помножений на любов до землі, бажання присвячувати себе людям стрімко вели по життю.

Народився 25 серпня 1930 року у селі Аджамка на Кіровоградщині, коли панували колективізація та голод. Згодом – Друга світова війна, на якій загинув батько і відповідальність за сім'ю довелось взяти тринадцятирічному Дмитру.

Був жаткарем, причіплювачем, вантажником, їздовим у місцевому колгоспі.

Ота перша зароблена дитячими мозолястими руками медаль «За доблесну працю в Великій Вітчизняній війні 1941 – 1945 рр.» – найдорожча відзнака.

У 1955 році закінчив Мелітопольський інститут механізації сільського господарства і працював головним інженером у Самчиківському племінному радгоспі, який за рік реорганізували в обласну сільськогосподарську дослідну станцію.

У 1980-х рр. Дмитро Гаврилович працював першим заступником голови обласного виконавчого комітету, головою обласного агропромислового комплексу та сприяв покращенню роботи галузі сільського господарства, газифікації сіл тощо.

Удостоєний двох орденів Трудового Червоного Прапора, Почесний громадянин м. Хмельницький.

Вийшовши на заслужений відпочинок Дмитро Гаврилович ще сім років працював в агрофірмі «Зоря-кукурудза».

Більше 25 років був активістом обласної організації ветеранів України, підтримував зв'язки з працівниками АПК в районах, чим сприяв ветеранським організаціям виконувати завдання по заготівлі сільськогосподарської продукції спочатку для шпиталю ветеранів Другої світової війни, а з 2014 року для потреб військових шпиталей та ЗСУ. Його авторитет завжди спрацьовував у молодих очільників місцевої влади та господарств.

Л. Садомська, А. Гордова

4 вересня

Трудова звитяга і людська гідність

*До 120-річчя з дня народження
Мусія Веремійовича Підгородецького*

Мусій Веремійович Підгородецький – знана і шанована на Кам'янецьчині людина, новатор аграрного виробництва, багаторічний керівник зразкового колективного підприємства, державницька людина, життєвий приклад і трудова звитяга якого й до сьогодні є зразком наслідування новими поколіннями хліборобів.

Його трудовий шлях розпочався з 15 років, після закінчення церковно-приходської школи у рідному Нігині. Після військової служби у 1930 році працював в місцевому кар'єроуправлінні «Сахкамін», в 1937 році призначений заступником керівника бурякопункту на Вишнівецькому цукровому заводі, в 1939 році – заступником директора Смотрицької МТС. У 1940 році обраний заступником голови Смотрицького райвиконкому. Учасник Другої світової війни.

З 1946 року продовжив працювати головою районної планової комісії. У 1953 році за власної ініціативи очолив колективне господарство у с. Нігин, яке вивів у зразкове багатогалузеве аграрне підприємство. За особливі заслуги у розвитку сільського господарства, впровадження у виробництво досягнень науки і передового досвіду удостоєний звання «Герой Соціалістичної Праці» (1958). Депутат Верховної ради УРСР двох скликань. Проводив активну громадську діяльність, приймав активну участь у виховній роботі з молоддю, був одним з організаторів місцевої ветеранської організації.

Помер 3.10.1996 року, похований у с. Нігин.

В. Ковальчук, В. Шумеляк

10 листопада

**Композитор, аранжувальник народних
пісень, музичний педагог
Іван Францович Гринькевич**

До 85-річчя з дня народження

Гринькевич Іван Францович (10.11.1940, с. Стара Гута Віньковецького району) – композитор, аранжувальник народних пісень, музичний педагог, організатор багатьох аматорських колективів. Після військової служби в морфлоті у 1967 р. з відзнакою закінчив відділ народних інструментів Кам'янець-Подільського культурно-освітнього училища. У 1978 р. закінчив Київський державний інститут культури ім. О. Корнійчука за тією ж спеціальністю.

Працював методистом та директором Віньковецького районного будинку культури. Тут у 1967 р. створив оркестр народних інструментів (понад 30 учасників), якому в 1973 р. було присвоєно звання «народний аматорський». Паралельно в 1971 р. І. Гринькевич створив фольклорно-етнографічний ансамбль «Червона калина», а з 2000 р. і його дитячі колективи-супутники «Маківочки», «Калинонька» і «Барвінок».

У творчому доробку І. Гринькевича більше сотні створених пісень на вірші подільських й українських поетів та на власні тексти. Творча співпраця І. Гринькевича з поетом П. Старостою вилилась у низку цікавих вокально-хорових творів, як-то: «Віньковеччина», «Моя маленька батьківщина», «Воля-воленька», «Провідна зоря», «Мамина пісня», «Я чекаю вас, мамо», «Дітям війни», «Чи пам'ятаєш?», «Любити, вірити, чекати» та інші.

І. Гринькевич став провідним майстером з вокально-хорового відродження великих полотен традиційного народно-обрядового фольклору. Традиції великих хорових циклів і кантат українських класиків, фольклорні джерела народних святкових дійств І. Гринькевич використовує у вокально-хореографічних композиціях «Різдвяний Вертеп», «А вже весна йде», «Купала на Йвана», «Подільське весілля», «Подільські

обжинки» тощо.

Характерна особливість «фольклористицизму» композитора полягає в романтичному розумінні світу музики, який він відображає в простоті звукового матеріалу, вміло поєднуючи лаконічність «застарілих» фонем з сучасними елементами та прийомами в музиці. В основу вокально-хореографічної композиції «А вже весна йде» композитором покладено традиційні подільські веснянки та гаївки: «А вже весна йде», «Здрастуй, Весно», «Ми кривого танцю йдемо», «Під білою березою там чистенько метено», «Ой, у полі вітер віє», «Є в нас гарний садочок», «Ой, летіла пава» та ін. Насичена веселими, жартівливими перегуками між дівчатами і хлопцями, обрядовими хороводами і танцями, музичними переграми композиція символізує радість приходу весни – виражає філософію українського духовно-психологічного менталітету.

В обрядовій вокально-хореографічній композиції «Купала на Йвана» І. Гринькевич створив 11 вокально-хорових дійств, побудованих на традиційних фольклорно-етнографічних замальовках.

І. Гринькевич – духовна, віруюча особистість. За його ініціативи у Вінківцях створено та зареєстровано громаду Свято-Воскресінської церкви, а при ній – професійний церковний хор. Він написав низку духовно-канонічних хорових творів, зокрема: «Многая літа», «Слава Отцю і Сину», «Неопалима купина», «Христос воскрес» та ін. Характерною особливістю цих літургійних артефактів є їх глибока психологічна образність.

У творчому доробку І. Гринькевича провідне місце займають фольклорні образи з оригінально перевтіленими інтонаціями народної музично-пісенної культури. На основі традиційного подільського співу композитор вміло аранжує народно-пісенний матеріал: ліричні, жартівливі пісні, балади («Ой, у лузі», «Ой, ти березо», «Ходить орел понад морем», «Пісня про Подільський коровай», «Ой, ти, горо кремінная», «Зелений дубочок на яр похилився», «Зоре вечірняя», «У полі береза», «Ой, хмарка наступає», «Ой, у полі вітер віє», «Ходить орел понад морем», «Шумить дуб зелений, шумить він гіллями»,

«Посію шавлію», «Ой, ти, дубе, дубе», «Та були в кума бджоли», «Чоловіче, я слаба» та ін.). В аранжуванні застосовує просту гомофонно-гармонічну фактуру, терцеве багатоголосся, характерне для подільського традиційного співу.

Паралельно з роботою у Віньковецькому районному будинку культури, працював викладачем районної дитячої школи мистецтв, Дашковецького філіалу ДШМ, де навчав дітей грі на народних інструментах та вокалу. А ще створив супутники «Червоної калини» – зразковий вокальний ансамбль «Калинонька» із Дашковець та фольклорний гурт «Барвінок» у Віньковецькій школі. Написав низку дитячих вокально-хорових пісень, зокрема: «Одвічні істини» (сл. Н. Фриги), «Сіяв батько жито» (сл. В. Крищенко), «Мамині руки» (сл. П. Дорошенка), «Пливе туман» (сл. М. Сингаївського), «Добрий ранок, земле» (сл. Л. Дрезналь), «Купава» (сл. П. Старости), «Гімн школи», «Дашківці – моє село» (сл. Л. Козловської), «Калинонька» (сл. Б. Слющинського). За свою активну творчу діяльність нагороджений медалями та дипломами лауреата всесоюзних, всеукраїнських оглядів-конкурсів фольклорних та хорових колективів, грамотами Міністерства культури України, Грамотою Верховної Ради УРСР. У 1999 р. І. Гринькевич став лауреатом обласної премії ім. К. Широцького у галузі фольклору. Звання «Заслужений працівник культури України» йому присвоєно у 1988 році.

П. Слободянюк

17 листопада

Кость Місевич – державник і митець родом з Проскурова

До 135-річчя з дня народження

Нині ім'я видатного українця Костя Місевича, за словами дослідника його життєпису з м. Рівного Назара Волощука, «впевнено повернулося до рідного міста Хмельницького». Влада і громада обласного центру вшанували визначного борця за Українську державність у ХХ столітті, назвавши його іменем

вулицю, відзначивши пам'ятною дошкою будівлю колишнього реального училища (нині – приміщення міськради), котре свого часу закінчив К. Місевич. У 2023 р. за сприяння Хмельницької міської ради, управління культури і туризму Хмельницької міської ради побачив світ ілюстрований альбом-біографія Костя Місевича «Мусив узятися за бандуру як за останню зброю», котрий узагальнює і суттєво доповнює новою інформацією життєпис нашого земляка.

Кость Місевич – український політичний та культурний діяч, просвітянин, учасник Української революції 1917 – 1921 рр., депутат Української Центральної Ради від Проскурівського повіту. Один із співorganizаторів Української Громади і товариства «Просвіта» у 1917 р. в Проскуріві, комісар Подільської залізниці часів Української Центральної Ради, Української Держави та Директорії УНР. Учасник підпільної повстанської організації «Спілка Визволення України», котра у 1921 р. діяла при повстансько-партизанському штабі Ю. Тютюнника, готуючи Другий Зимовий похід. Учень кобзаря Антона Митяя, засновник школи кобзарського мистецтва, яка діяла на Холмщині, Волині та в Галичині у 20-х – 30-х рр. ХХ ст., майстер з виготовлення бандур, педагог, співorganizатор з А. Демо-Довгопільським українського театру «Заграва» («Театр Вогняної доби») на Холмщині. Активний діяч Організації українських Націоналістів, надрайоновий провідник ОУН на Кременеччині (Тернопілля), учасник Української Повстанської Армії, повстанський кобзар.

Для наступних поколінь українців ця постать цікава не лише внеском у боротьбу за розбудову вільної Української держави у 1917 – 1943 роках, у розвиток її освіти, культури, у виховання цілої плеяди культурно-освітніх діячів, котрі продовжили справу Костя Місевича у другій половині ХХ і в ХХІ ст.

Власне, сама особистість Костя Федоровича, його життєві принципи, ставлення до людей, праці, громадських справ, до улюбленого захоплення – бандури, його сталева воля, незламний характер, здоровий спосіб життя мають бути взірцем у вихованні молодих українців.

Кость Місевич народився 17.11.1890 р. в селі Лезневе під

Проскуровом в сім'ї адвоката Федора Гнатовича Місевича та доньки псаломника з приміського села Олешин Лукії Дмитрівни Кучер. Закінчив церковно-парафіяльну школу в Лезневому, вищу початкову школу в Проскурові та 6 класів Проскурівського реального училища. Здобувши професію телеграфіста, працює на залізничних станціях Проскурів, Чорний Острів, де вже працювали за цим фахом його старші брати Дмитро і Павло. Після Лютневої революції 1917 р. К. Місевич діяльно взявся за організацію Української Громади в Проскурові, котра відстоювала реалізацію політичних, соціальних, культурно-освітніх прагнень українців. Викладає в залізничній школі українознавчі та фахові дисципліни. Створює й очолює проскурівську «Просвіту» залізничників. Водночас разом з однодумцями створює організацію «Просвіти» та с/г кооператив у Лезневому. Спрямовує зусилля на українізацію Південно-Західної залізниці, освіти та церкви в Проскурівському повіті.

Знаний громадський діяч, активіст партії українських есерів та Селянської спілки К. Місевич бере участь у Всеукраїнському селянському з'їзді 10.06 – 16.06.1917 р. в Києві. В числі обраних на з'їзді до Всеукраїнської ради селянських депутатів 133-х представників від губерній 15.06.1917 р. за наполяганням М. Грушевського кооптується до Української Центральної Ради. В серпні 1917 р. обраний депутатом Проскурівської міської думи. Восени 1917 р. телеграфіст залізниці Місевич активно допомагає командувачу Першого українського корпусу П. Скоропадському роззброювати й відправляти до росії деморалізоване більшовицьке військо. В цей же час УЦР призначає його комісаром Південно-Західної залізниці. На цій посаді Місевич активно працює на розбудову УНР до листопада 1920 р. Опинившись разом з урядом та військом УНР за Збручем під натиском більшовиків, разом з проскурівчанами Т. Верховолою та М. Тарановичем вступає до Повстансько-партизанського штабу Ю. Тютюнника, нелегально переходить Збруч, організовує українське підпілля на Проскурівщині. Після поразки Другого Зимового походу перебуває в польських таборах для інтернованих. Звільнившись у 1924 р., працює на українську

справу на Холмщині, Волині, в Галичині. Організовує Спілку пасічників на Перемишлянщині, створює майстерню бандур, організовує концерти та турне від Збруча до Берліна разом зі своїми учнями, з дружиною Маргаритою Боно-Місевич, пропагуючи українську культуру, історію, кобзарське мистецтво. На закритих концертах перед українською інтелігенцією, ризикуючи життям, виконує заборонені польською владою українські патріотичні твори. Гуртує молодь, передає знання й уміння, створює власну школу гри на бандурі, стає фундатором галицько-волинського бандурного виконавства.

В часи Другої світової війни Кость Місевич як надрайоновий провідник ОУН стає зв'язковим УПА, виступає з бандурою в лісових таборах українських повстанців, піднімаючи бойовий дух. Переслідується гітлерівцями та польськими жандармами. Загинув у сутичці з польськими жандармами на хуторі Загадки біля с. Попівці на Кременеччині 11 вересня 1943 р.

У вересні 2003 р. на його могилі в с. Попівці після десятків років забуття зусиллями патріотів встановлено пам'ятник з підписом: «Вічна пам'ять Герою України!».

О. Доронська-Собко

23 листопада

Митрополит Володимир (Сабодан)

До 90-річчя з дня народження

Юнак, якому випало на довгий час встати на чолі багаточисельної, неоднозначної, суперечливої церковної організації, – Української Православної Церкви (МП), – і керувати нею у період надій та сподівань, які не збулися, – народився у селі Марківці Меджибізького району. Називали його тоді не Володимиром, тобто іменем, яке він прийняв у чернецтві і під яким він був відомий як предстоятель Української Православної Церкви, Блаженніший митрополит Київський і всієї України – а світським ім'ям: Віктор

Маркіянович Сабодан.

Хрещений Віктор був у Свято-Преображенському монастирі, чиї золоті дзвіниці височать на протилежному від Марківців березі Південного Буга. Хтозна, – може, саме це й визначило його майбутній шлях. Закінчивши середню школу у сусідньому Меджибожі, учень-відмінник продовжив навчання не в інституті чи університеті, а... в Одеській духовній семінарії. Закінчив її у 1958 р., після неї продовжив навчання у Ленінградській духовній академії. Священство прийняв у червні, чернечий постриг – у серпні 1962 р. Посаду ректора Одеської семінарії обійняв у 1965 р. Впродовж багатьох років займав відповідальні пости у церковній ієрархії, зокрема, був представником у Всесвітній Раді Церков. Керував кількома єпархіями у різний час. Від 1990 р. титулувався Блаженнішим, від травня 1992 р. став предстоятелем Української Православної Церкви (МП) у сані митрополита Київського і всієї України.

Об'єктивну історичну характеристику митрополиту всієї України Володимиру (Сабодану) шукати непросто, усвідомлюючи масштаб його особистості та роль у суспільних процесах. І все ж можливо зробити деякі висновки, ґрунтуючись на його «Духовному заповіті», що був опублікований після його смерті.

На його сторінках митрополит Володимир висловив свої думки про майбутнє церкви, яке бачив у об'єднанні усіх православних в Україні. Ієрарх писав, що на початку свого служіння очікував, що остаточне вирішення проблеми об'єднання православних церков в Україні відбудеться ще за його життя, але при його завершенні висловив надію, що це стане справою його найближчих наступників. Він вважав, що основою єднання має бути та церква (МП), яку представляв він, однак наголошував, що церква, як і людина, коли хоче з кимось примиритися – має першою робити кроки назустріч. При тому кидається у вічі, що митрополит Володимир (Сабодан) вважав, що церква повинна стояти поза політикою. Він наголошував, що намагався в міру своїх сил «сприяти розвитку справжньої християнської церковності, будуючи Церкву помісну, а не етнічну, яка б відчувала соціальну відповідальність, але не була політизованою». Єрессю митрополит Володимир називав

«проросійське політичне православ'я», але водночас був противником українського націоналізму.

«Духовний заповіт» митрополитом Володимиром був написаний у критичний для нього особисто і для всієї України час, коли фізичне життя церковного предстоятеля добігало кінця, а суспільна напруга в країні через беззаконня кримінально-промосковської влади вибухнула нечуваною, драматичною Революцією Гідності.

В останні місяці життя митрополит Володимир встиг ще побачити ціну російської «братньої любові», що втілилась у військову анексію Криму та початок війни на Донбасі та Луганщині, яка триває й досі з благословення московського «православ'я» та зброєю «освяченою» на вбивство його священниками. Не якась інша, а саме РПЦ розривала євхаристійне єднання з Вселенським Православ'ям, а наступне після митрополита Володимира церковне керівництво УПЦ (МП) взяло курс не на єднання з народом України, а на розширення мережі «руського міра». Очікування митрополита Володимира було розтоптане його наступниками, а його ідеали виявились ілюзією.

І все ж Блаженніший митрополит Володимир (Сабодан) є визначною особистістю церковної та суспільної історії – хоча й, як писав він сам: «...відповідальність за помилки, зроблені іншими, все одно лягає на Предстоятеля».

І. Западенко

Література

1. **Духовний заповіт** Предстоятеля Української Православної Церкви Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Володимира. – Київ : Фонд пам'яті Блаженнішого Митрополита Володимира, 2016. – 40 с.

2. **Митр. Володимир** (Сабодан). Доповіді, звернення, промови / упоряд. Митр. Переяслав-Хмельницький і Вишневський Олександр (Драбинко). – Київ : Фонд пам'яті Блаженнішого Митрополита Володимира, 2014. – Т. 11. – 208 с.

3. **Шушківський А. І.** Володимир (Сабодан Віктор Маркіянович). – Енциклопедія сучасної України. – Київ, 2006. – Т. 5 : Вод - Гн. – С. 104.

12 грудня

Людина ранкової зорі

*До 90-річчя з дня народження
Ганни Тарасівни Дзюби*

Ганна Тарасівна Дзюба народилася 12 грудня 1935 року в с. Голосків Хмельницького району в селянській родині. До закінчення школи допомагала батькам в домашньому господарстві, рано навчилася доглядати худобу, доїти корів. Не було сумніву, де працювати в колгоспі після закінчення семирічки. Тільки в тваринницькій галузі. Нелегка там робота. Ранні світанки, недоспані ночі. Не дарма доярок називали людьми ранкової зорі.

Більше півстоліття Ганна Тарасівна відпрацювала дояркою на Голосківській фермі. Спочатку корів доводилося доїти вручну. Згодом, за рішенням правління колгоспу, перейшли на великогрупове утримання тварин по 35-40 голів. Механізували процес доїння. Кожну групу доглядала доярка і скотар. Одними з перших організували на фермі сімейний підряд по догляду за групою корів подружжя Дзюбів. Ганна Тарасівна готувала корів до доїння, проводила сам процес, особливо додоювання, коли йшло найжирніше молоко. Майстерність її дійшла до такого рівня, що корова видоювалась за 5-7 хв. Її чоловік Іван Євтихович як скотар, проводив годівлю тварин, забезпечував санітарний стан худоби і станків, вигулював худобу. Від такої злагодженої колективної роботи зростала продуктивність корів. В числі перших почали надоювати від кожної корови по 5 тис. літрів молока. Свій досвід Ганна Тарасівна передавала молодим дояркам, учням школи, які освоювали виробниче навчання на фермі за спеціальністю «майстер доїння корів».

Працю Ганни Тарасівни належно відзначила держава: вона нагороджена орденом Трудового Червоного Прапора та «Знак Пошани». Вже в пенсійному віці ще 14 років продовжувала працювати на фермі. При всій зайнятості була активною в громадській роботі, обиралася неодноразово депутатом районної та сільської рад.

Сьогодні Ганна Тарасівна на заслуженому відпочинку та займається урядкуванням власної садиби.

Г. Чекерда

23 грудня

Корифей бібліотеки

*До 120-річчя з дня народження
Миколи Івановича Мілютіна*

Народився Микола Іванович Мілютін у 1905 році. Його бібліотечна біографія розпочалась у 1925 році з посади завідуючого районною бібліотекою на Херсонщині. Потім було навчання в Харківському бібліотечному інституті, після закінчення якого працював завідуючим методичним кабінетом Кам'янець-Подільської бібліотеки для дітей, пізніше – її директором. Цей період дав йому можливість набути практичного досвіду, вивчити особливості бібліотечної та бібліографічної роботи на різних ділянках. Під його керівництвом у бібліотеці проводилось вивчення роботи з дітьми, дослідження їх інтересів, вивчення літератури, виданої для дітей, розробка організації та методики бібліотечного обслуговування.

У повоєнний час обласні бібліотеки з Кам'янця-Подільського було переведено в місто Проскурів (з 1954 року – Хмельницький). Миколу Івановича, як досвідченого працівника, наказом Кам'янець-Подільського обласного відділу народної освіти від 8 травня 1944 року призначено директором Кам'янець-Подільської обласної бібліотеки (м. Проскурів).

Це був непростий повоєнний час. Потрібно було вирішувати кадрові питання, питання формування бібліотечного фонду, ремонту приміщення, проведення освітлення у бібліотеку, розподілу хлібних карточок тощо.

Не було кваліфікованих кадрів. Спочатку у бібліотеку пішли люди з навколишніх сіл, але якщо вони не мали паспорта, або протягом місяця не приносили довідки про звільнення від роботи в колгоспі чи радгоспі – їх звільняли.

У 1944 році у штаті бібліотеки було всього 8 чоловік. Було створено методичний відділ. Велику увагу М. Мілютін приділяв формуванню фонду. Почалась активна робота по обліку та інвентаризації наявного книжкового фонду, пошук літератури для бібліотеки. Він їздив по головних бібліотеках Союзу, відбирав необхідну літературу, відправляв працівників бібліотеки у бібліотеки Києва, Санкт-Петербурга, Харкова для пошуку краєзнавчої літератури, здійснення бібліографічного опису для Зведеного краєзнавчого каталогу. Поруч з іншими джерелами проводився збір книг у населення. Велику допомогу у формуванні фонду надавав Держлітфонд. На кінець 1944 року фонд бібліотеки становив уже 35 тисяч примірників. Крім того, до 1949 року обласна бібліотека отримувала обов'язковий безплатний примірник книг, що виходив в усіх видавництвах країни, а також обов'язковий платний примірник українських книг.

Микола Іванович чітко слідкував, щоб книги відповідали ідеологічним вимогам того часу, щоб не допустити «політичних помилок» при оформленні книжкових виставок, підготовці видань. Для того, щоб не вилучити повністю з фондів літературу згідно циркулярів обліту, наказом директора № 3 від 14.12.1944 року у бібліотеці було створено Спецфонд. У ньому зберігалась література, що була заборонена для вільного поширення з ідеологічних та політичних мотивів. Саме ці книги сьогодні є основою цінної і рідкісної літератури фонду бібліотеки.

До 1950-х років доступ читачів до бібліотечного фонду був заборонений.

Микола Іванович був непримирений до невиконання його наказів, мав гострий, але справедливий характер. Це прослідковується у наказах з особового складу: догани, попередження, переведення на нижчі посади за невиконання наказів.

Станом на 1.01.1945 року було затверджено штатний розклад та встановлено посадові оклади працівників. Штат бібліотеки становив 14 чоловік, з яких 11 бібліотечних і 3 технічний персонал.

Структура та назва бібліотеки періодично зазнавали змін.

У 1948 році бібліотеці присвоєно ім'я письменника Миколи Островського. Вона стала носити назву Кам'янець-Подільська обласна бібліотека ім. М. Островського. У 1954 році місто Проскурів перейменовано у місто Хмельницький, а Кам'янець-Подільську область – у Хмельницьку. Перейменовано і обласну бібліотеку. Вона стала носити назву Хмельницька обласна бібліотека ім. М. Островського.

Мілютін вивчав досвід інших обласних бібліотек, аналізував і співставляв показники, відряджав працівників бібліотеки у головні бібліотеки країни для вивчення кращого досвіду. У 1945 р. було укладено договір про організацію соціалістичного змагання між Кам'янець-Подільською і Вінницькою обласними бібліотеками. Бібліотека стала базою практики для студентів Кам'янець-Подільського технікуму політосвіти, пізніше – підготовки культосвітніх працівників (сьогодні – коледж культури і мистецтв). Керівником практики був Микола Іванович. Багато уваги приділяв фаховому рівню бібліотекарів. У 1946 році на базі бібліотеки було проведено перший двомісячний семінар-навчання для працівників районних бібліотек області. З 1952 р. у бібліотеці було запроваджено бібліотечне учнівство. Колгоспи за комсомольськими путівками направляли на навчання у обласну бібліотеку молодь. Учні навчались у бібліотеці 6 місяців. Вони отримували стипендію у розмірі 50 % ставки бібліотекаря. У 1961 р. у бібліотеці запроваджено 3-місячні обласні курси підвищення кваліфікації сільських бібліотекарів, в яких свої перші кроки до професійної освіти зробило чимало бібліотекарів, серед яких директор наукової бібліотеки ХНУ Валентина Петрицька (Ярова), директор наукової бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету Віктор Прокопчук, директор Хмельницької ОУНБ Надія Синиця (Мартинюк).

У березні 1950 р. була проведена перша атестація працівників. Відповідно до наказу Кам'янець-Подільського обласного відділу культосвітньої роботи № 19 від 17 березня 1950 року «Про затвердження висновків атестаційної комісії обласної бібліотеки та кваліфікаційних вимог до бібліотечних працівників системи комітету у справах культурно-освітніх

установ» працівників обласної бібліотеки затверджено на посади, рекомендовано поступити на навчання до спеціалізованих навчальних закладів. Працівників без освіти і тих, хто не навчався – звільняли, або переводили на нижчі посади.

Враховуючи інтенсивне зростання фондів бібліотеки і малу площу її приміщення, що створювало багато незручностей для персоналу і читачів, М. Мілютін неодноразово порушував питання добудови книгосховища. У 1960 р. Виконкомом Хмельницької обласної Ради було прийнято рішення щодо перспективного плану розвитку бібліотечної мережі області, яким передбачалось створення стаціонарних сільських бібліотек у населених пунктах, де мешкає 500 і більше жителів, та добудова приміщення обласної бібліотеки. У 1962 р. книгосховище було добудовано, створено відділ збереження, обмінний фонд бібліотеки. Проте для роботи читачів було недостатньо місць. У читальному залі було всього 30 місць для читачів. Потрібно було реконструювати бібліотеку, добудувати 2-й поверх. У 1965 році Микола Іванович разом з провідними фахівцями, спільно з архітекторами розробляли план приміщення бібліотеки. Реконструкція та добудова другого поверху приміщення бібліотеки була завершена у 1967 р., що дало змогу збільшити кількість посадочних місць для читачів до 300.

З ініціативи Миколи Івановича 13 березня 1964 року у м. Хмельницькому відбулась велика культурна подія – 1-й з'їзд бібліотечних працівників Хмельниччини. Учасниками з'їзду були понад 800 осіб – завідувачі районними, сільськими, дитячими бібліотеками, заступники голів райвиконкомів, голови сільських рад. З кожного району було запрошено по 50 осіб. Це був перший з'їзд бібліотечарів в Україні. Проведення з'їзду бібліотечних працівників області показало прагнення керівництва бібліотечною справою поліпшити роботу бібліотек, перетворити їх у центри освітніх, професійних знань. У доповіді та співповіді, виступах зроблено аналіз діяльності конкретних бібліотек, показано як досягнення, так і проблеми, намічено шляхи їх вирішення. З матеріалів з'їзду видно, яка велика увага приділялась поліпшенню матеріального стану бібліотек,

формуванню їх фонду, кадрового забезпечення, організації діяльності на допомогу сільськогосподарському виробництву.

Документи з'їзду мають багатий матеріал для аналізу організації і функціонування історії бібліотечної справи в області, хоча багато з питань були заідеологізовані.

Період діяльності М. Мілютіна характерний постановкою питань і рішень, які і сьогодні не втратили актуальності. Це: економічна складова діяльності бібліотек; кадрове забезпечення бібліотек, навчання у ВНЗ, підвищення кваліфікації; координація діяльності бібліотек, ліквідація дублювання у формуванні фондів; удосконалення мережі; методичне забезпечення бібліотек; визначення краєзнавства як одного з важливих напрямків роботи бібліотек.

Вагомим здобутком Миколи Івановича для сучасників є підготовка короткого історичного нарису «Бібліотеки Хмельниччини в минулому і тепер» (1957 р.), який і сьогодні послуговується фахівцям, які вивчають історію бібліотек та бібліотечної справи на Хмельниччині. Так, у монографії Віктора Прокопчука та Олени Айвазян «Бібліотечна справа на Хмельниччині. 1920 – 2023» є 12 посилань на видання М. Мілютіна. Період діяльності Миколи Івановича описано у виданні «Хмельницька ОУНБ у двох століттях: документи і матеріали» (2021).

Микола Іванович Мілютін був гідним представником когорти тих бібліотечних працівників, які підготували підвалини для розбудови бібліотек на Хмельниччині. У непростий період він понад 22 роки очолював обласну бібліотеку (до 5 серпня 1966 року). За свою роботу нагороджений медаллю «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941 – 1945 рр.», нагрудним значком «За відмінну роботу», Почесними грамотами різних рівнів.

Микола Іванович Мілютін помер на 92 році життя.

Аналіз його внеску у розвиток бібліотечної справи дає підстави стверджувати, що його напрацювання й новаторські ідеї не втратили своєї актуальності, потребують подальшого, більш поглибленого вивчення.

Н. Синиця

Література

1. **Бібліотеки** Хмельниччини в минулому і тепер: короткий історичний нарис / М. Мілютін; Хмельниц. обл. б-ка ім. М. Островського. – Хмельницький: Облвидав, 1957. – 57 с.

2. **Архів** Хмельницької ОУНБ. Фонд 4185. Матеріали першого обласного з'їзду бібліотекарів Хмельниччини. Березень, 1964: Стенограма. – Хмельницький. – 158 с.

3. **Синиця Н. М.** Відродження і становлення бібліотеки у повоєнний період та період формування нової бібліотечної політики у 1944 – 1966 рр. // Хмельницька ОУНБ у двох століттях: документи і матеріали / Департамент інформ. діяльності, культури, національностей та релігій Хмельниц. облдержадмін.; Хмельниц. ОУНБ. – Житомир : Видавничий дім «Бук-Друк», 2021. – 124 с. – (До 120-річчя з часу заснування бібліотеки).

4. **Синиця Н. М.** Перший з'їзд бібліотекарів Хмельниччини з погляду сучасності // Хмельницькі краєзнавчі студії : науково-краєзн. зб. / Нац. спілка краєзнавців України, Хмельниц. обл. орг. Нац. спілки краєзнавців України, Центр дослідж. історії Поділля [та ін.]. – Хмельницький, 2021. – Вип. 32. – С. 32-37.

5. **Фастишевська К.** Книжники чествували старійшину. Ювілейний вечір у бібліотеці до 90-річчя М. І. Мілютіна // Проскурів. – 1995. – 23 груд.

Показчик персоналії

А

Абрамович С. Д. 46
Абрамчук Г. І. 20
Авербух Ю. С. 55
Альтман М. Є. 38
Анищенко Л. Г. 33
Артеменко В. Т. 15
Астахов Л. С. 62
Атаман А. І. 59
Ашер О. М. 29

Б

Баал Шем Тов 7
Бабанський М. М. 55
Бабляк Д. Є. 58
Бакаєв В. О. 23
Баннова І. М. 52
Барбалюк В. Д. 31, 101-102
Барг М. А. 37
Басистюк О. І. 53
Батіг М. С. 60
Батюшков К. М. 49
Бахмат М. І. 19
Бачинський Д. Г. 65
Баюк М. І. 50
Баюк П. К. 18
Бегоулев Б. П. 62
Бейдер Х. В. 35
Бекбузаров С. 10
Белькне Г. 9
Бендера І. М. 20
Бердичевський М.-Й. 52
Береза Ю. П. 41
Берлянд О. С. 57
Бессараба Л. П. 50
Бех-Романчук М. 49
Белеванцев А. В. 58

Билинка Л. І. 45, 128-131
Бідасюк П. Я. 28
Білецький І. В. 47
Білецький М. С. 17
Білоножко М. А. 66
Бойчак М. П. 47
Боков В. П. 10
Болух Р. І. 28
Бондар І. М. 27
Бондарчук А. П. 41
Боржієвський Ц. К. 64
Бородій В. О. 18
Бортюк О. С. 25
Босенко М. І. 56
Брега Г. С. 34
Бубен І. О. 63
Буга В. П. 14
Бузько Д. І. 11
Бурденюк А. Ф. 12
Бурлуцький П. І. 23
Бялковський Л. І. 21

В

Вайнберг Д. В. 37
Варжанський Р. В. 62
Василевський А. К. 33
Васькевич В. Ю. 38
Вдовцов М. Л. 27
Вержбицький Г. А. 20
Вержбицький П. 46
Вержбицький Ф. Р. 39
Веславуцький Ц. В. 57
Вессельман С. Г. 44
Винокур І. І. 47
Вікторжевська З. В. 17
Віньковський В. І. 41
Войнаренко М. П. 49

Войціцький В. М. 21
Волошина Н. Й. 16
Волошиновський Й. А. 40

Г

Гавришко М. С. 11
Газинський В. І. 32
Гай Г. М. 35
Галешко Р. В. 63
Галімов А. В. 68
Гамрецький Ю. М. 15
Ганапольський Є. М. 56
Ганновер Н. 7
Герасименко В. Я. 51
Герчунофф А. 27
Гловацький Я. Г. 7
Глушак А. С. 17
Глюзицький Д. П. 12
Гоголь О. 7, 72-73
Головко Ф. З. 22
Голоскевич Г. К. 15
Гольфаден А. 50
Гонта В. С. 36
Гонтарук М. І. 53
Горлецький Л. П. 70
Горшков С. Г. 26
Гرابко В. В. 22
Гребенюк Є. М. 29
Грейм Я. М. 47
Гриб К. К. 63
Гринчишин А. В. 15
Гринькевич І. Ф. 65, 141-143
Гришук Б. А. 32
Гришук В. К. 20
Гудзовський А. Н. 20
Гуляк Р. В. 60
Гуменюк Н. П. 16
Гурєєв Ю. І. 54

Гусаківський Ю.-Г. 7
Гусельников Є. Я. 60
Гусько В. П. 35
Гуцалюк О. Л. 28

Д

Данилюк О. А. 27, 97-100
Дарманський М. М. 32
Дем'янчук І. Л. 39
Дем'янюк М. Б. 35, 107-109
Демчук Д. 11
Депенчук Н. П. 68
Деревоед Л. І. 9
Дзвонковський В. 22
Дзержек Р. 8
Дзюба Г. Т. 68, 149-150
Дзюбелюк О. М. 49
Дзюбій П. М. 55
Димінський А. І. 18
Дитинник Л. В. 30
Дідук Є. П. 41
Дідух А. П. 60
Длуський К. 10
Дніпровський І. 27
Довгалоюк О. І. 23
Дорожинський К. К. 10
Дорофєєв Д. В. 35
Дорошенко В. О. 28
Драчук В. В. 16
Дудар О. О. 55

Е

Ейдельман С. Д. 55

Є

Єзерський В. В. 34
Єневич Ф. Ф. 37
Єршова І. В. 67

Ж

Жаворонков В. П. 28
Жвалюк В. Р. 54
Женський Й. А. 13
Животко А. П. 26

З

Заїка М. І. 69
Зарипов В. Г. 16
Збарський Б. І. 51
Звольський С. Т. 69
Зикєєва Ю. О. 34
Зінкевич В. І. 38

І

Іванов О. Г. 13
Ігнащенко А. Ф. 21
Ігрунова К. М. 22
Ісаєв А. І. 61

Й

Йолтуховський М. М. 28

К

Кабишев Б. П. 33
Каверін Ю. В. 24
Казаков О. О. 9
Казимирко Н. К. 24
Калуцький К. К. 42
Каневський К. К. 39
Канцелярук Б. І. 70
Каплунов Д. В. 67
Карась С. Л. 26
Карвацький Ю. М. 38
Каревич М. І. 33
Кармалюк У. Я. 61
Кафенгауз Л. Б. 63
Кацал М. Л. 68
Качеровська Н. Н. 37
Квітко Л. М. 61

Кицюк З. К. 22
Клепатський П. Г. 18
Климкевич Р. 39
Клінгер В. П. 63
Кльоц М. О. 69
Ковалевський Ю. 8
Коваль В. Д. 23
Коваль В. П. 16, 82-83
Ковальчук В. К. 48
Ковальчук В. П. 41
Ковальчук Л. П. 24
Ковбасіста М. О. 46
Козак М. І. 57
Козак М. П. 42
Козирський Г. Я. 57
Колесникова Н. І. 24
Колишко Б. 29
Коляновський А. М. 51
Комарницький І. 19
Комаровський Ф. Я. 53
Коняхін О. П. 27
Коренчук В. М. 34
Коренчук М. М. 54
Корженевський Л. М. 30
Корнєв В. М. 63
Корсак В. 69
Корчинський М. А. 30
Коссак В. М. 57
Коссак-Щуцька С. 52
Костюк В. П. 30
Кот О. М. 40
Котик В. О. 22
Кравчук В. О. 13
Красносельський М. О. 37
Кривоніс М. 7
Крижанівський М. Л. 45
Кудрявцев М. Г. 29
Кулинич О. І. 58

Кульбовський М. М. 65
Курилко М. І. 44
Курій М. Ф. 36
Кухта С. Т. 58
Куций Л. М. 65

Л

Лабунець В. М. 58
Лаврик С. С. 64
Левицький В. А. 50
Лейбовиця Д.(Я.) 61
Ленг Я.-П. 31
Лерер Й. Г. 29
Липа Ю. І. 40
Лис П. В. 57
Лисецький А. С. 24
Лисюк О. Д. 17
Литвиненко А. Ф. 25
Литовка Д. Г. 53, 138-139
Ліпман Б. Р. 24, 94-95
Ліхтенштейн Є. І. 39
Ловейкін В. С. 34
Логвин Г. Н. 41
Логвиненко Т. В. 38, 112-117
Лопушинська Є. І. 69
Лотоцький О. Г. 29
Лупан Л. С. 62
Лур'є А. Я. 58
Луценко М. О. 43
Лучицький І. В. 44
Любович М. М. 31
Лягавський А. В. 50

М

Мазур М. М. 52
Мазурик Є. В. 67
Мазуркевич А. Й. 57
Майстер А. О. 43
Мак А. П. 39

Макарій 59
Маккавєєва О. Б. 48
Маковецький С. М. 9
Маковецький С.-Л. 36
Малюшкевич К. С. 21
Маркіш П. Д. 66
Мармер Г. А. 45
Мархоцький Є. І. 8
Марчук Л. М. 61
Масловський І. О. 19
Матвєєв І. Р. 12
Матеуш В. О. 16
Маховська С. В. 26
Мачулянський А. М. 23
Мелимук С. М. 62
Мельник А. О. 57
Мельник С. І. 25
Мельник Ф. Г. 43
Михальський О. О. 10
Мілютін М. І. 70, 150-155
Місевич К. Ф. 66, 143-146
Місінкевич Л. Л. 32
Лео Мол
(Молодожанин Л. Г.) 19
Момот І. Ф. 53
Мончак М. С. 12
Моргун В. К. 67
Мордвінова В. В. 47
Мороз М. О. 65
Морська М. І. 12
Мстиховський К. Л. 18
Музальов І. О. 69

Н

Нагорний І. С. 46
Надвіряк О. В. 51
Надолішний П. І. 48
Налуцишин В. В. 64

Нассау-Зіген Ш. 7
Натальчук В. В. 42
Недошовенко Т. Ф. 64
Нижник В. М. 40
Никанор 54
Новицький М. В. 45

О

Обухівський О. В. 28
Одуха А. З. 25
Ойгензіхт Р. І. 54
Олексієнко Б. М. 32
Олійник О. Б. 67
Омельчук Г. К. 20
Орачевський І. С. 8
Орловська Н. М. 19
Освальд Д. М. 9
Осліковський М. С. 55
Осніговська Н. П. 16
Осьмачка Т. С. 40
Очеретянко В. І. 48

П

Павлович С. О. 47
Павлович Я. М. 69
Пакулько Н. Г. 52
Пасека В. С. 43
Пастух І. М. 39
Перепелиця О. П. 17
Перепелюк В. М. 66
Песке О. І. 9
Петришин О. В. 37
Підгородецький М. В. 56, 140
Підпригора А. П. 38
Пінчак М. В. 20
Погорілець О. Г. 54
Под'япольський В. І. 45
Подгороденський М. М. 8
Подоскі В.-Ю. 32, 106-107

Пономарчук А. І. 12
Попович М. В. 33
Потоцька С. 18
Присяжнюк О. П. 41
Прокоф'єв І. П. 42, 117-119
Прохода М. О. 59
Пукас Н. Л. 16, 80-82
Пуласький К.-Ф. 19

Р

Радзієвський В. О. 35
Радзієвський М. І. 41
Разумова В. А. 23
Ржевуський В. С. 8
Рибчинська З. С. 22
Розвадовський В. К. 58
Розмарін З. 54
Ройзман В. П. 31, 102-105
Рокіцький С. Д. 56
Роксолана 67
Романенко О. Т. 49
Русіна Н. О. 30, 100-101
Русова С. Ф. 24

С

Сабодан В. М.
(Митрополит Володимир) 66,
146-148
Савіна М. Г. 57
Савчук Г. А. 39
Савчук Л. П. 59
Савчук П. М. 50, 134-138
Садовець В. А. 43
Садовський В. М. 68
Сазонов В. В. 10
Сангушко Р.-С.-А. 36
Сандлер Х. М. 24
Сваричевський А. В. 21
Свідзинський В. Ю. 61

Севернюк Т. А. 50
Севець І. В. 52
Семенюк В. В. 17
Семенюк Є. В. 53
Сербін С. С. 22
Сергєєв-Ценський С. М. 59
Сибіряков Л. М. 11
Сивий М. Ю. 25
Сигал М. З. 18
Сидоров Д. С. 13
Силін А. Ю. 63
Симашкевич М. М. 49
Сирота Лео 38
Сімашкевич М. В. 9
Скалацький П. П. 12
Скиба М. Є. 15
Сковородін О. В. 29
Скопецька З. П. 13
Скорський М. А. 52
Скрипнюк О. В. 34
Слісарчук А. О. 32
Смоленюк П. С. 45
Смолич Ю. К. 48
Смолій В. А. 15
Смоляк В. Є. 37
Собчук Г. С. 17
Собчук І. І. 19, 83-86
Соколенко Г. 27, 96-97
Солопчук М. С. 51
Сочинський В. А. 11, 76-80
Співак Л. М. 46
Станіславський М. Д. 26
Старицький М. П. 68
Степовський С.-А. Г. 20
Степанов Г. Я. 36
Сумишин М. Ф. 34
Сяножинський В. 11

Т
Таймазов Т. Б. 52
Телячий Ю. В. 44, 124-128
Теплінський Ю. В. 30
Тимошишин О. А. 66
Тимошук О. В. 36
Токаржевич-Карашкевич Я. 45
Трембіцький А. М. 34
Тронько П. Т. 48
Трочун І. П. 12

У
Ушаков О. К. 25

Ф
Файфур В. В. 38
Фаренгольц Е. Ф. 9, 74-76
Флаксемберг А. С. 56
Флентін В. В. 36, 109-112
Француз О. Й. 64
Франчук А. Ю. 64
Франчук В. О. 56

Х
Халайцан В. П. 39
Хмельницький Б. 6
Хмельницький С. З. 55
Хомайко-Мацюк І. 27
Хоптяр В. Б. 36
Хотовицький С. Х. 31
Хохол Ю. Ф. 61
Хохряков С. В. 70
Худяков М. О. 62

Ц
Целих Г. Ф. 50

Ч
Чаплінський В. В. 18
Четвертинський С. 10

Чехович О. О. 66

Чинник А. А. 43

Ш

Шайнога В. М. 46, 131-134

Шаповалов С. В. 25

Шахнюк В. П. 29

Швець У. Є. 45

Шевернога М. В. 43, 119-123

Шевченко В. С. 53

Шейковський К. В. 28

Шелепало О. Г. 36

Шестаков Л. Л. 70

Шимонович І. І. 65

Шинкарук О. М. 53

Шоробура І. М. 48

Шреєр-Ткаченко О. Я. 18

Шумада І. В. 44

Шумський М. О. 30

Щ

Щепан В. 12

Щербина П. Ф. 25

Щур О. Т. 19

Ю

Юрчик Ю. О. 46

Я

Яблонський В. А. 68

Яворський В. І. 70

Явтухович З. І. 59

Якимчук В. А. 61

Яківчук Г. В. 47

Якович П. 11

Якубовський В. І. 21, 87-90

Яновер Д. З. 41

Яновський Ф. Г. 44

Ярецький В. В. 33

Ясинський Ц. В. 51

Ясюк В. Ф. 44, 123-124

Відомості про авторів історичних та біографічних довідок

Айвазян Олена Борисівна	кандидат історичних наук, директор наукової бібліотеки Хмельницького національного університету
Баворовська Олена Олександрівна	заступник директора з внутрішньобібліотечної роботи Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки, членкиня Національної спілки краєзнавців України
Біловус Надія Борисівна	редактор приватного підприємства «Редакція газети «Колос»
Блажевич Юрій Іванович	кандидат історичних наук, доцент, Почесний краєзнавець України, член Національної спілки краєзнавців України, голова Хмельницької міської організації Національної спілки краєзнавців України, Хмельницького церковно-історичного товариства
Горбатюк Василь Іванович	письменник, член Національної спілки письменників України, директор Хмельницького обласного літературного музею
Гордова Ада Микитівна	дитина війни, ветеран праці, громадська активістка, волонтерка, Почесний ветеран України
Григоренко Вадим Володимирович	член Малої академії наук України

Григоренко Олександр Петрович	доктор історичних наук, професор, академік Міжнародної академії інформатизації, член Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України
Данилюк Людмила Миколаївна	заступниця директора Хмельницького обласного літературного музею
Доронська-Собко Оксана Михайлівна	науковий співробітник музею історії міста Хмельницького
Жухевич Валентин Іванович	голова ради ветеранів Полонської міської територіальної громади, викладач історії суспільствознавства
Завальнюк Олександр Михайлович	доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка, керівник Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН при Кам'янець-Подільському національному університеті ім. І. Огієнка
Западенко Ігор Валентинович	журналіст, краєзнавець, заступник директора Державного історико- культурного заповідника «Межибіж», дослідник історії міст Хмельницького та Меджибожа
Звезда Степан Якович	ветеран праці, голова ради міської організації ветеранів Старокостянтинівської територіальної громади

Івахова Катерина Петрівна	кандидат мистецтвознавства, доцент Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії
Ковальчук Василь Григорович	ветеран праці, голова ветеранської організації Кам'янець-Подільського району
Козак Ірина Миколаївна	завідуюча відділом медичної літератури Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки
Косюк Галина Францівна	членкиня Національної спілки журналістів України
Лавринчук Віталій Олександрович	педагог, краєзнавець, член Національної спілки краєзнавців України
Маковська Валентина Володимирівна	заступник директора з наукової роботи та інформатизації Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки, членкиня Національної спілки краєзнавців України
Мацько Віталій Петрович	літературознавець, поет, прозаїк, перекладач, краєзнавець, журналіст, доктор філологічних наук, професор, член Національної спілки письменників України та Національної спілки журналістів України
Місінькевич Любов Володимирівна	член президії ради, відповідальний секретар обласної організації ветеранів, волонтерка
Місінькевич Олексій Павлович	ветеран праці, директор Хмельницької філії «Український науково-дослідний інститут продуктивності агропромислового

	комплексу», волонтер
Міхалевський Віталій Цезарійович	кандидат фізико-математичних наук, доцент Хмельницького національного університету, член Національної спілки журналістів України, Національної спілки письменників України, голова Хмельницького обласного об'єднання товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка
Погорілець Олег Григорович	історик, археолог, пам'яткоохоронець, директор ДІКЗ «Межибіж», член ICOMOS UA, член правління Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України
Прокопчук Віктор Степанович	доктор історичних наук, професор кафедри історії, правознавства та методики навчання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка
Садомська Леся Михайлівна	членкиня Національної спілки журналістів України
Синиця Надія Миколаївна	учений секретар Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки, членкиня Національної спілки краєзнавців України
Слободянюк Петро Якович	кандидат історичних наук, заслужений працівник культури України
Смішко Василь Іванович	ветеран праці, голова ради організації ветеранів Новоушицької селищної територіальної громади

- Чекерда
Галина Петрівна** дитина війни, ветеран праці,
голова ради ветеранів Меджибізької
та Летичівської селищних
територіальних громад
- Шкапій
Степан Михайлович** поет, член Національної спілки
журналістів України та
Національної спілки письменників
України
- Шоробура
Інна Михайлівна** доктор педагогічних наук,
професор, член-кореспондент
НАПН України, президент
Хмельницького територіального
відділення Малої академії наук,
ректор Хмельницької гуманітарно-
педагогічної академії
- Шумеляк
Віктор Миколайович** ветеран праці, заслужений
працівник сільського господарства

Зміст

Від укладача.....	3
Знаменні і пам'ятні дати.....	4
У 2025 році виповнюється.....	5
Січень.....	14
Лютий.....	21
Березень.....	26
Квітень.....	31
Травень.....	37
Червень.....	42
Липень.....	47
Серпень.....	51
Вересень.....	55
Жовтень.....	59
Листопад.....	63
Грудень.....	67
Імена, події, факти.....	71
Гетьман Остап Гоголь в Меджибожі. До 350-річчя з часу перебування (О. Погорілець).....	72
Лікар-новатор з Кам'янця-Подільського Едмунд Фаренгольц. До 185-річчя з дня народження (І. Козак).....	74
Секретар Подільської «Просвіти» (1908 – 1914). До 140-річчя з дня народження Василя Андрійовича Сочинського (В. Прокочук).....	76
Пукас Надія Лаврентіївна – духовно-культурний самородок з Поділля. До 75-річчя з дня народження (К. Івахова, П. Слободянюк).....	80
Шляхами добрих справ Полонського краю. До 85-річчя з дня народження Всеволода Павловича Коваля (В. Жухевич, Л. Місінкевич).....	82

З подільського кореня. До 50-річчя з дня смерті Ігоря Івановича Собчука (В. Мацько).....	83
Невтомний дослідник старожитностей і пам'яткоохоронець історико-культурної спадщини Хмельниччини. До 85-річчя з дня народження Василя Івановича Якубовського (О. Григоренко).....	87
90 років читацької любові. До 90-річчя з часу виходу першого номера газети «Колос» (Н. Біловус).....	90
Видатний музичний педагог-хормейстер, диригент, композитор, концертмейстер-імпровізатор Борис Романович Ліпман. До 100-річчя з дня народження (К. Івахова).....	94
«Мечів ніжнотонних яса...». До 105-річчя з дня народження Герася Соколенка (В. Горбатюк).....	96
Кавалер п'яти медалей «За відвагу». До 105-річчя з дня народження Остапа Артемовича Данилюка (Г. Косюк).....	97
Вірна донька України. До 100-річчя з дня народження Ніни Олександрівни Русіної (С. Звезда).....	100
Керував, будував, але спорт не забував! До 90-річчя з дня народження Віктора Денисовича Барбалюка (А. Гордова).....	101
Історію творять особистості. До 90-річчя з дня народження Вілена Петровича Ройзмана (В. Григоренко)....	102
Польські знаменитості з Антонінської землі. До 130-річчя з дня народження Віктора Юзефа Подоскі (В. Лавринчук).....	106
Багатогранний світ творчості Марії Дем'янюк. До 55-річчя з дня народження (Л. Данилюк).....	107

Віктор Флентін – все життя в спорті. До 70-річчя з дня народження (Ю. Блажевич)	109
Бібліотечне краєзнавство Хмельниччини як невід’ємне життєве кредо. До 90-річчя з дня народження Тетяни Варфоломійвни Логвиненко (О. Баворовська)	112
Іван Прокоф’єв – літературознавець, критик і поет. До 70-річчя з дня народження (В. Маковська)	117
Квіти творчості Маргарити Шеверногої. До 50-річчя з дня народження (В. Міхалевський)	119
Життєвий шлях освітянина. До 85-річчя з дня народження Володимира Федоровича Ясюка (В. Смішко, О. Місінкевич)	123
Юрій Телячий – український педагог, науковець, громадський діяч. До 55-річчя з дня народження (О. Завальнюк, В. Прокопчук)	124
Бібліотекар ХХ століття: доля і покликання. До 90-річчя з дня народження Леокадії Іванівни Билинки (О. Айвазян)	128
Шайнога Віталій Мусійович – педагог-практик і організатор освітянської галузі Хмельниччини. До 105-річчя з дня народження (І. Шоробура)	131
Славний син Подільської землі Петро Миколайович Савчук. До 90-річчя з дня народження (С. Шкапій)	134
Його покликання – служити землі і людям. До 95-річчя з дня народження Дмитра Гавриловича Литовки (Л. Садомська, А. Гордова)	138
Трудова звитяга і людська гідність. До 120-річчя з дня народження Мусія Веремійовича Підгородецького (В. Ковальчук, В. Шумеляк)	140
Композитор, аранжувальник народних пісень, музичний педагог Іван Францович Гринькевич. До 85-річчя з дня народження (П. Слободянюк)	141

Кость Місевич – державник і митець родом з Проскурова. До 135-річчя з дня народження (О. Доронська-Собко).....	143
Митрополит Володимир (Сабодан). До 90-річчя з дня народження (І. Западенко).....	146
Людина ранкової зорі. До 90-річчя з дня народження Ганни Тарасівни Дзюби (Г. Чекерда).....	149
Корифей бібліотеки. До 120-річчя з дня народження Миколи Івановича Мілютіна (Н. Синиця).....	150
Показчик персоналій.....	156
Відомості про авторів історичних та біографічних довідок.....	163

Довідково-інформаційне видання

**Календар
знаменних і пам'ятних дат
Хмельниччини
на 2025 рік**

Відповідальна за випуск:

Чабан К. А.

Комп'ютерне опрацювання, редагування,
комп'ютерна верстка:

Шейн О. М., Шмаль Т. А., Дорош В. Ю.

Дизайн обкладинки:

Дорош В. Ю.

Формат 60×84/16.

Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.

Друк цифровий. Наклад 100 пр.

Віддруковано з готового оригінал-макета